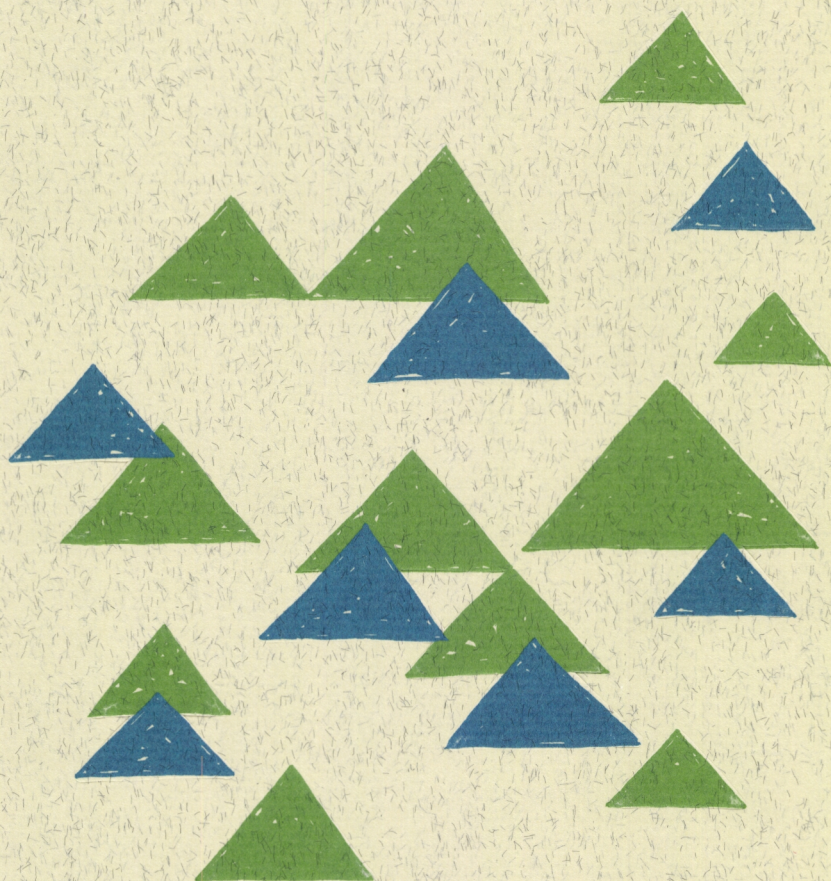

METSÄSEKTORIN AJANKOHTAISKATSAUS 1994

METSÄNTUTKIMUSLAITOKSEN TIEDONANTOJA 516

METSÄNTUTKIMUSLAITOS
Kirjasto

METSÄSEKTORIN AJANKOHTAISKATSAUS 1994

METSÄNTUTKIMUSLAITOKSEN TIEDONANTOJA 516

METSÄNTUTKIMUSLAITOS
Kirjasto

METSÄSEKTORIN AJANKOHTAISKATSAUS 1994

Kirjoittajat aihealueittain:

Metsäsektorin suhdannekuva	<i>Jari Kuuluvainen</i>
Metsäsektorin toimintaedellytykset Kansainväliset ja kotimaiset suhdannäkymät	<i>Jari Kuuluvainen Timo Nikunen Markku Siitonen Heikki Pajuoja</i>
Metsävarat	<i>Jukka Aarnio</i>
Puuntuotannon kokonaispanostus ja julkinen tuki	<i>Jukka Aarnio</i>
Metsäsektorin kehitys	
Metsäteollisuus Metsäteollisuustuotteiden vienti ja tuotanto	<i>Riitta Hänninen Anne Toppinen Pertti Ruuska</i>
Metsäteollisuuden kustannukset ja kannattavuus	<i>Pertti Ruuska</i>
Metsätalous Raakapuumarkkinat ja puuhuolto Puuntuotannon yksikkökustannukset	<i>Eero Mikkola Pekka Ollonqvist</i>
Työvoima	<i>Pertti Elovirta</i>
Suhdannetiedustelut	<i>Raija-Riitta Enroth</i>
Erityisaiheet	
Entä jos luovutaan avohakkuista tai suojelemaan vanhat metsät Viennin kasvu keskittyy Eurooppaan	<i>Tuula Nuutinen Markku Siitonen Riitta Hänninen Anne Toppinen Raija-Riitta Enroth</i>
Euroopan unionin tuet metsätaloudelle	<i>Raija-Riitta Enroth</i>

Julkaisija: Metsäntutkimuslaitos, metsien käytön tutkimusosasto. Hyväksynyt: tutkimusjohtaja Aarne Reunala 17.10.1994

Toimittaja: Jari Kuuluvainen

Käsikirjoitusta ovat kommentoineet Martti Aarne, Lauri Hetemäki, Harri Hänninen ja Heikki Seppälä.

Toimitustyössä ovat avustaneet: Kaarina Heinonen, Anna-Kaisu Korhonen, Pirjo-Riitta Lind, Pertti Ruuska ja Kaija Westin.

Tilaukset: Metsäntutkimuslaitos, metsien käytön tutkimusosasto, Unioninkatu 40 A, 00170 HELSINKI puh. (90) 857 051, telefax (90) 857 05717 (Kaija Westin).

Helsinki 1994
Paintec – Pihlajamäki Oy

ISBN 951-40-1383-2
ISSN 0358-4283

Sisällys

Metsäsektorin suhdannekuva	4
1 Metsäsektorin toimintaedellytykset	7
1.1 Kansainvälinen suhdannekehitys	7
1.2 Suomen kansantalous	10
1.3 Metsävarojen hyväksikäyttö	12
1.4 Puuntuotannon kokonaispanostus ja julkinen tuki	17
2 Metsäsektorin kehitys	20
2.1 Metsäteollisuus	20
2.1.1 Puutavarateollisuuden vienti ja tuotanto	20
2.1.2 Massa- ja paperiteollisuuden vienti ja tuotanto	23
2.1.3 Metsäteollisuuden kustannukset ja kannattavuus.....	29
2.2 Metsätalous	31
2.2.1 Raakapuumarkkinat ja puuhuolto	31
2.2.2 Puuntuotannon yksikkökustannukset	37
2.3 Työvoima	42
2.3.1 Metsäteollisuus	42
2.3.2 Metsätalous.....	45
3 Suhdannotiedustelut	48
3.1 Metsäteollisuus	48
3.1.1 Vuoden 1994 suhdannetilanne	48
3.1.2 Toimialoittaiset suhdanneodotukset vuodelle 1995	49
3.1.3 Suhdannekäänteen ajoittuminen ja yritysten toimintaan vaikuttavat tekijät	52
3.2 Metsänomistajat	54
3.2.1 Puunmyynnit ja puuntuotanto	54
3.2.2 Kantohintaodotukset	55
3.2.3 Verotusmuodon sekä korjuu- ja hankintapalveluiden valinta	55
Erityisaiheet	
Entä jos luovutaan avohakkuista tai suojellaan vanhat metsät	14
Viennin kasvu keskittyy Eurooppaan.....	26
Euroopan unionin tuet metsätaloudelle.....	38

Metsäsektorin suhdannekuva

Vuonna 1994 metsäteollisuuden tuotannon volyymi kasvaa 10 prosenttia ja viennin volyymi 12 prosenttia edellisvuodesta. Vientihinnat ovat kääntyneet selvään nousuun. Viennin kasvu perustuu Euroopan talouksien nopeaan elpymiseen ja Suomen metsäteollisuuden hyvänä säilyneeseen kilpailukykyyn. Vuonna 1995 metsäteollisuuden tuotannon volyymin ennustetaan kasvavan 6 prosenttia ja viennin volyymin 5 prosenttia vuodesta 1994.

Vientimarkkinat

Kansantalouksien elpyminen Suomen metsäteollisuuden päämarkkina-alueilla jatkuu vuonna 1995. Sahatavaran kysynnän ennustetaan vuonna 1995 kasvavan Euroopassa tarjontaa nopeammin. Rakentaminen on vilkastumassa. Lisäksi Venäjän ja Kanadan sahateollisuuden tarjonta Euroopassa on supistunut vuodesta 1990 ja pysynee alhaisena vielä vuonna 1995. Euroopan sellu- ja paperituotteiden markkinoilla pitkään jatkunut ylitarjonta on purkautunut. Koska Euroopassa ei merkittävää tuotantokapasiteetin kasvua ole odotettavissa, myös massa- ja paperiteollisuudessa kysyntätilanne on Suomen metsäteollisuuden kannalta suotuisa.

Vientihinnat

Metsäteollisuustuotteiden vientihinnat ovat kääntyneet nousuun. Metsäteollisuuden viennin arvo nousee vuodesta 1993 vuoteen 1994 noin 14 prosenttia ja ensi vuonna vajaan 16 prosenttia. Markan

ecu-kurssi vahvistuu vuonna 1994 noin 6 prosenttia ja vuonna 1995 sen odotetaan vahvistuvan 4-5 prosenttia. Tässä tapauksessa sahatavaran viennin markkamääräinen yksikköarvo nousee 9 prosenttia vuonna 1994, ja nousu vuonna 1995 on vielä 7 prosenttia. Vanerin viennin yksikköarvo laskee vuonna 1994 edellisvuodesta, vaikka valuuttahinnat ovat nousseet. Vuonna 1995 vanerin viennin markkamääräisen yksikköarvon odotetaan nousevan 8 prosenttia.

Paperituotteiden viennin yksikköarvot eivät vuositasolla ole juuri nousseet vuonna 1994. Valuuttahintojen nousu on hävinnyt markan revalvoitumiseen. Sellun viennin yksikköarvo nousee vuonna 1994 keskimäärin 15 prosenttia vuodesta 1993. Vuonna 1995 sellun, paperin ja kartongin yksikköarvot nousevat vuoden 1994 keskimääräisestä tasosta vähintään 10 prosenttia.

Kustannukset, käyntiasteet ja kannattavuus

Metsäteollisuuden tuotannon yksikkökustannukset ovat nousseet jonkin verran vuonna 1994, ja nousu näyttäisi jatkuvan vielä vuonna 1995. Puuraaka-aine kallistuu hieman vuonna 1995 lähinnä kantohintojen nousun vuoksi, vaikka korjuu- ja kuljetuskustannusten ennakoidaan edelleen laskevan. Energian yksikkökustannus kohoaa verotuksen kiristyessä. Syksyn työmarkkinaratkaisun odotetaan pysyvän maltillisena, mutta ratkaisu merkinnee nousua myös työvoiman yksikkökustannuksiin. Tuontitavaroiden, erityisesti raaka-aineiden, kallistuminen lisää

jonkin verran ulkoista kustannuspainetta vuonna 1995. Markan 1990-luvun kurssi-kehityksen ja tuottavuuden nousun vuoksi metsäteollisuuden kilpailukyky on kuitenkin edelleen hyvä.

Vuonna 1994 metsäteollisuuden keskimääräinen käyntiaste on 94 prosenttia ja ensi vuonna yli 95 prosenttia. Massa- ja paperiteollisuuden tuotanto kasvaa lähinnä olemassa olevan tuotantokapasiteetin käyttöä tehostamalla, puutavara-teollisuudessa työvuoroja ja kuivaamokapasiteettia lisäämällä.

Lainojen osuus metsäteollisuuden pääomakannasta on laskussa, mutta se on vielä kansainvälisesti vertaillen korkea. Vieraan pääoman kustannusten odotetaan edelleen laskevan vuonna 1995, vaikka korkotaso pysyykin korkealla. Korkeat käyntiasteet, tuotteiden hintojen nousu ja pääomakustannusten aleneminen parantavat metsäteollisuuden tulosta, jos kotimaiset kustannuspaineet onnistutaan pitämään kurissa. Näin ollen metsäteollisuuden investointiedellytykset paranevat lähitulevaisuudessa.

Raakapuumarkkinat

Metsäteollisuuden puun tarve on lisääntynyt vuonna 1994 tuotannon kasvun myötä 10–15 prosenttia edellisvuodesta. Markkinahakkuiden ennustetaan nousevan 47 miljoonaan kuutiometriin vuonna 1994. Havusahatukin markkinahakkuut kasvavat noin 25 ja kuitupuun noin 20 prosenttia vuodesta 1993.

Kantohintojen nousu ja keväällä solmittu puukauppasopimus vilkastuttivat yksityismetsien puukauppoja, joita on syyskuun 1994 loppuun mennessä tehty yli kaksinkertainen määrä vuoden 1993 tammi–syyskuuhun verrattuna. Metsäte-

ollisuuden ostot yksityismetsistä nousevat 35 miljoonaan kuutiometriin vuonna 1994.

Havusahatukin kantohinnat ovat vuonna 1994 noin 17–21 ja kuitupuun 14–20 prosenttia korkeammat kuin vuonna 1993. Hintakehitys noudattaa keväällä neuvoteltuja sopimushintoja. Metsäteollisuuden raakapuubarastot kasvavat jo syksyllä 1994 lähelle 1990-luvun alun keskitasoa, ja raakapuun tarpeen kasvu hidastuu vuonna 1995. Raakapuun kokonaistarve vuonna 1995 on kuitenkin ennätyksellisen korkea, ja markkinahakkuiden ennakoitaan nousevan 52 miljoonaan kuutiometriin. Tarjonnan odotetaan pysyvän suunnilleen ennallaan. Vientimarkkinoiden kehitys ja raakapuun kysyntätilanne merkitsevät painetta kantohintojen nousuun vielä vuonna 1995, mutta selvästi vähemmän kuin kuluvana vuonna.

Puuntuotannon kokonaispanostus

Puuntuotannon markkamääräinen kokonaispanostus supistuu vielä vuonna 1994, mutta kääntyy nousuun vuonna 1995. Valtion osuus yksityismetsien metsänhoito- ja perusparannustöiden kokonaisrahoituksesta laskee, mutta omarahoituksen osuus kasvaa. Julkinen rahoitus supistuu vuonna 1994 kaikkiaan 20 prosenttia edellisvuodesta. Vuonna 1995 valtion kokonaisrahoitus laskee talousarvioesityksen mukaan vielä vajaat 10 prosenttia. Ensi vuoden talousarvioesityksessä metsänparannukseen varatuista 265 miljoonasta markasta lainoja on vain 35 miljoonaa markkaa. Tukea saavan metsänomistajan on itse rahoitettava 25–70 prosenttia metsänparannustöidensä kokonaiskustannuksista.

Puuntuotannon kustannukset

Puuntuotannon yksikkökustannusten nousu pysähtyi vuonna 1993, eikä merkittävää nousua ennusteta vuodelle 1995. Kesäkuun alussa voimaan tulleen arvonlisäveron vaikutusta metsätalouden kustannuksiin ei ole toistaiseksi voitu ottaa laskelmissa huomioon. Kantorahatulojen lisääntyminen ja yksikkökustannusten nousun hidastuminen luovat edellytyksiä metsätalouden investointien kasvulle lähitulevaisuudessa. Tämä yhdessä metsänparannustuen osuuden kasvun kanssa saattaa merkitä metsänomistajien oman panostuksen lisääntymistä metsänhoito ja -parannustöissä.

Työllisyys

Metsäsektorin työllisyys ei ole parantunut olennaisesti tuotannon kasvusta huolimatta, koska työn tuottavuus on samanaikaisesti noussut. Työttömyysaste on vuonna 1994 massa- ja paperiteollisuudessa 7 prosenttia, puutavarateollisuudessa 17 ja metsätaloudessa 30 prosenttia. Tuottavuuden noususta huolimatta massa- ja paperiteollisuus on ollut 1990-luvun alun lamankin aikana yksi vakaimman työllisyyden aloista. Vuonna 1995 työllisyystilanne paranee puutavarateollisuudessa, mutta heikkenee hieman massa- ja paperiteollisuudessa ja pysyy ennallaan metsätaloudessa.

Suhdannotiedustelut

Metsäteollisuuden suhdannotiedustelun mukaan tuotannon käyntiasteet syksyllä 1994 ovat kaikilla toimialoilla yli 90 pro-

senttia. Myös yritysten kannattavuus on vastaajien mukaan vuodesta 1993 parantunut vaneriteollisuutta lukuun ottamatta. Tuotannon ja viennin kasvun jatkumista odotetaan selvimmin massa- ja paperiteollisuudessa. Suunnitteilla olevat investoinnit ovat pääasiassa korvausinvestointeja ja tuottavuuden nostoon tähtääviä investointeja. Kuitenkin myös kapasiteetin lisäämiseen tähtääviä investointeja suunnitellaan edellisvuodesta poiketen jo jonkin verran etenkin sahateollisuudessa. Raaka-aineen kustannuskehitys nähdään pahimpana toimintaa vuonna 1995 haittaavana tekijänä. Kaikkien toimialojen vastaajista valtaosa odottaa kantohintojen vuonna 1995 nousevan vuodesta 1994. Vastaajat odottavat suhdannekäänteen ajoittuvan vuoteen 1997. Sahateollisuudessa käännettä odotetaan hieman aikaisemmin kuin muilla toimialoilla.

Metsänomistajille suunnatun kyselyn vastausten mukaan puuta on vuonna 1994 syyskuuhun mennessä myynyt 31 prosenttia vastaajista ja myyntiä suunnittelevia on 18 prosenttia. Syksyn 1993 tiedustelussa vastaavat prosenttimäärät olivat selvästi pienempiä. Keskimääräistä huomattavasti enemmän myyvien osuus on myös selvästi noussut ja keskimääräistä huomattavasti vähemmän myyvien osuus laskenut viime vuodesta. Seuraavana vuonna myyntiä aikovien osuus on syksystä 1993 kasvanut. Vastaajien mukaan myyntipäätökseen on ensisijaisesti vaikuttanut puun hintakehitys. Metsänomistajista 65 prosenttia odottaa kantohintojen nousevan ensi vuonna, joskaan ei merkittävästi.

Puunmyyntitulojen verotukseen siirtyy 59 prosenttia tiedusteluun vastanneista metsänomistajista. Useampi metsätalonomistaja kuin maanviljelijä on valinnut myyntitulon verotuksen.

1 Metsäsektorin toimintaedellytykset

1.1 Kansainvälinen suhdannekehitys

Euroopan talouksien kasvu ja yksityisen rakennustuotannon elpyminen ovat parantaneet Suomen metsäteollisuuden vientinäkymiä perinnäisillä markkinoilla. Yhdysvaltain talouskasvun odotetaan jatkuvan vakaana, joskin investointien ja erityisesti asuntotuotannon kasvu näyttää hidastuvan vuonna 1995. Euroopassa investoinnit ja rakentaminen vilkastuvat edelleen vuonna 1995 ja myös yksityisen kulutuksen odotetaan elpävän.

OECD-maiden taloudellinen kasvu on nopeutunut. Bruttokansantuotteen kasvun ennustetaan vuonna 1994 olevan noin 2,5 prosenttia ja vuonna 1995 jo lähes 3 prosenttia. Manner-Euroopan taludet kärsivät lamasta Pohjois-Amerikkaa ja Iso-Britanniaa pidempään. Euroopassa markkinahintaisen bruttokansantuotteen muutos kääntyi positiiviseksi vuoden 1993 jälkimmäisellä puoliskolla. Vuonna 1994 kasvu on vajaan 2 prosenttia ja vuonna 1995 vajaan 3 prosenttia.

Suotuisasta taloudellisesta kehityksestä huolimatta työttömyys on pysynyt korkeana. Vuonna 1994 koko OECD:n työttömyysaste on noin 8,5 prosenttia ja Euroopan OECD-maissa lähes 12 prosenttia. Vuonna 1995 OECD-maiden työttömyys kääntyy hitaaseen laskuun lähinnä Yhdysvaltain työllisyystilanteen paranemisen ansiosta. Inflaatio pysyy OECD-maissa alhaisena vuosina 1994 ja

1995. Molemmille vuosille ennustetaan hieman yli 2 prosentin inflaatiota.

Myös EU:n talouksien ennustetaan vuonna 1994 kasvavan noin 2 prosenttia. Vuonna 1995 kasvu nopeutuu vajaan 3 prosenttiin. Yhdysvalloissa pitkät korot kääntyivät vuoden 1993 lopulla nousuun, joka heijastuu viiveellä Euroopan korkotasoon. Korkotason lasku Euroopassa onkin pysähtynyt. Mikäli inflaatio pysyy kuitenkin alhaisena, ei merkittävää painetta korkotason nousuun ole nähtävissä vuonna 1995, vaikka teollisuusmaiden rahapolitiikka on yleisesti kiristymässä. Investointien ja rakennustoiminnan elpyminen Euroopan Unionin maissa jatkuu. Teollisuustuotanto kasvaa myös, joskin hitaasti. Elpymisestä huolimatta työttömyys säilyy Euroopan Unionin maissa vakavana ongelmana.

Yhdysvalloissa talouden kasvu jatkuu vuonna 1994. Bruttokansantuotteen ennakoidaan nousevan 3,5 prosenttia ja vuonna 1995 vajaan 3 prosenttia. Inflaatio-odotusten hillitsemiseksi Yhdysvaltojen keskuspankki kiristi rahapolitiikkaa ja nosti lyhyitä korkoja viime vuodenvaihteessa, jolloin myös pitkät korot kääntyivät nousuun. Inflaatio-odotukset ovat kuitenkin vahvistuneet ja keskuspankin odotetaan kiristävän rahapolitiikkaa edelleen. Inflaatio on vuonna 1994 noin 3 prosentissa, ja se pystytään pitämään samalla tasolla myös vuonna 1995. Investointien ja erityisesti asuntotuotannon kasvu näyttää vuonna 1995 hidastuvan. Työllisyys paranee jo vuonna 1994, jolloin työttömyysaste laskee noin 6 prosenttiin, ja edelleen vuonna 1995 alle 6 prosentin. Yksityisen kulutuksen kasvu on vuonna 1994 vajaan 4 prosenttia

ja vuonna 1995 noin 3 prosenttia. Yhdysvaltain talouden kehitystä auttaa Japanin ja Euroopan markkinoiden elpyminen.

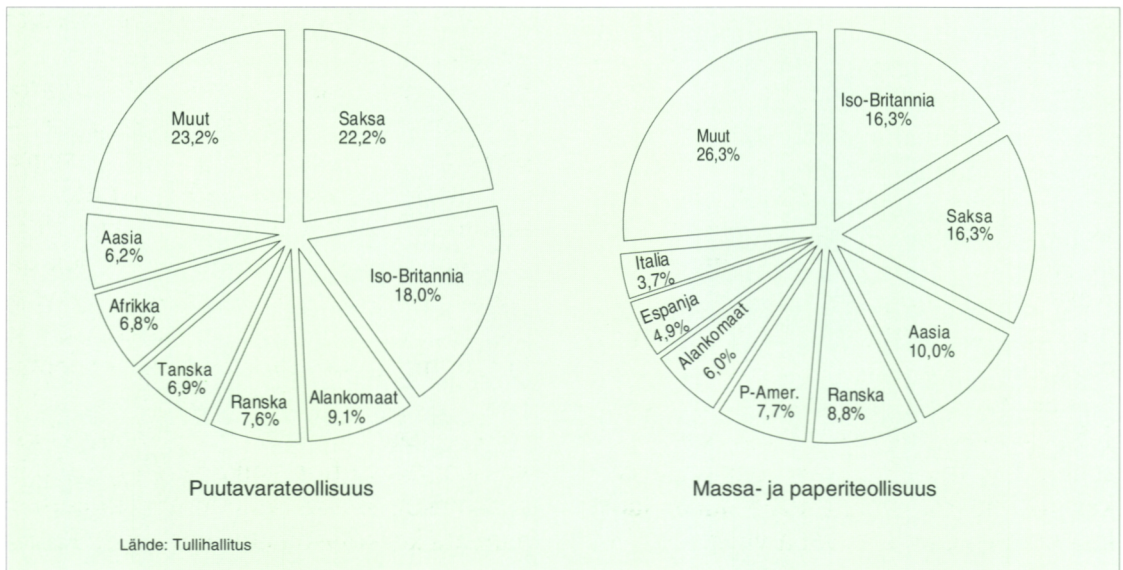
Investoinnit vilkastuvat ja kulutus kääntyy nousuun Euroopassa

Suomen metsäteollisuuden tärkeistä vientimaista *Saksan* bruttokansantuote kasvaa vuonna 1994 noin 2 prosenttia, ja vuonna 1995 kasvun ennustetaan nousevan 2,5 prosenttiin. Erityisesti vienti on kasvussa, yksityinen kulutus sen sijaan näyttää laskevan vuonna 1994, mutta kääntyy nousuun vuonna 1995. Teollisuustuotannon supistuminen pysähtyy vuonna 1994 ja kääntyy nousuun vuonna 1995. Investointien elpymistä hidastaa teollisuuden liikakapasiteetti. Saksan itäisten osien bruttokansantuotteen kasvu jatkuu noin 10 prosentin vuosivauhtia erityisesti rakennusteollisuuden ja teollisuustuotannon kasvun sekä yksityisten investointien vilkastumisen ansiosta.

Vuonna 1994 inflaatio pysyy vajaassa 3 prosentissa, ja sen odotetaan laskevan vielä vuonna 1995 noin 2,5 prosentin tasolle. Näin ollen merkittävää painetta korkotason nostamiseen ei ole näkyvissä. Työttömyyden kasvu sen sijaan jatkuu, ja vuosille 1994 ja 1995 ennakoidaan noin 10 prosentin työttömyysastetta.

Iso-Britannia toipui lamasta Manner-Euroopan talouksia nopeammin. Bruttokansantuote nousee 1994 runsaat 3 prosenttia. Talouden kehitys jatkuu suotuisana vielä vuonna 1995, ja bruttokansantuotteen kasvuvauhti on yli 3 prosenttia. Huhtikuun 1994 verojen korotukset eivät näytä hidastaneen *Iso-Britannian* taloudellista elpymistä. Teollisuustuotannon volyymin nousu jatkuu vuonna 1994 teollisuuden käyntiasteiden ollessa korkeat. Myös investoinnit ovat kääntyneet nousuun, jonka ennustetaan jatkuvan vuonna 1995.

Inflaatio laski vuoden 1994 alussa alimmalle tasolle sitten vuoden 1967. Vuosina 1994 ja 1995 inflaation ennustetaan pysyvän noin 3 prosentissa. Tästä

Kuva 1. Suomen metsäteollisuuden viennin jakauma alueittain vuonna 1993, prosentteina viennin arvosta.

huolimatta keskuspankki on syksyllä kiristänyt rahapolitiikkaa talouden kasvun osoittauduttua odotettua nopeammaksi. Työttömyyden ennustetaan olevan vuonna 1994 vajaat 10 prosenttia ja laskevan vuonna 1995 noin 9 prosenttiin. Työttömyyden lasku on havaittavissa myös kasvavassa yksityisessä kulutuksessa.

Ranskan bruttokansantuote nousee vuonna 1994 noin 2 prosentilla. Vuonna 1995 kasvun ennustetaan olevan jo 3 prosenttia. Yksityisen kulutuksen kasvun odotetaan nopeutuvan vuonna 1994, ja kasvu jatkuu vuonna 1995 runsaan 2 prosentin vuosivauhtia. Myös asuntojen kysyntä on korkotason laskun myötä vahvistunut ja rakennustoiminta lähinnä julkisen vallan toimenpiteiden ansiosta vilkastunut vuonna 1994. Investointien odotetaan vilkastuvan kapasiteetin käyttöasteen noustessa vuonna 1995. Inflaatio pysyy vuosina 1994 ja 1995 vajaassa 2 prosentissa. Vuonna 1994 työttömyys on vielä noin 12,5 prosenttia eikä merkittävää parannusta ole odotettavissa seuraavanakaan vuonna.

Myös muissa Suomen metsäteollisuuden vientimaissa Euroopassa taloudellinen elpyminen on varmistumassa. Mm. *Hollannin, Italian ja Espanjan* bruttokansantuotteen kasvuennusteita on vuoden 1994 mittaan korjattu ylöspäin. Hollannin bruttokansantuotteen odotetaan kasvavan vajaat 2 prosenttia vuonna 1994 ja jo lähes 3 prosenttia vuonna 1995. Kasvua tukee erityisesti viennin lisääntyminen, mutta myös rakennustoiminta näyttäisi olevan elpymässä. Italiassa bruttokansantuotteen odotetaan kasvavan yli 1,5 prosenttia vuonna 1994 ja noin 3 prosenttia vuonna 1995. Espanjan ennakoitu kasvuvauhti on vuonna 1995 samaa luokkaa kuin Italian, kuluvana vuonna noin 2 prosenttia.

Korkeat korot rasittavat Ruotsin taloutta

Ruotsin bruttokansantuote kasvaa vuonna 1994 noin 2 prosenttia ja kasvu nopeutuu 2,5 prosenttiin seuraavana vuonna. Vienti kasvaa voimakkaasti, ja myös kotimaisen kysynnän uskotaan elpyvän. Rakennustuotanto laskee vielä ainakin vuonna 1994. Epävarmuutta taloudellisen kasvun voimakkuudesta aiheuttaa erityisesti valtion korkea velka, joka on ylittämässä 100 prosenttia bruttokansantuotteesta. Inflaatio-odotuksia hillitsemään tarkoitettu rahapolitiikan kiristäminen on nostanut sekä lyhyitä että pitkiä korkoja aiheuttaen korkotason nousun selvästi Euroopan keskiarvon yläpuolelle. Työttömyys, joka vuonna 1993 nousi lähes 10 prosenttiin, oli laskussa 1994 alkupuolella, mutta näyttää vuoden lopulla jälleen kääntyneen nousuun. Ruotsin kruunun devalvoituminen, metsäteollisuuden rationalisointi ja kustannusten voimakkaat leikkaukset sekä Ruotsin rakennusteollisuuden edelleen jatkuva lama lisäävät kilpailua Suomen metsäteollisuustuotteiden vientimarkkinoilla.

Kanadan taloudellinen kasvu hidastui vuonna 1993, mutta näyttää jälleen olevan nopeutumassa. Vuonna 1994 bruttokansantuotteen odotetaan kasvavan 4 prosentin vuosivauhtia, ja kasvu pysynee samana vielä vuonna 1995. Bruttokansantuotteen kasvu perustui vuonna 1993 pääasiassa vientiin. Kuluvan vuoden aikana kuitenkin myös kotimainen kysyntä on elpynyt, ja yksityisen kulutuksen ja investointien kasvun odotetaan nopeutuvan vielä vuonna 1995. Suotuisaa kehitystä tukee Yhdysvaltojen talouden kasvu. Korkea valtion velka ja Yhdysvaltain korkotason nousu aiheuttavat kuitenkin painetta korkotason nousuun myös Kanadassa.

1.2 Suomen kansantalous

Suomen kansantalouden odotettua nopeampi toipuminen lamasta on perustunut viennin ja vientiteollisuuden tuotannon ripeään kasvuun. Taloutta rasittaa tästä huolimatta vaikea työttömyys ja julkisen sektorin vaje, eikä nopeakaan talouskasvu paranna tilannetta lähitulevaisuudessa olennaisesti. Vientiteollisuuden kilpailukyvyä odotetaan pysyvän hyvänä vielä vuonna 1995. Kannattavuuden koheneminen ja rahoitusrakenteen tervehdyminen luovat aikaa myöten edellytyksiä investointitoiminnan vilkastumiselle myös metsäteollisuudessa.

Vuosikymmenen taitteessa alkaneen syvän taloudellisen laman pohja saavutettiin vuoden 1993 puolivälissä, ja elpyminen on ollut odotettua nopeampaa. Kokonaistuotanto kääntyi jo viime vuoden jälkipuoliskolla kasvuun. Taloudelliset tutkimuslaitokset ovat nostaneet bruttokansantuotteen kasvuennusteita vuoden 1994 aikana tuntuvasti. Viimeisimpien ennusteiden mukaan Suomen bruttokansantuote kasvaa vuonna 1994 jo 3,5–4 prosentin vuosivauhtia, ja vuonna 1995 kasvu saattaa ylittää 6 prosenttiin. Kasvu on selvästi nopeampaa kuin kasvu Euroopan OECD-maissa keskimäärin. Absoluuttisesti bruttokansantuote jää vielä vuonna 1995 alle vuosikymmenen vaihteen tason.

Elpyminen on perustunut pääasiassa vientiin. Koko tavaraviennin määrä kasvoi 17 prosenttia vuonna 1993, ja kasvun ennakoidaan jatkuvan vuonna 1994 vielä tuntuvasti yli 10 prosentin vuosivauhtia. Vuonna 1995 viennin kasvu hidastuu,

mutta on edelleen lähellä 10 prosenttia. Viennin suotuisa kehitys johtuu teollisuuden hyvästä kilpailukyvyistä ja Suomen perinnäisten markkina-alueiden talouksien elpymisestä.

Kotimainen kysyntä kasvaa vientiä hitaammin

Vuonna 1993 yksityinen kulutus supistui 5 prosenttia. Vuonna 1994 kuitenkin myös kulutuskysynnän lasku taittuu, ja yksityisen kulutuksen ennustetaan kasvavan vuonna 1995 jo vajaat 5 prosenttia. Kulutuksen kasvua hidastaa se, että yksityinen sektori pyrkii edelleen vähentämään velkaisuusastettaan. Kulutuksen kasvu vahvistaa paperiteollisuuden tuotteiden kysyntää kotimaassa. Kotimainen kysyntä kasvaa selvästi vientiä hitaammin, ja julkinen kulutus supistuu vielä vuosina 1994 ja 1995. Tuonnin odotetaan lisääntyvän vuosina 1994 ja 1995. Myös tuontihinnat, erityisesti raaka-aineiden hinnat ovat markan vahvistumisesta huolimatta kääntyneet nousuun. Vuonna 1995 tuontihintojen odotetaan nousevan vuositasolla noin 4 prosenttia.

Rakentaminen elpymässä

Investoinnit supistuivat vuonna 1993 noin 20 prosenttia, mutta teollisuuden kone- ja laiteinvestoinnit lähtevät tänä vuonna nousuun. Investointien lisäys on vuonna 1994 noin 3 prosenttia ja vuonna 1995 jo yli 10 prosenttia. Valtiontalouden vaikeuksien vuoksi julkiset investoinnit sen sijaan supistuvat vielä vuonna 1994 ja kasvavat vain vähän vuonna 1995. Rakennustoiminta on vilkastumassa. Vuonna 1995 rakentamisen ennustetaan kasvavan jo noin 10 prosenttia edellisestä vuo-

desta, mikäli korkotaso ei olennaisesti nouse. Alhaisen lähtötason vuoksi rakentamismäärät pysyvät kuitenkin edelleen pieninä. Rakentamisen kasvu vahvistaa puutavarateollisuuden kotimaan kysyntää.

Työttömyys alenee hitaasti

Sopeutuminen kansainväliseen kustannustasoon ja kilpailuun on nostanut Suomen työttömyyden ennätyskellisen korkeaksi. Työttömyysaste on ohittanut huippunsa, mutta laskee talouskasvusta huolimatta hitaasti. Vuonna 1994 työttömyysaste on vajaan 19 prosenttia, ensi vuonna pari prosenttiyksikköä alempana. Suomen työttömyysaste on selvästi korkeampi kuin Euroopan OECD-maissa keskimäärin. Lähivuosina työttömyysaste pysyy talouden kasvusta huolimatta 15 prosentin tuntumassa. Pitkäaikaistyöttömien osuus kasvaa.

Osittain suuren työttömyyden vuoksi valtiontalous on pahasti alijäämäinen. Julkinen kysyntä laskee vielä vuonna 1994. Julkisen velan suhteessa bruttokansantuotteeseen odotetaan nousevan vuonna 1995 noin 70 prosenttiin. Ellei valtion menoja pystytä karsimaan, julkinen velka saattaa kasvaa vieläkin suuremmaksi. Julkinen kulutus ei näin ollen voi juuri lisääntyä lähitulevaisuudessa.

Vaihtotase on viennin kasvun ja vaihtosuhteen paranemisen ansiosta kääntynyt vuonna 1994 ylijäämäiseksi. Viennin arvon ennustetaan vielä vuonna 1995 olevan tuonnin arvoa suurempi, ja vaihtotaseen ylijäämä kasvaa myös vuonna 1995. Ulkomainen nettovelka suhteessa bruttokansantuotteeseen on noin 50 prosenttia, mutta sen määrä on selvästi laskussa. Koko ulkomaisen nettovelan supistumi-

nen lisää jonkin verran talouspolitiikan liikkumavaraa.

Kilpailukyky säilyy hyvänä

Suomen metsäteollisuuden kilpailukyky on säilynyt hyvänä, eikä markan vuonna 1993 alkanut revalvoituminen heikennä sitä vielä olennaisesti. Markan kurssi suhteessa ecuun vahvistuu tänä vuonna 6 prosenttia. Kotimaiset kustannuspaineet ovat toistaiseksi pysyneet hallinnassa. Tuontihintojen nousu lisää jonkin verran ulkomaista kustannuspainetta. Kansainvälinen korkotason nousu heijastui vuoden 1994 alkupuolella myös Suomeen, ja pitkät korot kääntyivät nousuun. Suomen pankki kiristi rahapolitiikkaa kesällä 1994 orastavan inflaation hillitsemiseksi, jolloin myös lyhyet korot nousivat. Kolmen kuukauden helibor-korko jäi kuitenkin selvästi alle valtion viiden vuoden obligaatioiden korkotason. Inflaatio-odotukset pitävät pitkät korot lyhyitä korkeammalla vuonna 1995.

Kuluvana vuonna työvoiman yksikkökustannukset Suomessa OECD-maihin verrattuna ovat noin 40 prosenttia alemmat kuin vuosikymmenen taitteessa. Suhteellisten työvoimakustannusten lasku on kuitenkin pysähtynyt, ja kustannusten nousu lähitulevaisuudessa on todennäköistä. Kantohinnat ovat vuoden 1994 aikana nousseet selvästi, mutta samalla myös metsäteollisuustuotteiden vientihinnat ovat kysynnän vahvistuessa alkaneet kohota. Puun kysynnän vahvistuminen aiheuttaa nousupainetta kantohintoihin myös vuonna 1995. Syksyn työmarkkinaratkaisun odotetaan pysyvän maltillisena. Vaikka kiinteän tuotantokapasiteetin käyttöaste onkin korkea, ollaan kansantalouden tuotannontekijöi-

den täyskäytöstä vielä kaukana suuren työttömyyden vuoksi.

Suomen inflaatiiovauhti on 1990-luvun alussa ollut selvästi alle OECD-maiden keskimääräisen inflaatiiovauhdin. Kuluvan vuoden inflaatio on 1 prosentin luokkaa. Vuodelle 1995 ennakoidaan noin 2 prosentin inflaatiiovauhtia, mikäli Suomi liittyy vuoden alussa Euroopan Unioniin. Rahapolitiikka Suomessa, kuten myös muualla Euroopassa, ei enää vuonna 1995 kevene, ja korot pysyvät korkeina. Tästä huolimatta Suomen metsäteollisuuden paranemassa oleva kannattavuus tervehdyttää sen pääomarakennetta ja luo mahdollisuuksia investointien elpymiseen tulevaisuudessa. Suomen todennäköinen liittyminen Euroopan Unioniin lisänee myös osaltaan investointihalukkuutta kotimaassa. Välittömiä vaikutuksia metsäteollisuuden suhdannekehitykseen Euroopan Unionin jäsenyydellä tuskin kuitenkaan on, sillä jo ETA-ratkaisu merkitsee viimeisten kaupan esteiden poistumista.

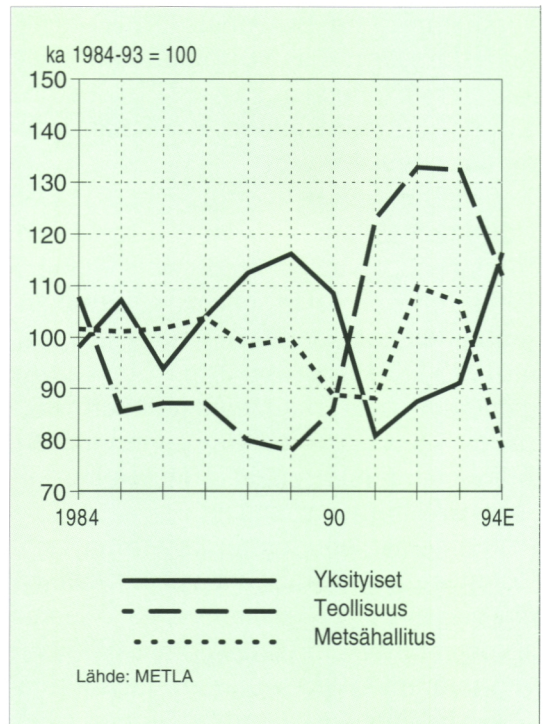
1.3 Metsävarojen hyväksikäyttö

Hakkuiden ja puiden luontaisen poistuman kokonaismäärän ennustetaan nousevan 59 miljoonaa kuutiometriin vuonna 1994. Poistuma on kasvanut edellisestä vuodesta 10 miljoonaa kuutiometriä, ja vuoden 1994 poistuma on lähes 10 prosenttia 1980-luvun keskimääräistä poistumatasoa suurempi. 1960-luvun alun jälkeen poistuma on ollut näin korkea vain vuosina 1970, 1980 ja 1989.

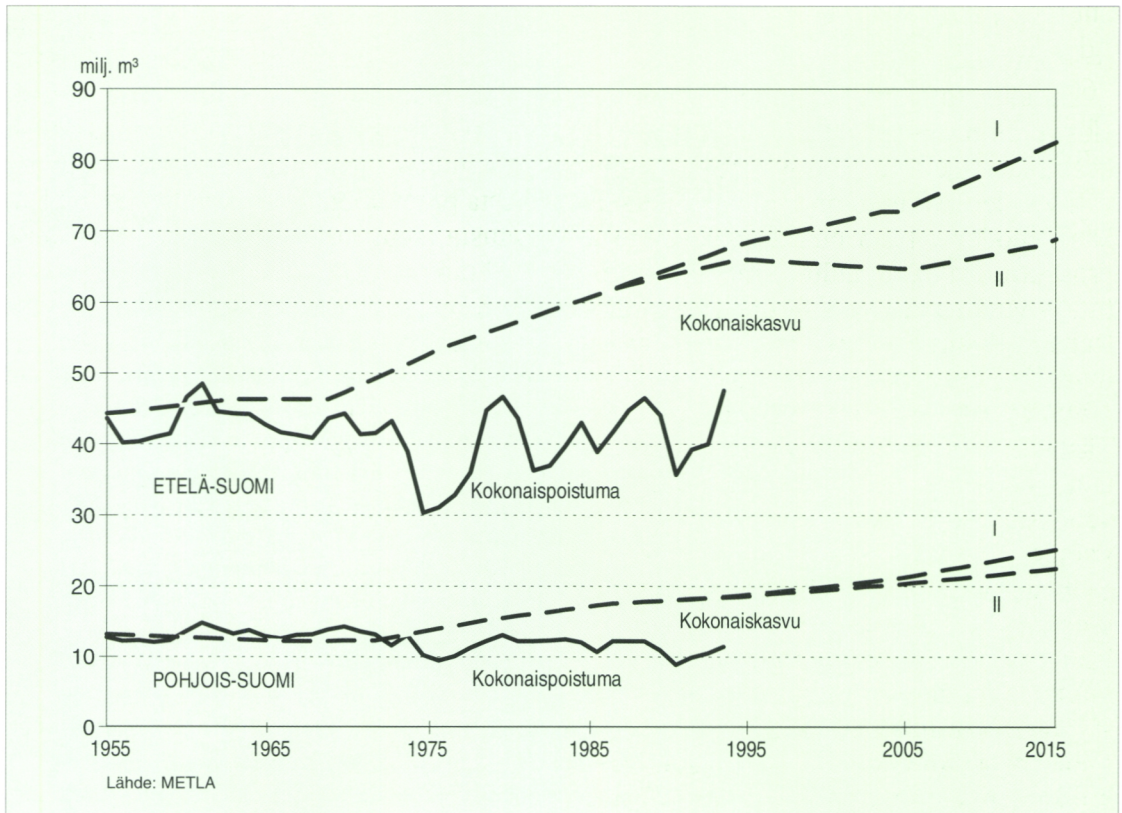
Metsiemme vuotuinen kasvu on nykyisin runsaat 20 miljoonaa kuutiometriä poistumaa suurempi. Tällä määrällä puuvaurantomme lisääntyy myös vuonna 1994. Poistuma on vuonna 1994 kaksi kolmannesta puuntuotannossa olevalle maalle laaditusta suurimman kestävän poistumamäärän arviosta.

Vuonna 1994 yksityismetsien osuus kokonaispoistumasta on yli 80, metsäteollisuuden metsien ja Metsähallituksen metsien kumpaisenkin noin 9 prosenttia. Poistuma kasvaa ainoastaan yksityismetsissä, joissa se on noin 50 miljoonaa kuutiometriä. Tämä on lähellä vuoden 1989 huippuarvoa.

Pääosa hakkuumahdollisuuksista ja hakkuiden lisäysmahdollisuuksista on yksityismetsissä ja maan eteläisimmissä

Kuva 2. Eri metsänomistajaryhmien metsien kokonaispoistuman kehitys. Keskimääräinen kehitys on vastaavanlainen kuin yksityismetsien poistuman kehitys.

Kuva 3. Kokonaispoistuma ja metsien kasvu vuosina 1955–2015 Etelä- ja Pohjois-Suomessa. Vuoden 1994 poistuma on ennakkoarvio. Vuosille 1990–2015 ennustettujen kasvujen perustana ovat 1980-luvun loppupuolella keskimäärin toteutuneen suuruiset hakkuut (I) ja suurin jatkuvasti hakattavissa oleva käyttöpuun määrä (II). Käyttöpuu tarkoittaa vähintään kuitupuun mitat täyttävää puuta.

osissa. Metsähallituksen metsien poistuma vähenee vuonna 1994 puoli miljoonaa kuutiometriä eli 10 prosenttia edellisvuodesta. Poistuma on ollut hiljalleen pienenevä kahta viime vuotta lukuun ottamatta.

Metsäteollisuuden omien metsien poistuma vähenee edellisistä huippuvuosista hieman ja on 5 miljoonaa kuutiometriä. Neljänä viimeisenä vuonna teollisuuden metsien poistuma on ylittänyt kuluneen kymmenvuotiskauden keskimää-

räisen tason yli kolmanneksella. Näin metsäteollisuus on käyttänyt omiin metsiinsä karttunutta hakkuukypsää puuvaraa rahoitusasemansa parantamiseen ja suhdannevaihteluiden tasoittamiseen. Teollisuuden omien metsien hakkuut eivät jatkune aivan tällä tasolla enää useita vuosia, vaikka pitkällä aikavälillä teollisuuden metsien hakkuumahdollisuudet lisääntyvät, koska runsaita nuoria metsiä on hoidettu puuntuotantoa painottaen.

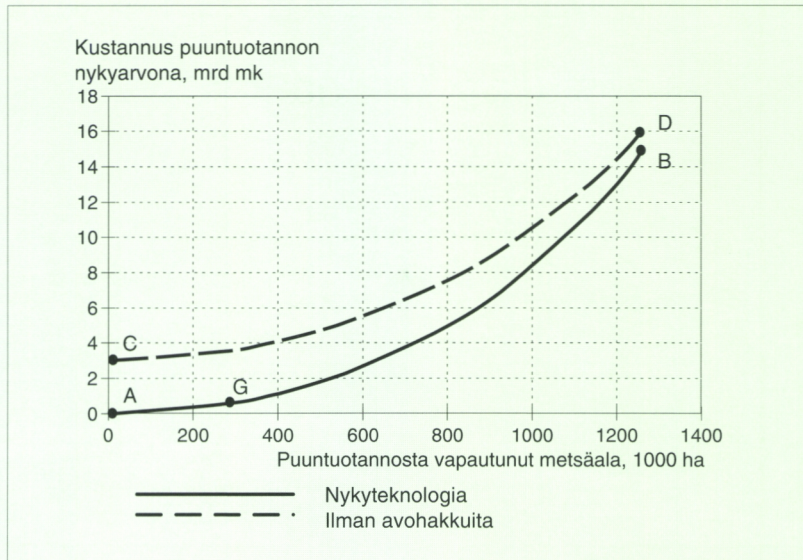
Entä jos luovutaan avohakkuista tai suojellaan vanhat metsät?

Viimeaikaisissa metsä-, suojelu- ja ympäristöohjelmissa esitetään muun muassa suojelualueiden lisäämistä ja muutoksia viime vuosikymmeninä harjoitettuun puunkorjuutapoihin. Tässä esiteltävien esimerkkilaskelmien tarkoituksena on arvioida toisaalta metsäalan puuntuotannosta vapautumisen ja avohakkuista luopumisen sekä toisaalta vanhojen metsien suojelun vaikutuksia puuntuotantoon. Laskelmat tehtiin kaikkiaan 50 vuoden ajanjaksolle metsien käytön suunnitteluun tarkoitettulla MELA-järjestelmällä. Aineistona käytettiin valtakunnan metsien kahdeksannen inventoinnin tietoja Pohjois-Karjalan metsälautakunnan alueelta vuosilta 1988–89. Laskelmissa metsäala on 1,512 miljoonaa hehtaaria, josta on jo suojeltu 0,042 miljoonaa hehtaaria eli 2,8 prosenttia. Puuntuotannosta saatavaa hyötyä kuvataan puuntuotannon nykyarvona ja metsien muusta käytöstä saatavaa hyötyä puuntuotannon ulkopuolelle jäävällä metsäalalla.

Periaatteessa suojelupäätösten ja hakkuumenetelmien muutoksen pohjaksi tarvitaan laskelmia niistä hyödyistä, joita muutoksella saavutetaan. Ympäristötaloustieteessä on kehitetty mittareita, joilla mm. aineettomien ympäristöhyötyjen saattaminen yhteismitalliseksi markkinoitavien hyödykkeiden – kuten puuraaka-aineen – kanssa on mahdollista. Koska metsien ympäristöarvoja ei ole vielä kattavasti tutkittu, suojelusta koituvia hyötyjä ei tässä yhteydessä voida mitata. Nyt esitettävissä laskelmissa tarkastellaan vain metsäalan puuntuotannon ulkopuolelle siirtymisestä aiheutuvaa puuntuotannon vähenemistä. Päämääränä on luonnollisesti, että siitä aiheutuvia kustannuksia voidaan tulevaisuudessa verrata muusta käytöstä saataviin yhteismitallisiksi muutettuihin hyötyihin.

Vertailukohdaksi valittiin suurin kestävä puuntuotanto käytettäessä nykyisiä hakkuumenetelmiä, jolloin avohakkuut ovat sallittuja (piste A). Ensimmäiseksi tarkastellaan puuntuotantomahdollisuuksien muutosta silloin, kun puuntuotantoon käytettävissä olevaa metsäalaa vähennetään niin, että aloitetaan puuntuotannon kannalta vähäarvoisimmista metsistä ja käytetään nykyisiä puunkorjuutapoja (käyrä AB) tai luovutaan avohakkuista (käyrä CD). Nämä kaksi käyrää on saatu etsimällä suurin mahdollinen puuntuotannon ulkopuolelle jäävä metsäala kullakin puuntuotannon tasolla kiinnittämättä lainkaan huomiota metsien vaihtoehtoiskäyttöön. Kuvaaja voidaan laskea myös hakemalla suurinta mahdollista kestävää puuntuotantoa, kun puuntuotannon ulkopuolella oleva metsäala on annettu. Puuntuotannon ulkopuolelle jäivät ensimmäiseksi heikkotuottoiset metsät ja markkinahinnaltaan vähäarvoisimmat puulajit, kuten lehtipuustot. Tästä syystä puuston nykyarvo suojelualan lisääntyessä laskee aluksi vain hieman. Kun halutaan kasvattaa puuntuotannon ulkopuolelle jäävää pinta-alaa, joudutaan luopumaan yhä kasvavasta määrästä puuta pinta-alayksikköä kohti.

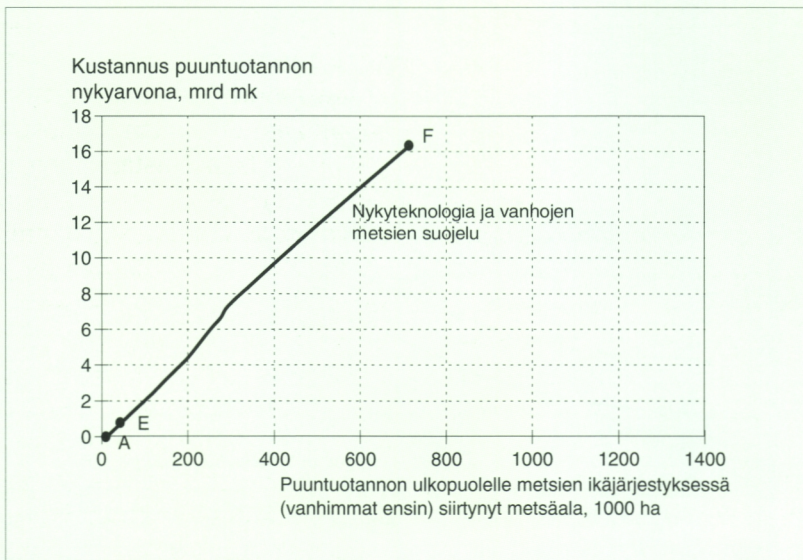
Jos tässä esimerkissä nykyisiä hakkuumenetelmiä käytettäessä halutaan jättää puuntuotannon ulkopuolelle 0,33 miljoonaa hehtaaria eli noin 22 prosenttia koko metsäalasta (piste G), vähenee puuntuotannon nykyarvo 0,6 miljardia markkaa eli noin 2,6 prosenttia – suojelun kustannukset puuntuotannon nykyarvolla mitattuna.

Puuntuotannon vähenemisestä aiheutuvat kustannukset Pohjois-Karjalassa eri puunkorjuutavoilla, kun puuntuotannosta vapautuu metsäalaa lähtien puuntuotannon kannalta vähäarvoisimmista metsistä. Vertailukohtana on suurimman kestävän puuntuotannon arvo (22,9 miljardia markkaa) nykyisin puuntuotantoon käytettävissä olevalla metsäalalla.

Jos puuntuotantoon käytettävissä oleva metsäala säilyy nykyisellään ja nykyinen puunkorjuutapa (A) vaihdetaan avohakkuuttomaan vaihtoehtoon (C), suurimman kestävän puuntuotannon arvo alenee noin 3 miljardia markkaa eli 13 prosenttia. Laskelmissa avohakkuulle vaihtoehtoisia hakkuutapoja ovat luontainen uudistaminen ja nykyisen kaltaiset harvennukset. Puunkorjuutapojen muutokseen sopeutuminen näkyy lähivuosina paitsi hakkuumäärissä ja -tuloissa myös suojuspuuhakkuiden osuuden kasvamisena. Vuotuinen hakkuukertymä on lähiaikoina toista miljoonaa kuutiometriä pienempi kuin jos avohakkuut sallitaan.

Käyrä AF on saatu siirtämällä puuntuotannon ulkopuolelle nykyisten suojelualueiden lisäksi vanhimpia metsiä ikäjärjestyksessä alkaen vanhimmista (katso kuva seuraavalla sivulla). Pisteet EF edustavat järjestyksessä 5–50 prosentin kokonaispinta-alaa puuntuotannon ulkopuolella. Vanhojen metsien suojelun vaikutukset puuntuotannon arvoon ja hakkuumääriin ovat edellä kuvattua selkeästi suurempia. Koska iso osa uudistuskypsistä metsistä siirtyy puuntuotannon ulkopuolelle, hakkuumahdollisuudet lähivuosina ja siten myös puuntuotannon nykyarvo alenevat jyrkästi. Jos esimerkiksi puuntuotannon ulkopuolelle siirretään 0,33 miljoonaa hehtaaria (vrt. piste G käyrällä AB), vähenee puuntuotannon nykyarvo noin 7 miljardia markkaa eli 30 prosenttia. Pitkällä aikavälillä hakkuumahdollisuuksien ja puuntuotannon arvon voidaan kuitenkin odottaa kasvavan sitä mukaa kun nykyiset nuoret metsät vartuvat ja saavuttavat uudistuskypsyyden. Jos puuntuotannon vähenemisen kautta aiheutuvat kustannukset halutaan minimoida, laajamittainen vanhojen metsien suojelu olisi toteutettava vähitellen metsien kehitykselle luontaisen kiertojen puitteissa, jolloin puuntuotannolle jää riittävästi sopeutumisaikaa.

Puuntuotannon vähenemisestä aiheutuvat kustannukset Pohjois-Karjalassa, kun puuntuotannon ulkopuolelle siirretään metsäalaa metsien ikäjärjestyksessä alkaen vanhimmista. Vertailukohtana on suurimman kestävä puuntuotannon arvo (22,9 miljardia markkaa) nykyisin puuntuotantoon käytettävissä olevalla metsäalalla.

Käytännössä suojeltavaksi valitaan ominaisuuksiltaan, sijainniltaan ja kooltaan suojelemaan arvoisia metsiä. Metsäalueet eroavat toisistaan ekologisesti ja maankäyttöhistorialtaan. Metsävaroissa ja metsien rakenteissa heijastuvien erojen vuoksi suojelemaan alueiden perustamisen ja hakkuumenetelmien muutoksen aiheuttamat hyödyt ja haitat kohdistuvat vaihtelevasti eri maakuntiin, maanomistajiin tai metsätalouden elinkeinoryhmiin.

Laskelmat on tehty ikään kuin metsien käyttöä koskevat päätökset voitaisiin tehdä keskiteytisesti. Todellisuudessa metsien käytöstä päättävät metsänomistajat. Tässä esitettyä menetelmää voidaan käyttää sekä kansantalouden että metsätalousyrityksen, metsätilan, tasolla selvittäessä, mitkä ovat ympäristöarvojen huomioon ottamisen aiheuttamat kustannukset puuntuotannossa. Perusteellisempia alueellisia laskelmia koko maahan teemme lähimmän kahden vuoden aikana.

1.4 Puuntuotannon kokonaispanostus ja julkinen tuki

Yksityismetsien puuntuotannon kokonaispanostuksen lasku taittuu vuonna 1995. Metsänomistajien oman rahoituksen ja työn lisäyksen vuoksi kokonaispanostus, joka vuonna 1994 on 840 miljoonaa markkaa, lisääntyy noin 4 prosenttia vuonna 1995. Sen sijaan valtion metsänparannusrahoitus supistuu edelleen vajaa 10 prosenttia vuodesta 1994.

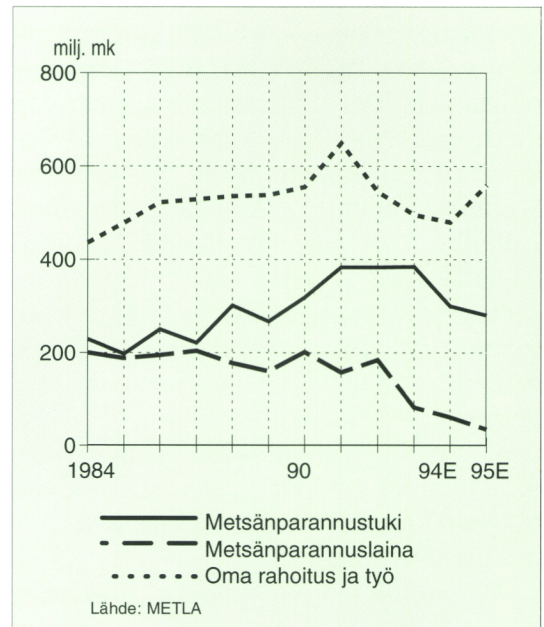
Viime vuosien alhaiset hakkuumäärät ja metsänparannusrahoituksen vähennykset ovat vuodesta 1991 alkaen pienentäneet yksityismetsien puuntuotannon kokonaispanostusta. Vuonna 1994 vähennys on yli 100 miljoonaa markkaa lähinnä metsänparannusrahoituksen supistumisen vuoksi. Vuonna 1995 panostuksen ennustetaan kuitenkin kääntyvän nousuun. Tämä johtuu hakkuiden vilkastumisesta vuonna 1994 ja metsänparannusvarojen melko pienistä vähennyksistä vuonna 1995. Metsänparannusvarojen väheneminen vuodesta 1994 jäänee noin 20 miljoonaan markkaan.

Metsänomistajien oma panostus kasvaa

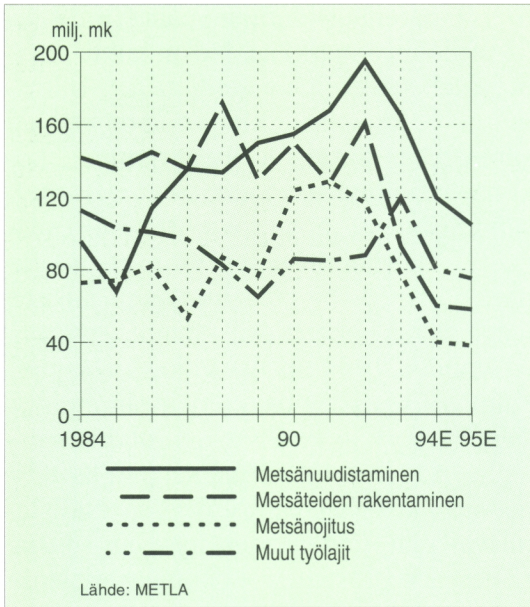
Valtion vuoden 1995 talousarvioesitykseen on varattu metsänparannusvaroja kaikkiaan 265 miljoonaa markkaa, josta lähes 40 miljoonaa markkaa on EU-jäsenyyden tuomaa lisätukea. Pelkällä kansallisella valtiontuella rahoitus pienenee 57,5 miljoonaa markkaa vuodesta 1994.

Metsänparannuslainojen määrä on enää 35 miljoonaa markkaa. Ne on kohdennettu yhteishankkeina toteutettaviin ojitus- ja tiehankkeisiin. Metsänparannustuen suhteellisen osuuden lisääntyminen kokonaisrahoituksesta merkitsee myös metsänomistajien oman panostuksen lisäämistä. Metsänomistajien on näet itse rahoitettava 30–75 prosentin tuen jälkeen jäävä osuus kokonaiskustannuksista.

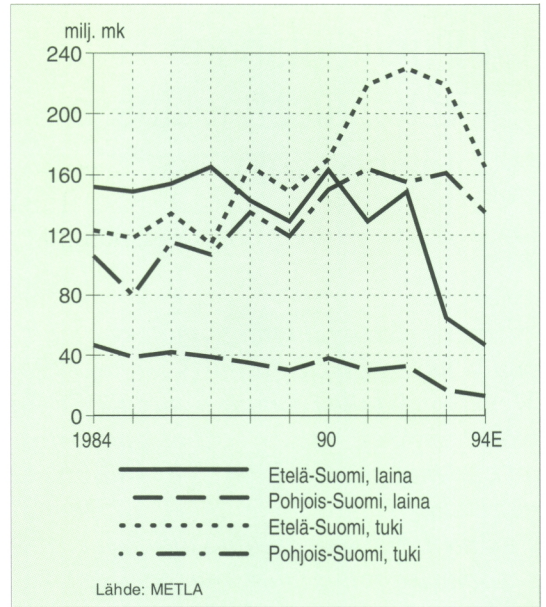
Vuoden 1994 aikana vilkastunut puukauppa lisää päätehakkuiden pinta-aloja. Tämä näkyy jo ensi vuonna uudistamisvaiheen töiden lisääntymisenä. Yksityismetsien kokonaispanostuksessa uudistamisvaiheen töiden merkitys on suurin. Lähes 25 prosenttia kokonaispanostuksesta kuluu taimikonhoitoon ja nuoren metsän kunnostukseen. Nämä työmäärät säilynevät entisellä tasollaan julkisen rahoituksen vähennyksistä huolimatta. Kantohintojen kohoaminen ja hakkuumäärien kasvu nostavat yksityismetsien

Kuva 4. Yksityismetsien metsänhoito- ja perusparannustöiden kokonaispanostus rahoitustavoittein vuosina 1984–95.

Kuva 5. Yksityismetsien metsänhoito- ja perusparannustöiden julkinen rahoitus työläjeittäin vuosina 1984–95.

Kuva 6. Etelä- ja Pohjois-Suomen metsänparannuslainat ja -tuet vuosina 1984–94.

kantorahatuloja merkittävästi. Vuoden 1994 yksityismetsien bruttokantorahatulojen ennuste on 5,7 ja 6,1 miljardin markan välillä. Tämä lisää myös metsänomistajien mahdollisuuksia investoida metsäänsä muihinkin kohteisiin kuin lakisääteisiin uudistamisvaiheen töihin. On kuitenkin huomattava, että verovalinta vaikuttaa verotuksen jälkeen jäävään käytettävissä olevaan kantorahatuloon. Metsänomistajien suhdannetiedustelusta saadun myyntiveron valinneiden lukumäärän perusteella voidaan arvioida, että verotuksen jälkeinen käytettävissä oleva kantorahatulo vuonna 1994 on noin 4,9–5,2 miljardia markkaa. Tämä on 2 miljardia markkaa suurempi kuin vastaava kantorahatulo vuonna 1993.

Myyntitulojen verotukseen siirtyneet metsänomistajat saattavat olla halukkaita lisäämään panostustaan puuntuotantoon, koska kaikki puunkasvatuksen menot ovat verotuksessa vähennyskelpoisia.

Vuonna 1994 metsänomistajien oma panostus on noin 480 miljoonaa markkaa ja se todennäköisesti lisääntyy vuonna 1995 noin 70 miljoonalla markalla, mikä nostaa myös yksityismetsien kokonaispanostuksen määrää 30–40 miljoonalla markalla. Osa lisäyksestä johtuu kesällä 1994 voimaan tulleesta arvonlisäverosta.

Yksityismetsien investointiaste laskee

Viime vuosikymmenellä yksityismetsien puuntuotannon investointiaste, kokonaispanostuksen prosenttiosuus bruttokantorahatuloista, vaihteli 10 ja 17 prosentin välillä. Vuosina 1991 ja 1992 investointiaste oli yli 25 prosenttia, mutta vuonna 1993 se jäi hieman alle 25 prosentin. Alueelliset vaihtelut ovat kuitenkin suuria. Mainittakoon, että vuonna 1992 Koillis-Suomen metsälautakunnassa investointi-

aste oli korkeimmillaan selvästi yli 100 prosenttia ja Lapin metsälautakunnassa vähän alle 100 prosenttia. Viime vuosikymmenellä investointiaste on ollut Pohjois-Suomessa 30 ja 70 prosentin välillä.

Kokonaispanostus jää vuonna 1994 huomattavasti viimevuotista pienemmäksi. Kantorahatulojen kasvun ja kokonaispanostuksen laskun vuoksi yksityismetsien investointiaste alenee lähes 1980-luvun keskimääräiselle tasolle. Vuonna 1994 investointiaste on todennäköisesti 16–18 prosenttia. Vuonna 1995 osuus näyttäisi edelleen hieman laskevan.

Ympäristöhoidosta lisäkustannuksia

Valtion vuoden 1995 talousarvioesityksessä metsänparannustöiden painopiste on metsänhoidossa ja kunnostusojituksessa. Määrärahojen lopullinen jako tapahtuu metsänparannustöiden työohjelmassa. Suurin vähennys kohdistuu taimikonhoitoon ja nuoren metsän kunnostukseen, joihin on varattu 50 miljoonaa markkaa. Eniten rahoitusta on varattu metsäteiden rakentamiseen ja kunnostusojitukseen. Suunnittelun ja työnjohdon rahoitus säilyy lähes ennallaan verrattuna vuoteen 1994.

Merkittävin muista työlajeista on edelleen metsänuudistaminen. Metsänparannustuesta saadaan käyttää 33 miljoonaa markkaa Lapin vajaatuottoisten metsien kunnostamisesta annetun lain mukaisesti menoihin. Muihin metsänhoidollisiin työlajeihin on varattu yhteensä 80 miljoonaa markkaa. Lisäksi maataloustuotannon tasapainottamisvaroja voidaan myöntää peltojen metsityksiin 20–30 miljoonaa markkaa, mikäli Suomi liittyy EU:n jäseneksi.

Ympäristönäkökohtien huomioon ottaminen korostuu julkisin varoin tuettavassa metsänparannustoiminnassa. Se merkitsee lisäkustannuksia sekä hankkeiden suunnittelussa että toteutuksessa, etenkin metsäteiden rakentamisessa, kunnostusojituksessa ja metsänuudistamisessa. Tästä syystä varsinaiset metsänhoitotyöt saattavat vastaavasti vähetä. ”Metsänparannustyöryhmän muistiossa” arvioitiin luonnonsuojelulisän suuruudeksi 100 miljoonaa markkaa vuodessa tämän vuosikymmenen loppupuolella. Tällä hetkellä kustannusvaikutus on kuitenkin vielä selvästi pienempi.

Lainan lyhennyksistä helpotuksia

Metsänparannuslainoista on julkisella sektorilla pyritty määrätietoisesti eroon. Viime ja tänä vuonna metsänparannuslainojen pääomakanta on jo pienentynyt uusien lainojen määrän supistuttua. Tällä hetkellä metsänomistajilla oleva metsänparannuslainojen pääomakanta on noin 1,3 miljardia markkaa ja lainojen lukumäärä yli 300 000 kappaletta.

Valtioneuvoston elokuussa 1994 voimaan tulleen päätöksen mukaan metsänomistajalle voidaan myöntää alennusta, jos hän maksaa koko metsänparannuslainansa takaisin kertamaksuna. Alennus on sitä suurempi, mitä uudempi laina on ja mitä pohjoisempana metsälö sijaitsee. Pohjois-Suomessa pitkäaikaisimmissa lainoissa alennus voi nousta jopa 49 prosenttiin lainapääomasta. Etelä-Suomessa alennukset ovat keskimäärin 15–20 prosenttia. Metsänomistajien kiinnostusta lainojen takaisinmaksuun on vaikea arvioida.

2 Metsäsektorin kehitys

2.1 Metsäteollisuus

2.1.1 Puutavarateollisuuden vienti ja tuotanto

Sahatavaran ja vanerin yhteenlaskettu tuotantomäärä kasvaa 13 prosenttia ja vientimäärä 17 prosenttia vuonna 1994. Vuonna 1995 tuotanto ja vienti kasvavat 11 prosenttia. Vientimarkkinoiden kysynnän elpyminen ja supistunut tarjonta alkavat vaikuttaa hintoihin jo vuonna 1994.

Asuinrakentaminen kasvaa vuonna 1994 Suomen perinnäisissä vientimaissa Länsi-Euroopassa. Vuonna 1995 odotetaan kasvua myös muussa rakentamisessa. Puutavarateollisuuden viennistä suuntautuu 80–90 prosenttia Eurooppaan. Euroopan maiden taloudellisen elpymisen ja Euroopan ulkopuolisten markkinoiden kasvun jatkumisen ansiosta Suomen puutavarateollisuuden kysyntänäkymät ovat hyvät. Sahatavaran ja vanerin vienti on kasvussa, ja myös puutavarateollisuuden pienempien tuotannonalojen vienti on lisääntynyt. Lastu- ja kuitulevyn vientimäärät ovat lisääntyneet noin 20 prosenttia ja puutalojen viennin arvo 90 prosenttia tammi–heinäkuussa 1994 vuoden 1993 vastaavasta ajasta.

Suomen sahatavaran ja vanerin viennin elpymiseen 1990-luvun alussa vaikuttivat erityisesti markan devalvoituminen ja tuotantokustannusten aleneminen. Lisäksi vientiin on vaikuttanut Venäjän ja Pohjois-Amerikan tarjonnan supistumi-

nen Euroopassa. Myös Aasian maat, Indonesia ja Malesia, jotka kilpailevat Suomen kanssa vanerin viennissä Eurooppaan, ovat suunnanneet tarjontaansa oman maanosansa kysyntään.

Puutavarateollisuudella hyvät vientinäkymät

Näyttää siltä, että Länsi-Euroopan vientimarkkinoilla tarjonta ei vahvistu yhtä nopeasti kuin kysyntä. Lievä ylikysyntätilanne on vielä vuonna 1995 todennäköinen. Vientimaidemme oma sahatavaran tuotanto kattaa hieman yli puolet kulutuksesta ja vanerin tuotanto noin kolmanneksen. Näistä vain sahatavaran tuotanto on kasvussa Länsi-Euroopassa, eikä sen kasvu riitä kattamaan sahatavaran kysynnän vahvistumista.

Venäjältä tulevan sahatavaran tarjonnan ei oleteta lisääntyvän merkittävästi vielä muutamaan vuoteen. Ruotsin sahatavaran tuotanto ja vienti näyttävät lähesyvän jo nyt huipputasoa. Kanadan sahatavaran tarjonta Länsi-Eurooppaan on ollut vähäistä Pohjois-Amerikan vilkkaan rakennustoiminnan johdosta. Kanadan voidaan kuitenkin olettaa lisäävän tarjontaa Länsi-Eurooppaan, mikäli rakentamisen kasvu hidastuu Pohjois-Amerikassa ja sahatavaran hinnat Länsi-Euroopassa nousevat.

Vanerin markkinatilanne Länsi-Euroopassa on samantapainen kuin sahatavaran. Suurimmat tarjoajat, Pohjois-Amerikka ja Aasia, ovat suunnanneet vanerin tarjontaa oman maanosansa kysyntään. Venäjältä tuleva tarjonta on alentunut, eikä sen oleteta lisääntyvän vielä vä-

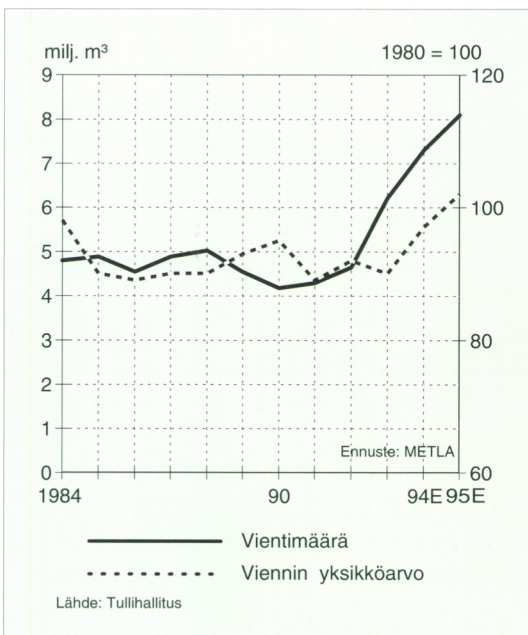
hään aikaan. Mikäli vanerin kysyntä jatkuu vilkkaana Pohjois-Amerikassa ja Aasiassa, Suomella on hyvät mahdollisuudet kasvattaa vanerin vientιάän paitsi Eurooppaan, myös Pohjois-Amerikan ja Aasian markkinoille.

Sahatavaran vientimäärät ja hinnat nousevat

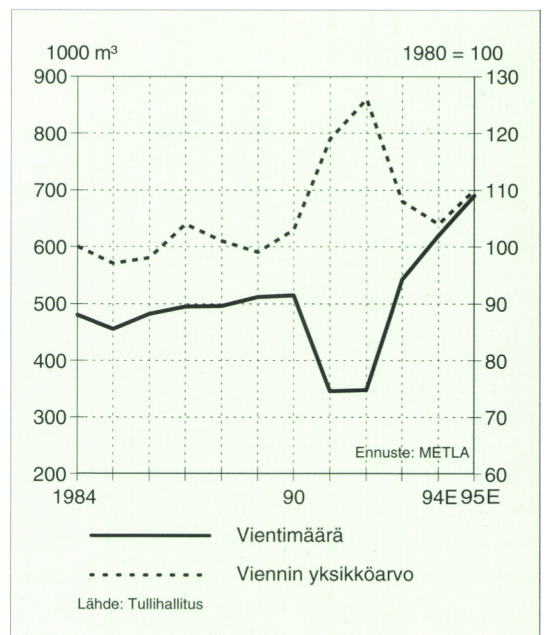
Suomen sahatavaran vienti nousee vuonna 1994 edellisvuodesta 17 prosenttia eli 7,3 miljoonaan kuutiometriin, mikä ylittää 1980-luvun alun vientiennätyksen. Viennin kasvu on painottunut kuusisahatavaraan, jonka osuus koko sahatavaran vientimäärästä on nykyisellään puolet. Vienti Eurooppaan on kasvanut 18 prosenttia tammi–heinäkuussa 1994 edellisvuoden samasta ajankohdasta. Tärkeimmistä asiakasmaista vienti on kasvanut suhteessa eniten Tanskaan ja Hollantiin.

Suurimpaan vientimaahan, Isoon-Britanniaan, vienti on kasvanut lähes viidenkertainen. Vienti Aasiaan, erityisesti Japaniin, on lisääntynyt yhteensä noin 30 prosenttia. Sahatavaran viennin kasvu on kuitenkin painottunut Eurooppaan, jonne viennistä suuntautuu suurin osa.

Sahatavaran vuonna 1992 alkanut hinnannousu katkesi jo seuraavana vuonna. Viennin keskimääräisen yksikköarvon laskuun vuonna 1993 vaikutti hintojen lasku ja u/s-laatu halvempien laatu- jen vientosuuden kasvu. Vuonna 1994 sahatavaran vientihinta jälleen nousee. Suomen viennin yksikköarvo markoissa on noussut vuoden 1994 tammi–heinäkuussa 8 prosenttia edellisvuodesta, ja dollareissa laskettuna yksikköarvo on noussut keskimäärin 20 prosenttia. Sahatavaran markkamääräinen yksikköarvo on noussut voimakkaimmin Euroopan ulkopuolisilla vientimarkkinoilla, erityisesti Aasiassa.

Kuva 7. Sahatavaran vientimäärä ja reaaliyksikköarvo vuosina 1984–95.

Kuva 8. Vanerin vientimäärä ja reaaliyksikköarvo vuosina 1984–95.

Kuusi- ja mäntysahatavaran yksikköarvojen suhteelliset nousut eroavat melko paljon toisistaan. Kuusisahatavaran markkamääräinen yksikköarvo on nousut edellä mainitulla aikavälillä 11 prosenttia ja mäntysahatavaran 6 prosenttia. Vuonna 1994 sahatavaran kokonaisviennin markkamääräisen yksikköarvon arvioidaan nousevan 9 prosenttia vuodesta 1993.

Vanerin vientimäärä kasvaa viennin arvoa nopeammin

Vanerin kokonaisvientä lisääntyy vuonna 1994 edellisvuodesta 14 prosenttia ja saavuttaa ennätyselliset 0,62 miljoonaa kuutiometriä. Vanerin vienti Eurooppaan on tammi–heinäkuussa 1994 kasvanut 23 prosenttia vuoden 1993 vastaavasta ajasta. Perinnäisistä vientimaista vientimäärä on kasvanut eniten Tanskaan, Norjaan ja Italiaan. Aasiaan vanerin vienti on kasvanut 32 prosenttia ja Pohjois-Amerikkaan 18 prosenttia.

Koivupintaisten vanerien ja havuvanerin viennin kehitykset poikkeavat paljon toisistaan. Koivupintaisten vanerin osuus viennistä kuluvana vuonna on 56 prosenttia ja sen vientimäärä on noussut noin kolmanneksen tammi–heinäkuussa 1994 vuoden 1993 tammi–heinäkuusta. Havuvanerin osuus viennistä on 27 prosenttia ja sen kokonaisvientimäärä on laskenut samaan aikaan noin prosentin verran. Viennin lasku johtuu Iso-Britanniaan, Ranskaan ja Hollantiin suuntautuneiden määrien supistumisesta, jota kasvu muilla markkinoilla ei ole pystynyt korvaamaan. Vienti on kasvanut Euroopan maista mm. Saksaan, Belgiaan ja Norjaan sekä Euroopan ulkopuolelle: Aasiaan ja Pohjois-Amerikkaan. Aasian ja Pohjois-Amerikan osuus Suomen ha-

vuvanerin viennistä on kuitenkin pieni, yhteensä noin 2 prosenttia.

Vanerin koko viennin yksikköarvo on laskenut vuodesta 1992 lähtien. Yksikköarvo jäänee vielä vuonna 1994 noin 3 prosenttia edellisvuotta alhaisemmaksi, vaikka kuukausitasolla sekä havu- että koivupintaisten vanerin yksikköarvot ovat kääntyneet nousuun. Vanerin koko viennin yksikköarvo on laskenut tammi–heinäkuussa 1994 vuoden 1993 yksikköarvosta, markoissa noin 3 prosenttia, mutta dollareissa mitattuna yksikköarvo on noussut keskimäärin 7 prosenttia.

Koivupintaisten ja havuvanerin viennin yksikköarvojen kehitys on ollut erisuuntaista. Koivupintaisten vanerin viennin markkamääräinen yksikköarvo on laskenut 12 prosenttia tammi–heinäkuussa 1994 vuoden 1993 tammi–heinäkuusta. Havuvanerin viennin yksikköarvo on noussut samaan aikaan 14 prosenttia. Yksikköarvon nousu tulee lähinnä Ranskan, Ison-Britannian ja Hollannin markkinoilta, joihin vientimäärät ovat hinnan noustessa vähentyneet.

Vientinäköymät vuonna 1995

Vuonna 1995 sahatavaran ja vanerin kysynnän Euroopassa oletetaan kasvavan, ja kysynnän myös Euroopan ulkopuolelta, Aasiasta ja Pohjois-Amerikasta, odotetaan jatkuvan edelleen hyvänä. Vuonna 1995 Suomen sahatavaran viennin määrän ennustetaan kasvavan 11 prosenttia eli 8.1 miljoonaan kuutiometriin ja vanerin viennin samoin 11 prosenttia eli 0,69 miljoonaan kuutiometriin. Sahatavaran viennin yksikköarvon ennustetaan nousevan 7 prosenttia ja vanerin viennin yksikköarvon 8 prosenttia. Hintojen nousun taustalla on oletus, että Euroopan sahata-

varan ja vanerin kysyntä vahvistuu tarjontaa nopeammin vielä vuonna 1995.

Sahatavaran kotimaan kysyntä elpyy

Kotimaassa rakentaminen on kuluvana vuonna kääntynyt nousuun teollisuusrakentamisen kasvaessa ja asuntorakentamisen sekä korjaustoiminnan elpyessä. Kasvun odotetaan kuitenkin olevan niin hidasta, että se ei juurikaan ehdi lisätä sahatavaran kotimaista kysyntää vielä vuonna 1994. Sahatavaran kulutus jäänee 2,2 miljoonaan kuutiometriin, eli noin kolmanneksen alemmaksi kuin huippuvuonna 1989. Vuonna 1995 rakentamisen kasvun odotetaan vauhdittuvan ja lisäävän sahatavaran kotimaista kysyntää. Sahatavaran kulutuksen odotetaan kasvavan vuonna 1995 noin 10 prosenttia eli 2,4 miljoonaan kuutiometriin.

Vuonna 1994 Suomen sahatavaran tuotannon arvioidaan kasvavan noin 13 prosenttia ja 11 prosenttia vuonna 1995. Vanerin tuotannon odotetaan kasvavan 14 prosenttia vuonna 1994 ja 11 prosenttia vuonna 1995. Saha- ja vaneriteollisuus-

nessa tuotantoa on mahdollista kasvattaa nopeasti lisäämällä työvuoroja tuotantolaitoksissa. Myös sahatiteollisuuden kivi- ja vaamokapasiteetin lisäämisen vaatimat investoinnit ovat toteutettavissa melko nopeasti. Vaneriteollisuudessa ollaan investoimassa havuvanerin tuotantoon uusimalla tehtaita ja rakentamalla uutta tuotantokapasiteettia. Vanerikapasiteettia on vuoteen 1997 mennessä tulossa niin paljon lisää, että tuotanto voi kasvaa jopa 30–40 prosenttia vuodesta 1993.

2.1.2 Massa- ja paperiteollisuuden vienti ja tuotanto

Massa- ja paperiteollisuuden vientimäärät kasvavat vuonna 1994 yhteensä noin 12 prosenttia. Vuonna 1995 vienti- ja tuotantomäärien lisäys jää korkean käyntiasteen vuoksi pieneksi. Vuonna 1995 massa- ja paperiteollisuuden viennin arvo lisääntyy etupäässä vientihintojen nousun johdosta yhteensä noin 14 prosenttia. Sellun jatkojalostus kotimaassa lisääntyy vuonna 1995 ja myös paperituotteiden kotimaan kulutus elpyy.

Taulukko 1. Metsäteollisuustuotteiden tuotannot ja viennit 1993–95.

	Tuotanto			Vienti		
	1993	1994E	1995E	1993	1994E	1995E
Sahatavara, 1 000 m ³	8 300	9 400	10 400	6 213	7 300	8 100
Vaneri, 1 000 m ³	621	710	780	542	620	690
Sellu, 1 000 t	5 465	5 900	6 150	1 363	1 400	1 300
Paperi, 1 000 t	7 834	8 600	9 000	7 048	7 900	8 300
Kartonki, 1 000 t	2 156	2 400	2 500	1 763	2 000	2 100

Viennin kasvu keskittyy Eurooppaan

Euroopan taloudellisen elpymisen ja Euroopan ulkopuolisten alueiden kasvun jatkumisen ansiosta lisääntynyt paperin kysyntä kasvattaa Suomen massa- ja paperiteollisuuden vientiä vuonna 1994. Viennin kasvusta tulee pääosa, noin 85 prosenttia, Euroopan markkinoilta. Lisäksi paperiteollisuuden 1990-luvun alun ongelmana ollut ylikapasiteetti on purkaantunut ja tuotteiden hinnat ovat kääntyneet nousuun.

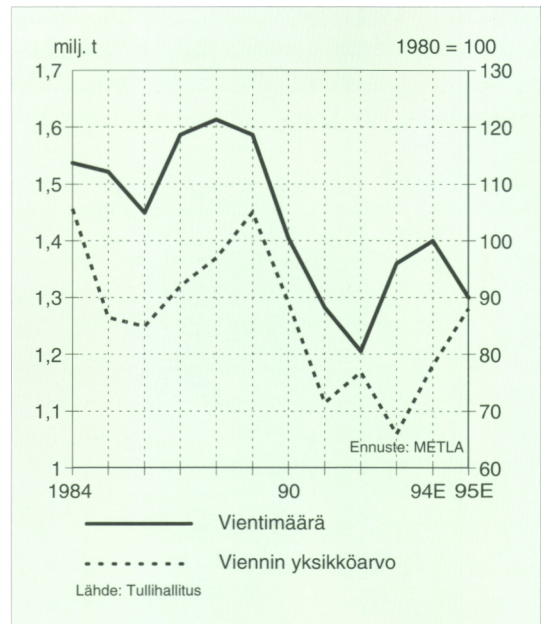
Massa- ja paperiteollisuuden hyvä suhdannekehitys jatkuu vuonna 1995. Talouskasvu Euroopassa lisää paperin ja kartongin kysyntää. Koska Euroopan paperiteollisuuden tuotannon kasvu ei toistaiseksi ole merkittävää, merkitsee suhdannenousu tuotteiden hintojen kohoamista. Myös Euroopan paperiteollisuusyhdistyksiä edustavan Ceciprintin mukaan kysyntä ja tarjonta tasapainottuvat Euroopan sanoma- ja aikakauslehtipapereissa vuosina 1994–95 ja markkina-tilanne edelleen parantuu lähivuosina. Tarjonnan lisäys Euroopan ulkopuolelta ei ole todennäköinen, koska kysyntä lisääntyy samanaikaisesti myös Pohjois-Amerikan ja Aasian talousalueilla.

Sellun kysyntä lisääntyy paperiteollisuuden tuotannon kasvaessa. Sellun tarjontaa Euroopassa on vähentänyt eräiden kannattamattomien tehtaiden tilapäinen sulkeminen ja selluntuottajien pyrkimys markkinasellun hintatason nostamiseen tarjontaa rajoittamalla. Jatkossa kuitenkin sellun kokonaistarjonta ulkomailla todennäköisesti lisääntyy, kun hintataso nousee. Sellun merkitys Suomen metsäteollisuuden viennille on edelleen vähentynyt 1990-luvulla, ja viennistä noin puolet on integroitua vientiä metsäteollisuusyritysten ulkomailla sijaitseviin tehtaisiin.

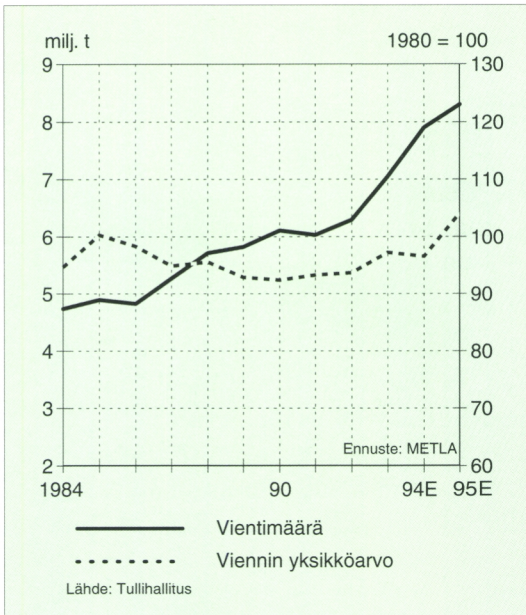
Paperin vientimäärät kasvavat hintoja nopeammin

Vuonna 1994 paperin ja kartongin kokonaisvientimäärät lisääntyvät 12–13 prosenttia. Suomen viennin kasvu painottuu vuonna 1994 edelleen jalostetuimpiin paperilaatuihin. Kuluvana vuonna Suomen päällystetyn hienopaperin vientimäärä on lisääntynyt kaikista paperilaaduista voimakkaimmin eli lähes kolmanneksen. Päällystetyn aikakauslehtipaperin eli lähinnä LWC-paperin vientimäärä on vuonna 1994 lisääntynyt noin 20 prosenttia. Päällystetyn paino- ja kirjoituspaperin osuus on jo lähes puolet koko tuoteryhmän viennin arvosta. Paperin ja kartongin jalosteiden vientimäärä lisääntyy vuonna 1994 noin viidenneksen edellisvuodesta.

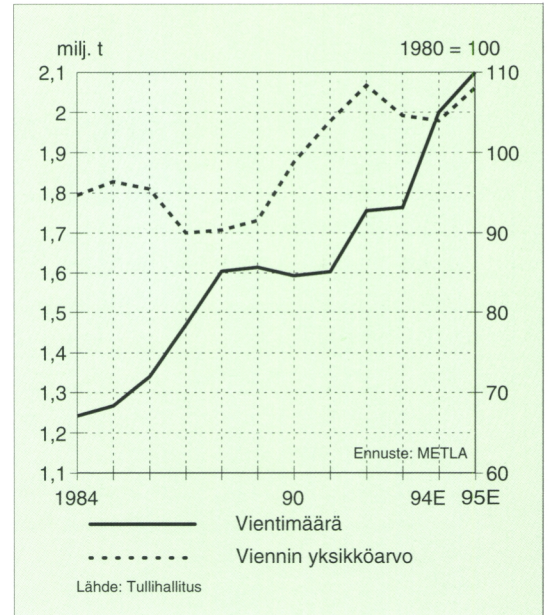
Vuoden 1994 keskimääräiset paperin ja kartongin viennin yksikköarvot jäävät

Kuva 9. Sellun vientimäärä ja reaalin viennin yksikköarvo vuosina 1984–95.

Kuva 10. Paperin vientimäärä ja reaaliyksikköarvo vuosina 1984–95.

Kuva 11. Kartongin vientimäärä ja reaaliyksikköarvo vuosina 1984–95.

1–2 prosenttia viime vuoden keskitasoa alemmaksi. Viime kuukausina alkanut valuuttahintojen nousu on hävinnyt markan revalvoitumiseen vuoden 1994 aikana. Kuluvana vuonna esimerkiksi hienopaperin valuuttamääräiset keskihinnat ovat olleet kuitenkin jo noin 6–7 prosenttia vuoden 1993 keskiarvoa korkeampia ja hinnannousu on alkanut muissakin paino- ja kirjoituspapereissa. Keräyspaperin kysynnän nopea kasvu on vuonna 1994 johtanut hintojen kolminkertaistumiseen Länsi-Euroopassa ja parantanut siten ensikuitua käyttävien sanomalehtipaperin tuottajien suhteellista kilpailukykyä Pohjoismaissa.

Sellun hinta noussut

Sellun hinta–määräkehitys on ollut päinvastainen paperiin verrattuna: keskimäärin viennin yksikköarvot nousevat vuon-

na 1994 markoissa 15 prosenttia vuoden 1993 keskiarvosta, mutta vientimäärä pysyy vuoden 1993 tasolla. Dollareissa havusellun hinta nousee vuoden 1993 lopun 400 dollarista tonnilta jo 700 dollariin tonnilta vuoden 1994 lopulla, mikäli tuoreimmat hinnankorotusilmoitukset toteutuvat. Sellun nopeaan hinnannousuun on yhdessä paperin kysynnän odotettua nopeamman kasvun kanssa vaikuttanut myös sellun varastokehitys. NORSCAN-alueen eli Skandinavian ja Pohjois-Amerikan tuottajien markkinaselluvarastot supistuivat 25 prosenttia vuoden 1993 viimeisellä neljänneksellä. Koska sellu on hienopaperin keskeinen raaka-aine, ovat sellun ja hienopaperin markkinat sidoksissa toisiinsa. Sellun hinnan nousu on kohottanut hienopaperin hintaa, ja hienopaperin kysynnän vahvistuminen on puolestaan kohottanut sellun hintaa.

Viennin kasvu keskittyy Eurooppaan

Euroopan ulkopuolisten markkinoiden osuus metsäteollisuustuotteiden viennistä on viime vuosina, kuluva vuotta lukuun ottamatta, ollut pääsuuntaisesti kasvussa. Tästä huolimatta vienti keskittyy edelleen Eurooppaan, ja Euroopan taloudellisen kehityksen vaikutus Suomen metsäteollisuustuotteiden vientikehitykseen on keskeinen. Näyttää kuitenkin siltä, että perinnäisten markkinoiden kysynnän heikkenemistä pystytään aiempaa paremmin kompensoimaan lisäämällä vientiponnisteluja Euroopan ulkopuolelle. Sahatavaran ja sellun viennissä markkinatilanteen mukaista alueittaista vaihtelua on ollut jo aikaisemminkin.

Toisin kuin vuonna 1993, Suomen metsäteollisuustuotteiden viennin kasvu on markkinoiden elyessä painottunut jälleen Eurooppaan vuonna 1994. Selvimmin kehitys näkyy massa- ja paperiteollisuudessa, jonka viennin kasvusta Euroopan osuus on 85 prosenttia vuonna 1994, kun se vuotta aiemmin oli vain 40 prosenttia. Myös puutavarateollisuudessa viennin kasvu painottuu viime vuotta enemmän Euroopan markkinoille, tosin kasvusta myös vuonna 1993 valtaosa, 71 prosenttia, tuli Euroopasta. Vuonna 1994 sahatavaran viennin kasvusta peräti 90 prosenttia on tammi–heinäkuussa suuntautunut Eurooppaan.

Vuonna 1994 sahatavaran vientiosuus Euroopan markkinoille on hieman pienentynyt vuosien 1988–93 keskiarvoon verrattuna. Samalla Aasian vientiosuus on vastavasti suurentunut. Aasian maista Suomen sahatavaran vienti on kasvanut erityisesti Japaniin, jonka oman puutavarateollisuuden tuotanto on kärsinyt raaka-aineen saanti- vaikeuksista. Aasian osuus Suomen sahatavaran viennistä on kuitenkin edelleen pieni. Se on noussut vuosien 1988–93 keskiarvosta, 5 prosentista, tammi–heinäkuussa 1994 noin 8 prosenttiin. Afrikan vientiosuus on itse asiassa edelleen Aasian osuutta suurempi ja se on pysynyt vuonna 1994 suunnilleen vuosien 1988–93 keskimääräisellä tasolla.

Suomen vanerin viennissä Euroopan osuus on alentunut vuosien 1988–93 keskimääräisestä 92 prosentista 87 prosenttiin tammi–heinäkuussa 1994. Samanaikaisesti varsinkin Aasian osuus on kasvanut. Aasian vientiosuus on kuitenkin pieni, tammi–heinäkuussa 1994 vain 5 prosenttia koko vanerin viennistä. Pohjois-Amerikan vientiosuus on Aasian osuutta suurempi, eikä se ole juurikaan muuttunut vuonna 1994 vuosien 1988–93 keskiarvosta.

Myös paperin viennissä riippuvuus Euroopan markkinoista on lievästi vähentynyt vuosien 1988–93 keskitasosta. Samalla Pohjois-Amerikan osuus Suomen paperin viennistä on vastaavasti lisääntynyt. Aasian osuus on ollut ajanjaksolla 1988–93 keskimäärin 8–9 prosenttia paperin ja 13 prosenttia kartongin viennistä.

Euroopan osuus sulfaattisellun viennistä on ollut vuosina 1988–93 keskimäärin 88 prosenttia. Vuoden 1994 tammi–heinäkuussa Euroopan osuus on kasvanut 95 prosenttiin ja vuonna 1993 voimakkaasti kasvanut vienti Aasiaan vastaavasti supistunut. Sellun viennin suuntautuminen on markkina-alueittain vaihdellut paperin vientiä enemmän, siten että sellun hintojen ollessa alhaalla vienti on suhteellisesti enemmän suuntautunut Euroopan ulkopuolisille markkinoille.

Sulfaattisellun, paino- ja kirjoituspaperin, sahatavaran ja vanerin viennin jakauma alueittain tammi–heinäkuussa 1994, prosentteina vientimääristä.

Alue	Sellu	Paino ja kirjoituspaperi	Sahatavara	Vaneri
Eurooppa	95	74	81	87
Aasia	4	9	8	5
Pohjois-Amerikka	0	10	0	7
Afrikka	0	0	11	1
Muut	1	7	0	0
Yhteensä	100	100	100	100

Vientihinnat nousevat vuonna 1995

Paperin ja kartongin vientimäärän lisäys vuonna 1995 on todennäköisesti noin 3–5 prosenttia. Paperin ja kartongin viennin keskimääräisten yksikköarvojen voimakas nousu vuosina 1984–94 aiheutuu etupäässä tuotannon jalostusasteen noususta. Tämän sekä hyvän suhdannetilanteen vuoksi paperin viennin markkamääräiset yksikköhinnat kohoavat edelleen vuonna 1995 noin 10 prosenttia vuodesta 1994. Mikäli suomalaisten paperintuottajien syksyllä 1994 julkistamat 20 prosentin hinnankorotukset monissa paino- ja kirjoituspaperilaaduissa toteutuvat eikä markka vahvistu ennakoitua enempää, paperin viennin keskimääräinen yksikköarvo voi nousta vuonna 1995 enemmänkin.

Vuonna 1995 Suomen markkinaselun vienti edelleen laskee ja tuotanto ohjautuu jalostukseen kotimaassa. Sellun viennin yksikköarvo nousee vuonna 1995 vajaat 20 prosenttia vuodesta 1994. Markkinoiden ylikuumentuminen ei vielä vuonna 1995 ole ongelma edes suhdanneherkillä sellumarkkinoilla, koska nousu alkoi tällä kertaa varsin matalalta tasolta.

Massa- ja paperiteollisuuden kotimaan kulutus ja tuotanto kasvussa

Paperituotteiden kotimaan kulutus, jonka osuus tuotannosta on 10 prosenttia, kääntyi 6 prosentin kasvuun jo vuonna 1993. Vuosina 1994–95 kasvu jatkuu suunnilleen samaa vauhtia muun muassa mainonnan kasvun myötä. Sellun kotimaan kulutus kasvaa vuosina 1994–95 vientiä enemmän sellun ohjautuessa paperin ja kartongin tuotantoon.

Vuonna 1994 paperin ja kartongin tuotantomäärät lisääntyvät viennin kasvun johdosta noin 11 prosenttia. Paperi- ja kartonkiteollisuuden tuotannon tehostaminen mahdollistaa tuotantomäärien kasvun noin 5 prosentilla vuonna 1995.

Vasta Rauman Sellun käynnistyminen keväällä 1996 lisää Suomen selluntuotantoa merkittävästi nykytasosta. Tuotanto lisääntyy vuonna 1994 noin 8 prosenttia. Ensi vuodeksi arvioidaan vajaan 5 prosentin lisäystä sellun tuotantoon.

Suomessa keräyspaperin talteenottoaste oli vuonna 1993 noin puolet keräyskelpoisesta paperista ja kartongista. Keräyskuidun osuus käytetystä kuituraaka-aineesta oli kuitenkin vain 5 prosenttia, kun EU:ssa keräyskuidun osuus oli raakapuuta suurempi, keskimäärin noin 55 prosenttia käytetystä kuituraaka-aineesta. Keräyskuidun vähäinen käyttö johtuu Suomen pienestä väkiluvusta suhteessa raakapuuta käyttävän puumassateollisuuden tuotantokapasiteettiin.

Sanomalehtipaperituotannossa uutta kapasiteettia rakennetaan tällä hetkellä vain lähelle kulutuskeskuksia eli Euroopassa lähinnä Iso-Britanniaan ja Saksaan. Keräyspaperin käyttö on vähitellen leviämässä sanomalehtipaperin lisäksi myös muihin paperilaatuihin. Siistauskapasiteettia ei kuitenkaan vielä ole Suomessa rakennettu tuontikeräyspaperin varaan, eli metsäteollisuus on pyrkinyt sijoittamaan keräyspaperia käyttävän osan tuotannostaan ulkomaille. Tulevaisuus on avoin, sillä yhtään Suomeen sijoittuvan uuden paperikoneen investointipäätöstä ei ole tällä hetkellä tiedossa. Myönteisen EU-ratkaisun pitäisi tosin parantaa paperiteollisuuden investointien sijoittumisedellytyksiä Suomeen.

2.1.3 Metsäteollisuuden kustannukset ja kannattavuus

Metsäteollisuuden kustannuskilpailukyky tärkeimpiin kilpailijamaihin verrattuna on hyvä. Parantunut kannattavuus ja tuotantopanosten kysynnän kasvu vuosina 1993 ja 1994 ovat kuitenkin alkaneet heijastua puun hintoihin ja työntekijöiden palkkoihin. Energian nimellishinnan nousu on pysähtynyt vuonna 1994, mutta vuonna 1995 hinta nousee kiristyvän energiaverotuksen myötä. Metsäteollisuuden käyntiaste nousee lähes 94 prosenttiin vuonna 1994. Käyntiaste nousee ja sen myötä kannattavuus paranee vielä vuonna 1995.

Koko 1990-luvun alun jatkunut raaka-puun hinnan aleneminen pysähtyi vuoden 1993 puolivälissä puun kysynnän vahvistuessa. Vuonna 1994 sekä tukkiettä kuitupuun nimelliset kantohinnat nousevat noin 18 prosenttia edellisvuoden keskimääräisestä tasosta. Korjuun ja kuljetuksen nimelliset yksikkökustannukset laskivat runsaat 9 prosenttia vuodesta 1992 vuoteen 1993. Samalla ajanjaksolla hakkuiden koneellistamisaste nousi 65 prosentista 74 prosenttiin. Vuonna 1994 korjuun koneellistamisaste nousee yli 80 prosentin. Korjuun ja kuljetuksen yksikkökustannusten lasku hidastuu lähelle 6 prosenttia.

Työvoimakustannusten nousu kiihtynyt

Työntekijäkohtaisten työvoimakustannusten nousu on kiihtynyt vuodesta 1993. Kuitenkin myös työn tuottavuus on nousut nopeasti. Metsäteollisuustyöntekijöiden nimelliset tuntiansiot ovat nousseet

noin 5 prosenttia vuonna 1994, kun nousu edellisvuonna oli 3 prosenttia. Välillisten työvoimakustannusten nousu kasvattaa kuitenkin todellisia työvoimakustannuksia tuntiansiokehityksen osoittamaa määrää enemmän. Vuonna 1992 välillisten työvoimakustannusten osuus kokonaistyövoimakustannuksista oli paperiteollisuudessa 45 prosenttia ja puutavarateollisuudessa 43 prosenttia. Vuodesta 1992 vuoteen 1994 välillisten työvoimakustannusten osuuden arvioidaan kasvavan noin 10 prosenttia.

Energian nimellishinta on ollut vuonna 1994 suunnilleen edellisvuoden tasolla. Polttoaineiden hinnat ovat nousseet, mutta sähkön hinta on vastaavasti hieman laskenut. Vuoden 1993 alusta voimaan tullut sähköenergian perusvero on vuonna 1994 koskenut enää ydinvoimalla tuotettua sähköä ja tuontisähköä. Lisäksi tuontisähkön perusveroa on pienennetty edellisvuodesta. Ydinenergialla ja vesivoimalla tuotetun sähkön sekä tuontisähkön lisäverot ovat edelleen voimassa. Kiristytävä energiaverotus kasvattaa energiakustannuksia vuonna 1995. Veron korotuksen arvioidaan nostavan ydin- ja vesivoiman hintaa noin 2, tuontisähkön 7, raskaan polttoöljyn 8, hiilen 19 ja maa-kaasun 12 prosenttia.

Käyntiaste korkea kaikilla metsäteollisuuden toimialoilla

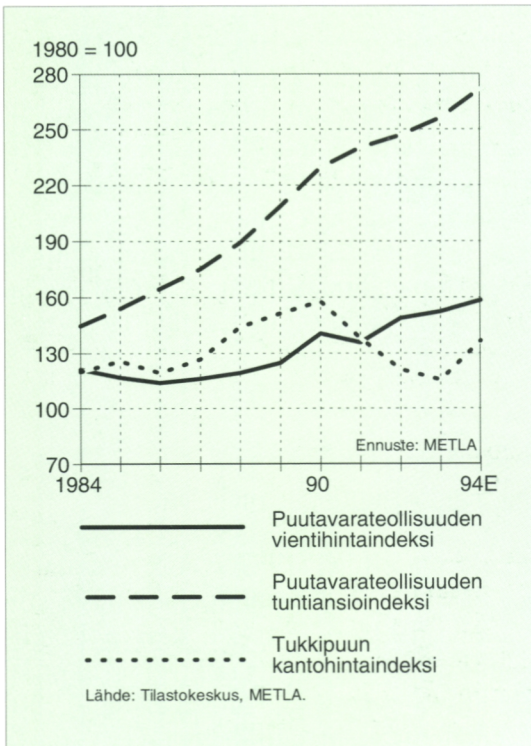
Markkinasellun ja sahatavaran tuotannossa päästään 94 prosentin käyntiasteisiin vuonna 1994. Paperi- ja kartonkiteollisuudessa käyntiaste on noin 93 prosenttia. Edellisen korkeasuhdanteen aikaan 1980-luvun lopulla sahatteollisuuden käyntiaste oli selvästi alempi kuin massa- ja paperiteollisuuden. Sahateollisuuden käyntiaste oli vuosina 1984–93 keskimäärin 78 pro-

senttia. Samalla ajanjaksolla selluteollisuuden käyntiaste oli keskimäärin 89 prosenttia ja paperiteollisuuden 91 prosenttia. Vuonna 1995 käyntiasteiden ennustetaan nousevan yli 95 prosentin eli lähelle kapasiteetin täyskäyttöä. Kasvava tuotanto ja vienti nostavat käyntiasteita, koska merkittäviä kapasiteettilyhyksiä ei etenkin massa- ja paperiteollisuuteen ole tulossa vielä vuonna 1995. Sahateollisuuden käyntiastelukuihin on syytä suhtautua varauksellisesti, sillä kokonaiskapasiteettia ja sen muutoksia on vaikea arvioida. Sahateollisuuden kapasiteettia voidaan tarvittaessa kasvattaa huomattavasti nopeammin kuin massa- ja paperiteollisuuden kapasiteettia.

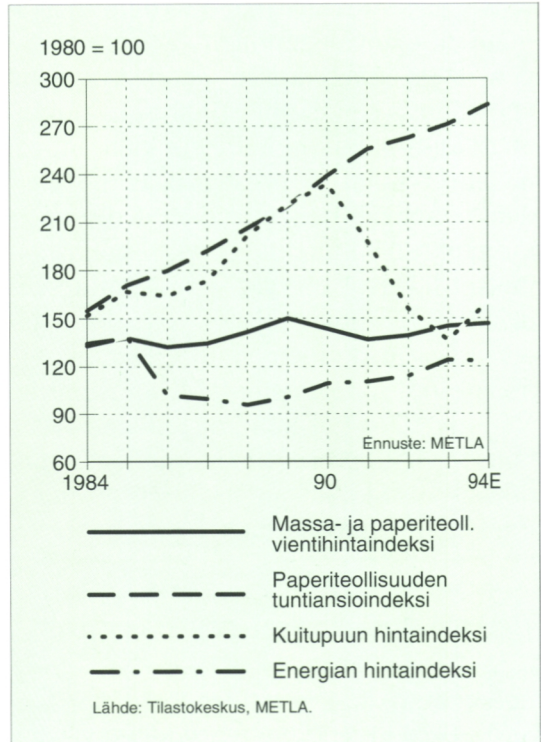
Kannattavuus kohentunut

Metsäteollisuuden tulos rahoituserien jälkeen nousi vuonna 1993 noin puoli miljardia markkaa voitolliseksi. Käyttökateen osuus liikevaihdosta nousi 15 prosentista vuonna 1992 noin 20 prosenttiin vuonna 1993. Käyttökateprosentin ennustetaan pysyvän vuonna 1994 kustannusten noususta huolimatta vähintään samalla tasolla. Korkean käyntiasteen ja kasvavien tuottojen myötä metsäteollisuuden kannattavuus paranee vielä vuonna 1995.

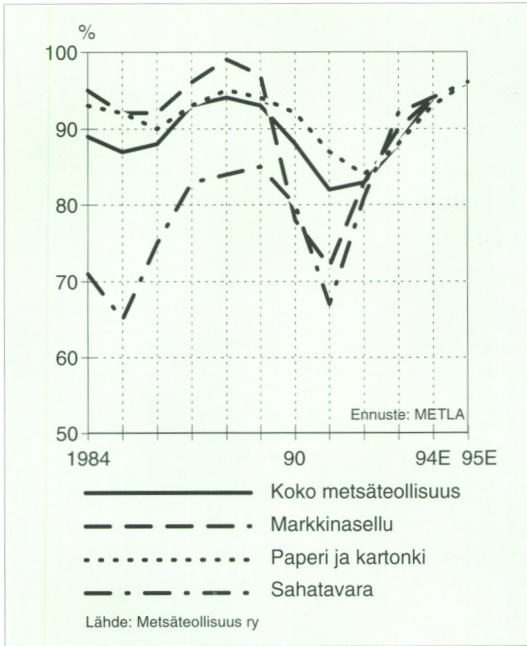
Parantunut kannattavuus on helpottanut pääomakustannusten hoitoa, mutta korkeat vieraan pääoman kustannukset rasittavat edelleen suomalaista metsäteollisuutta. Myös vuoden 1993 loppupuolel-

Kuva 12. Puutavateollisuuden nimelliset vientihinnat ja tuotannontekijöiden hinnat vuosina 1984–94.

Kuva 13. Massa- ja paperiteollisuuden nimelliset vientihinnat ja tuotannontekijöiden hinnat vuosina 1984–94.

Kuva 14. Metsäteollisuuden käyntiasteet vuosina 1984–95.

la jälleen nousuun kääntyneet korot hidastavat pääomakustannusten laskua. Vieraan pääoman osuus on edelleen korkea tärkeimpiin kilpailijamaihin verrattuna, vaikka se onkin selvästi laskenut vuodesta 1992 lähtien. Tuolloin metsäteollisuuden nettovelat olivat liikevaihtoa suuremmat. Nettovelkojen odotetaan laskevan vuonna 1994 alle 80 prosenttiin liikevaihdosta. Vuonna 1993 nettokorkojen osuus käyttökatteesta oli laskenut 43 prosenttiin edellisvuoden 63 prosentista. Metsäteollisuuden luottokannasta valuuttaluottojen osuus oli vuonna 1993 runsas puolet, joten markan revalvoituminen helpottaa jonkin verran pääomakustannusten hoitamista.

Metsäteollisuuden investoinnit Suomessa ovat lähteneet nousuun 1990-luvun alussa vallinneen laskun jälkeen. Vuonna 1994 metsäteollisuus investoi kotimaassa runsaat 5 miljardia markkaa, josta noin kymmenesosa suuntautuu puu-

tavarateollisuuteen. Tulorahoituksen kasvu luo edellytyksiä investointitoiminnan vilkastumiselle lähivuosina.

2.2 Metsätalous

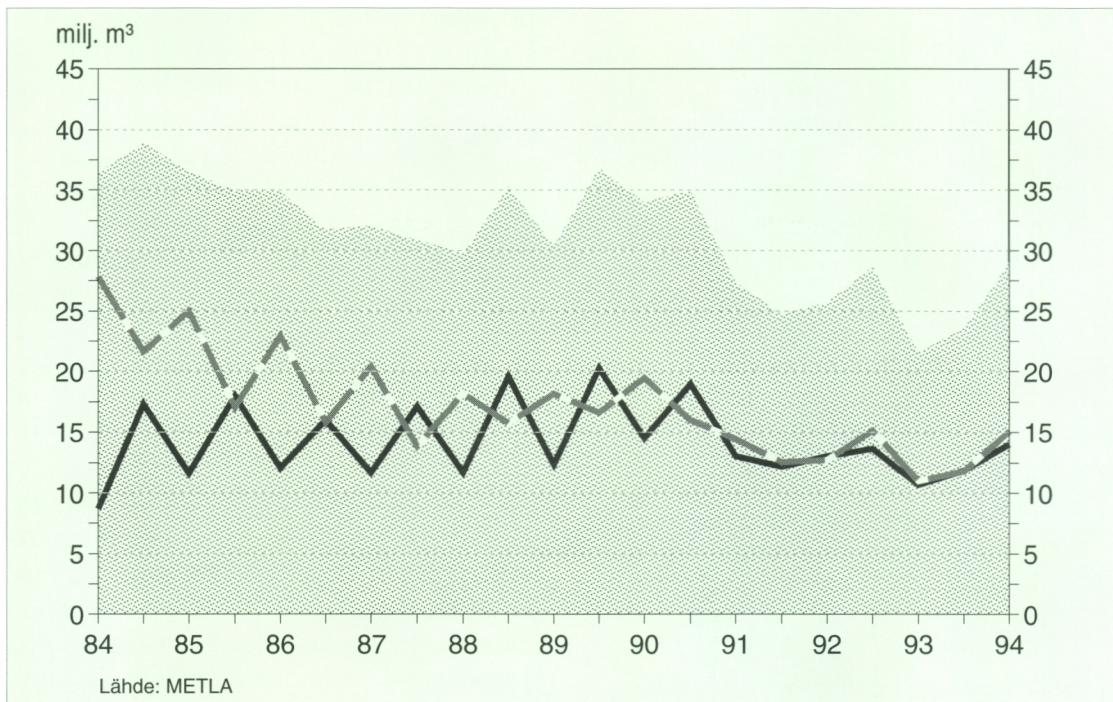
2.2.1 Raakapuumarkkinat ja puuhuolto

Vuoden 1994 alussa yksityismetsien puukauppojen taso oli selvästi alle tuotannon edellyttämän raaka-ainetarpeen. Puukauppasopimuksen astuttua voimaan maaliskuussa yksityismetsien puukauppa käynnistyi ja markkinahakkuut vilkastuivat välittömästi. Huolimatta metsäteollisuuden tuotannon kasvusta puuta on vuonna 1994 riittänyt myös metsäteollisuuden varastojen kasvattamiseen. Vuonna 1995 teollisuuden puun tarpeen ennakoidaan kasvavan 5–10 prosenttia vuodesta 1994.

Yksityismetsien puukaupan määrät pienivät vuonna 1993, vaikka metsäteollisuuden raakapuun tarve lisääntyi tuotannon kasvun myötä. Yksityismetsien puukauppojen supistumisesta huolimatta metsäteollisuus pystyi vuonna 1993 kasvattamaan tuotantoaan pienentämällä varastojaan ja lisäämällä koivukuitupuun tuontia. Osa sahoista joutui kuitenkin rajoittamaan tuotantoaan tukkipulan takia.

Metsäteollisuustuotteiden voimistunut vientikysyntä ja siihen nähden riittämättömän yksityismetsien raakapuun tarjonta syvensivät metsäteollisuuden raaka-ainepulaa vuoden 1994 alussa.

Metsäteollisuus ry ja MTK palasivat etsimään ratkaisua puumarkkinatilantee-

Kuva 15. Teollisuuden raakapuun kesä- ja talvivarastot (pl. hake ja puru) vuosina 1984–94. (Harmaa alue kuvaa koko varastoja, katkoviiva hakatun puun varastoja ja yhtenäinen viiva pysty- ja metsävarastoja.)

seen etujärjestöjen sopimusneuvotteluita. Metsäteollisuus ry ja MTK solmivat helmikuussa kaksiosaisen puukauppasopimuksen: puukaupan kehittämistä koskevan raamisopimuksen ja puun keskihintoja ja määriä ajalle 1.3.1994–28.2.1995 koskevan sopimuksen, joka allekirjoitettiin maaliskuun 18. päivänä. Metsäteollisuuden viikko-ostot yksityismetsistä nousivat heti sopimuksen astuttua voimaan 0,3 miljoonasta kuutiometristä 0,8 miljoonaan kuutiometriin.

Puukaupan vilkastuminen vauhditti yksityismetsien markkinahakkuita

Hakattavan puuvarannon supistuminen näkyi hakuumäärissä vuoden 1994 alussa. Tammi–helmikuussa 1994 raakapuuta korjattiin 25 prosenttia vähemmän kuin

vuotta aikaisemmin. Puukauppasopimuksen varmistuttua metsäteollisuus kasvatti heti yksityismetsien hakkuita. Jo maaliskuussa yksityismetsistä korjattiin puuta 33 prosenttia enemmän kuin vuoden 1993 maaliskuussa. Maaliskuusta lähtien kokonaishakuumäärät ovat olleet suurempia kuin edellisvuonna. Elokuun loppuun mennessä markkinapuuta korjattiin kaikkiaan 26,1 miljoonaa kuutiometriä. Tämä oli 12 prosenttia enemmän kuin vastaavaan aikaan vuonna 1993.

Vuonna 1994 markkinahakkuilla korjataan kaikkiaan 47 miljoonaa kuutiometriä puuta eli noin 22 prosenttia enemmän kuin vuonna 1993. Metsäteollisuuden raakapuun varastot olivat kesäkuussa yhteensä 29,1 miljoonaa kuutiometriä eli 5,5 miljoonaa kuutiometriä suuremmat kuin puoli vuotta aikaisemmin. Vilkkään käynyt puukauppa on kasvattanut met-

säteollisuuden varastot tasolle, joka turvaa vuoden 1994 tuotannon kasvun.

Havutukin markkinahakkuut olivat vuoden 1994 tammi–elokuussa yhteensä 12,3 miljoonaa kuutiometriä. Metsäteollisuuden tuotannon kasvaessa havutukin tienvarsi- ja tehdasvarastot pienenevät vuoden 1994 alkupuoliskolla, vaikka havutukin hakkuumäärät lisääntyivät 20 prosenttia vastaavana aikana. Metsäteollisuudella oli havutukkia tienvarsi- ja tehdasvarastoissa kesäkuun lopulla yhteensä 1,7 miljoonaa kuutiometriä. Määrä oli 13 prosenttia pienempi kuin puoli vuotta aikaisemmin. Sahatavaran lisääntyneen tuotannon ja puukaupan kasvattamien pysty- ja metsävarastojen puumäärien an-

sioista tukin hakkuumäärä kasvaa 23 miljoonaan kuutiometriin vuonna 1994.

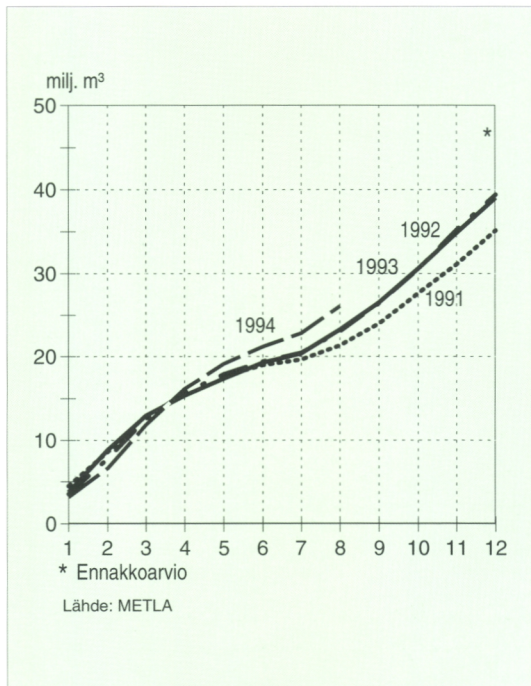
Tammi–elokuussa 1994 kuitupuuta hakattiin kaikkiaan 13,0 miljoonaa kuutiometriä, mikä oli 4 prosenttia enemmän kuin vuoden 1993 tammi–elokuussa. Massateollisuuden käyttöön hakattu kuitupuu on riittänyt sekä tuotannon että kuitupuun tienvarsi- ja tehdasvarastojen kasvattamiseen. Massateollisuuden hakatun kuitupuun tienvarsi- ja tehdasvarastot olivat kesäkuun lopulla 12,7 miljoonaa kuutiometriä eli 3,3 miljoonaa kuutiometriä suuremmat kuin puoli vuotta aikaisemmin. Massa- ja paperiteollisuuden tuotannon kasvu nostaa vuonna 1994 kuitupuun hakkuumäärät 24 miljoonaan kuutiometriin.

Taulukko 2. Markkinahakkuut ja raakapuun tuonti tammi–elokuussa 1993–94 ja ennakoarviot vuosille 1994 ja 1995.

Raakapuulaji/ omistajaryhmä	1–8/93 milj.m ³	1–8/94 milj.m ³	Muutos %	1993 milj.m ³	1994E milj.m ³	Muutos %	1995E milj.m ³
Tukkipuu	10,6	12,9	21	17,9	23,0	26	25,0
Kuitupuu	12,5	13,0	4	20,3	24,0	20	27,0
Yksityismetsät	17,9	21,5	20	28,6	38,2	34	43,5
pystyhakkuut	12,1	14,2	17	20,0	–	–	–
hankintahakkuut	5,9	7,3	25	8,5	–	–	–
Yhtiöiden metsät	2,7	2,3	–16	4,9	4,2	–13	4,0
Metsähallituksen metsät	2,6	2,3	–10	5,0	4,6	–8	4,5
Markkinahakkuut yhteensä	23,2	26,1	12	38,4	47,0	22	52,0
Raakapuun tuonti	4,8	5,1	5	6,6	6,8	3	7,0
Markkinahakkuut ja tuonti yhteensä	28,0	31,1	11	45,0	53,8	19	59,0

Sahatavaran tuotannon kasvu ja tukkipuuvaltaisten leimikoiden osuuden lisääntyminen on näkynyt yksityismetsien hakkuumäärien rakenteessa vuoden 1994 alkupuoliskolla. Tammi–elokuussa 1994 yksityismetsistä hakattiin tukkipuuta 30 prosenttia ja kuitupuuta 9 prosenttia enemmän kuin vastaavana aikana vuonna 1993. Vilkkaana käyneen puukaupan ansiosta metsäteollisuus pystyy kasvattamaan yksityismetsien hakkuumäärän noin 38 miljoonaa kuutiometriin vuonna 1994. Määrä on kolmanneksen suurempi kuin vuonna 1993.

Metsäteollisuusyhtiöiden ja Metsähallituksen metsien hakkuiden osuus kokonahakkuumäärästä kasvoi 16 prosentista 25 prosenttiin vuosina 1991–1993. Vuonna 1993 Metsähallituksen hakkuumäärä, 5 miljoonaa kuutiometriä, oli jo vuoden 1992 hakkuumäärää pienempi.

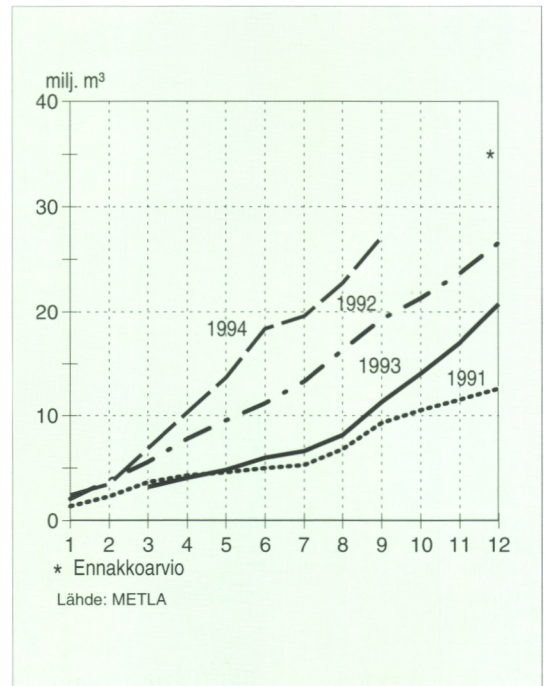

Kuva 16. Markkinahakkuut vuosina 1991–93 sekä tammi-elokuussa 1994.

Vuonna 1994 Metsähallituksen kokonahakkuumäärä laskee edelleen.

Vuoden 1994 alussa metsäteollisuusyhtiöiden omien metsien hakkuumäärät olivat edellisvuotta suuremmat, mutta yksityismetsien puukaupan käynnistyttyä yhtiöiden hakkuumäärät pienenevät alle vuoden 1993 hakkuumäärien. Vuositasolla yhtiöiden omien metsien hakkuumäärät pienenevät vuonna 1994 vuodesta 1993.

Metsäteollisuus toi raakapuuta maahan vuoden 1994 tammi–elokuussa 5,1 miljoonaa kuutiometriä eli 5 prosenttia enemmän kuin vastaavana ajankohtana viime vuonna. Koivukuitupuun tuontimäärä on pienentynyt ja muiden puutaveralajien tuontimäärät ovat kasvaneet vuodesta 1993. Vuoden alun jälkeen vilkastunut raakapuun tuonti ylittää vuonna 1994 vuoden 1993 raakapuun tuontimäärän.

Kuva 17. Yksityismetsien raakapuun ostomäärät vuosina 1991–93 sekä tammi-syyskuussa 1994.

Taulukko 3. Yksityismetsien raakapuun ostomäärät tammi–syyskuussa vuosina 1993–94 sekä ennakoarvio vuosille 1994 ja 1995.

Raakapuulaji	1–9/93 milj.m ³	1–9/94 milj.m ³	Muutos %	1993 milj.m ³	1994E milj.m ³	Muutos %	1995E milj.m ³
Tukkipuu	5,2	12,9	149	9,6	16,5	70	–
Kuitupuu	6,1	14,3	133	11,1	18,6	67	–
Pystykaupat	8,2	21,1	158	14,8	26,0	76	–
Hankintakaupat	3,1	6,1	94	6,0	9,0	51	–
Koko ostomäärä	11,3	27,1	140	20,8	35,0	69	36,0

Puukauppasopimukseen kirjattu puumäärätavoite ylitty

Metsäteollisuus osti raakapuuta yksityismetsistä vuoden 1994 tammi–syyskuussa yhteensä 27,1 miljoonaa kuutiometriä. Vilkkana käyneen puukaupan ansiosta määrä oli yli kaksinkertainen verrattuna edellisvuoden tammi–syyskuuhun.

Metsäteollisuus on arvioinut tarvitsevana sopimuskaudella, maaliskuu 1994–helmikuu 1995, yksityismetsistä 38 miljoonaa kuutiometriä hakattua puuta. Tämä määrä vastaa puukauppatilastoissa 31 miljoonan kuutiometrin ostomäärää yksityismetsistä. Maalis–syyskuussa yksityismetsien puukauppoja tehtiin yhteensä 23,6 miljoonaa kuutiometriä. Koko sopimuskauden tavoitteesta metsäteollisuus osti yli 75 prosenttia tänä aikana. Vilkkaimmin puukauppa kävi sopimuskauden ensimmäisellä puoliskolla Itä-Suomessa. Itä- ja Pohjois-Savon sekä Pohjois-Karjalan metsälautakunnan puukauppasopimukseen kirjattu puumäärätavoite saavutettiin jo syyskuun loppuun mennessä.

Metsäteollisuuden kuukausiostot jatkuvat vilkkaina vuoden 1994 loppuun saakka. Näin puukauppasopimukseen kirjattu puumäärätavoite toteutuu useissa metsälautakunnissa ennen vuoden vaihdetta ja koko maan tasolla jo vuoden 1994 loppuun mennessä. Metsäteollisuuden ostot yksityismetsistä nousevat 35 miljoonaan kuutiometriin vuonna 1994.

Kotimaisen kysynnän vahvistumisen lisäksi raakapuun viennin kasvu jatkuu vuonna 1994 neljättä vuotta peräkkäin. Vuonna 1994 ylittyi miljoonan kuutiometrin raakapuun kokonaisvientimäärä. Viennin lisääntyminen on keskittynyt kuusitukkiin, jonka vientimäärä nousee 0,4 miljoonaan kuutiometriin vuonna 1994. Tuontiin ja varsinkin kotimaan kysyntään verrattuna raakapuun vientimäärät ovat edelleen pieniä.

Vuonna 1994 raakapuun hinta 14–21 prosenttia edellisvuotta korkeampi

Puukauppasopimuksessa määritettiin koko maan keskikantohinnat kuudelle pääpuutavaralajille. Havusahatukin ja va-

nerin lisääntynyt vientikysyntä on näkynyt tukkipuun hinnoissa vuonna 1994. Tukkipuusta maksettiin huhti–syyskuussa sopimukseen kirjattua keskihintaa korkeampia, mutta sovituissa vaihtelurajoissa pysyviä kantohintoja. Kuitupuun kantohinnat olivat vastaavaan aikaan markalleen sopimukseen kirjattulla tasolla.

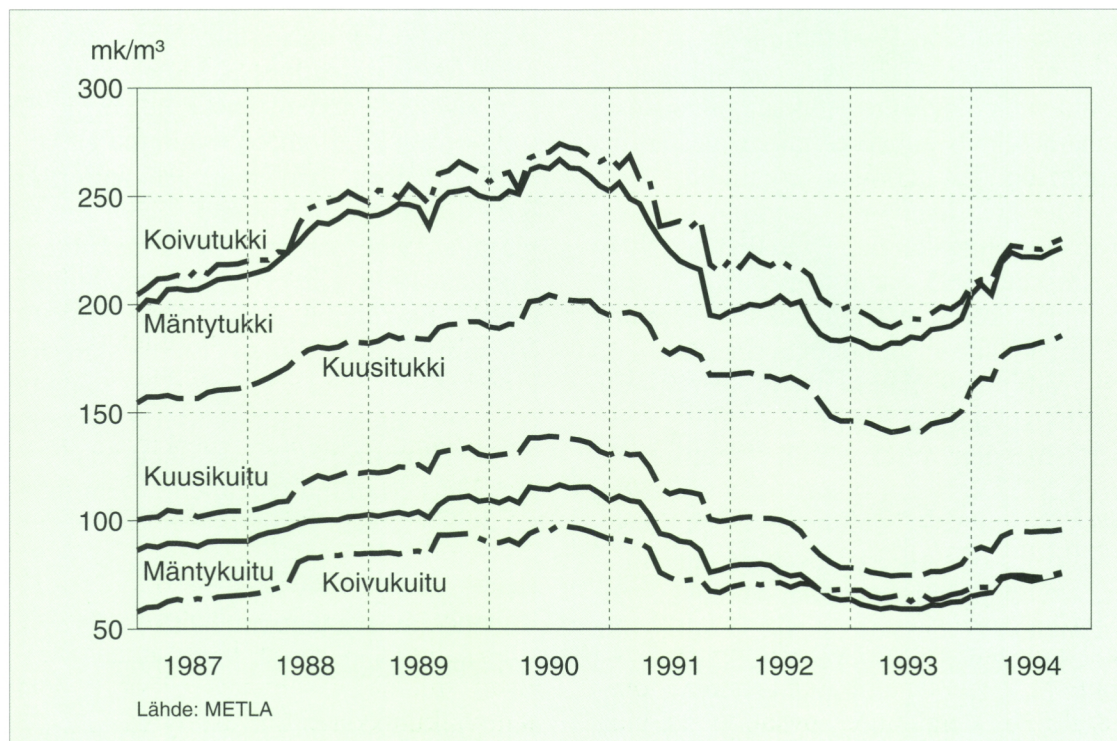
Yksityismetsien puukauppojen lisääntyminen ja samalla puun hintojen pysyminen sovituissa rajoissa osoittaa, että puukaupan osapuolet ovat olleet tyytyväisiä puukauppojen hintatasoon vuonna 1994. Kesäkuusta lähtien kuitupuun osuus puukaupoissa on kasvanut, mikä osoittaa harvennusleimikoiden osuuden lisääntyneen puukaupoissa. Harvennusleimikoiden osuuden lisääntyminen vähentää raakapuun keskihintojen nousupaineita, joten raakapuun hintaso säilyy

sopimukseen kirjattulla tasolla vuoden loppuun asti.

Vuonna 1994 tukkipuusta maksetaan keskimäärin 14–21 prosenttia ja kuitupuusta 14–20 prosenttia enemmän kuin vuonna 1993. Eniten nousee kuusitukin ja -kuitupuun hinta.

Vuonna 1995 raakapuun tarve lisääntyy

METLA ennustaa puutavarateollisuuden tuotannon vuonna 1995 kasvavan 11 prosenttia sekä massa- ja paperiteollisuuden tuotannon kasvavan 5 prosenttia edellisvuodesta. Metsäteollisuuden raakapuun tarve kasvaa tästä syystä 5–10 prosenttia vuonna 1995. Tämä määrä edellyttää 52 miljoonan kuutiometrin hakkuita ja vilkasta raakapuun tuontia. Ennustettu raa-

Kuva 18. Yksityismetsien kantohinnat tammikuusta 1987 syyskuuhun 1994.

Taulukko 4. Yksityismetsien kantohinnat tammi- ja syyskuussa 1994 sekä ennakoarvio vuodelle 1994.

Puutavaralaji	1/94 mk/m ³	9/94 mk/m ³	Muutos %	1993 mk/m ³	1994E mk/m ³	Muutos %
Mäntytukit	209,40	226,00	8	190,00	222,00	17
Kuusitukit	166,10	185,20	11	148,90	180,00	21
Koivutukit	211,40	230,20	9	198,90	226,00	14
Mäntykuitupuu	66,30	75,70	14	62,00	74,00	19
Kuusikuitupuu	87,80	95,90	9	78,80	94,00	20
Koivukuitupuu	69,30	76,30	10	65,90	75,00	14

kapuun tarpeen kasvu merkitsee noin 3 prosentin kasvua vuoden 1994 yksityismetsien puukaupan määrään vuonna 1995. Kun tarjonnan uskotaan pysyvän suunnilleen ennallaan, merkitsee kaikkien puutavaralajien vahvistunut kysyntä nousupaineita raakapuun hintaan myös vuonna 1995.

2.2.2 Puuntuotannon yksikkökustannukset

Kantorahatulojen kasvu ja puuntuotannon yksikkökustannusten nousun pysähtyminen luovat edellytykset investointien vilkastumiselle vuoden 1994 lopulla sekä vuonna 1995. Kustannuskehitys on ollut luontaista uudistamista suosiva metsänviljelyn yksikkökustannusten nousun jatkumisen takia.

Koko 1990-luvun jatkunut kantohintojen lasku pysähtyi vuoden 1993 aikana. Hakuumäärien nousun myötä bruttokantorahatulojen aleneminen pysähtyi vuonna 1994. Bruttokantorahatulot, joissa ennustetaan vuonna 1994 olevan kolmannek-

sen lisäys edelliseen vuoteen verrattuna, luovat suotuisan perustan puuntuotannon omarahoitteisen panostuksen lisäämiselle vuoden 1994 lopulla sekä vuonna 1995.

Puuntuotannon yksikkökustannukset alenivat vuonna 1993 edelliseen vuoteen verrattuna istutusta lukuun ottamatta. Istutuksen reaalisten yksikkökustannusten vähäinen nousu vuonna 1993 jäänee puuntuotannon yleisten toimintaedellytysten kehityksen kannalta merkityksettömäksi. Muiden kuin istutuksen reaalisten yksikkökustannusten nousu näyttää päättyneen ainakin toistaiseksi. Nousupaineita tuovia tekijöitä on kuitenkin olemassa. Arvonlisävero on niistä jo toteutunut.

Kustannustekijöiden merkitystä arvioidessa on muistettava, että metsänuudistamisen, metsänparannuksen ja metsäteiden rakentamisen kustannusten yhteismäärä yksityismetsissä on ollut 10–17 prosenttia vuotuisista kantorahatuloista 1980-luvulla. Vuoden 1994 aikana voimaan tulleen arvonlisäverojärjestelmän nettovaikutuksia ei ole sisällytetty indekseihin, koska niistä ei ole vielä käytettävissä tietoja.

Euroopan unionin tuet metsätaloudelle

EU:n nykyiset valtiot ovat metsätaloutensa ja metsäteollisuutensa suhteen hyvin erilaisia, ja siksi mitään yhteistä metsäpolitiikkaa ei ole muodostunut. Monet maailmanlaajuiset muutokset: metsien häviäminen, ilmansaasteet, ilmaston lämpeneminen ja uusien suurten metsätalouksmaiden, Suomen, Ruotsin ja Itävallan mahdollinen liittyminen unioniin ovat kuitenkin käynnistäneet keskustelun siitä, tarvitaanko sittenkin yhteistä metsäpolitiikkaa.

Suomessa käydyssä keskustelussa on korostettu sitä, että Suomen etujen mukaista ei ole yhteinen metsäpolitiikka. On esitetty Suomelle voivan pitkällä tähtäimellä olla edullisinta, että metsätaloutta tuettaisiin unionissa mahdollisimman vähän tai ei ollenkaan. Jos EU:n metsäsektoria aletaan tukea entistä voimakkaammin, kilpailuasemamme heikentyy. Intensiivisenä metsätalous- ja metsäteollisuusmaana Suomi tuskin pääsisi merkittävästi osalliseksi metsäsektorille ohjattavasta lisärahoituksesta. Rahat menisivät pääosin Etelä-Eurooppaan. Metsätalouden tuet EU:ssa voivat kuitenkin tulevaisuudessa olla pikemminkin nousussa kuin laskussa.

Euroopan parlamentti julkisti maaliskuussa selvityksen, jossa hahmotetaan yhteistä strategiaa metsäsektorille. Selvityksessä esitetään metsävarojen käytön edistämistä, metsien suoje-
lua ja puunjalostusteollisuuden voimistamista. Strategian toteuttamiseksi ehdotetaan EU:hun itsenäistä, vahvaa metsäyksikköä ja sen käyttöön riittäviä varoja.

Metsätalouden tuen tavoitteet

Tällä hetkellä metsätaloutta pidetään EU:ssa lähinnä maataloutta täydentävänä toimintana ja osana sen rakenne- ja aluepolitiikkaa. Tukea metsätaloudelle jakavat EU:n rakennerahastot, pääasiassa maatalouden ohjaus- ja tukirahasto, mutta myös aluekehitysrahasto ja sosiaalirahasto. Rahastoilla on kuusi tavoitetta:

1. alikehittyneiden alueiden kehittäminen (ei koske Suomea)
2. taantuvien teollisuusalueiden kehittäminen
3. pitkäaikais- ja nuorisotyöttömyyden torjuminen
4. teollisuustyön rakennemuutosten helpottaminen
5. maatalouden rakenteen (5a) sekä maaseudun kehityksen edistäminen (5b)
6. erittäin harvaan asuttujen alueiden kehittäminen ja rakenteellinen sopeuttaminen (korvaa Suomessa, Ruotsissa ja Norjassa tavoitteen 1).

Tavoitteille 2, 5b ja 6 määritetään maantieteelliset kohdealueet, muut tavoitteet koskevat koko maata.

Mihin tukea voi saada?

Tukea voi saada EU:lta pellonmetsitykseen, metsänparannukseen, metsätaloustuotteiden jalostukseen ja markkinointiin, metsien suojeluun ilmansaasteilta, metsien palosuojeluun ja metsä-
alueiden kehittämiseen maaseudulla.

Eniten on EU:ssa tuettu maatalousmaan metsitystä. Metsityksen avulla pyritään vähentämään maataloustuotteiden ylituotantoa ja samalla lisäämään puun ja metsäteollisuustuotteiden omavaraisuutta. Metsien merkitys ympäristölle on myös entisestään korostunut.

Suomella näyttäisi olevan mahdollisuuksia kaikkien edellä mainittujen tukimuotojen monipuoliseen hyödyntämiseen palosuojelua lukuun ottamatta. Tässä yhteydessä mainittakoon, että tuotannon tukeminen välillisesti, esimerkiksi verotuksen avulla, on unionin kilpailusääntöjen vastaista.

Tuet edellyttävät ohjelmia ja kansallista rahoitusta

Tuen saaminen EU:n rakennerahastoista edellyttää eri organisaatioiden yhdessä laatimia kehittämissuunnitelmia, jotka kootaan monivuotisiksi, valtakunnallisiksi ohjelmiksi. Tukia ei myöskään ole mahdollista saada ilman, että toimenpiteisiin sijoitetaan omaa kansallista rahoitusta.

EU:n osarahoituksen hakeminen metsätaloudelle tapahtuu Suomessa yhteistyössä maatalouden rakenteen monipuolistamiseen tähtäävien ohjelmien (5a-tavoitteet) sekä alueellisten maaseutuohjelmien (5b-tavoitteet) ja aluekehitysohjelmien (6-tavoitteet) valmistelun kanssa.

Suomen maa- ja metsätalousministeriö on tehnyt Euroopan unioniin liittymisen varalta esityksen EU-budjetiksi vuodelle 1995. Tukea haettaisiin ainakin pellon metsitykseen, metsänviljelyyn, kulutukseen, pystykarintaan, terveyslannoitukseen, kunnostusojitukseen ja metsätienrakentamiseen. Tuki koskisi koko maata (5a-tavoite), mutta olisi maatalouden investointitukena tarkoitettu sellaisille maanomistajille, jotka saavat vähintään 25 prosenttia tuloistaan maataloudesta. Muille maanomistajille vastaava tuki tulisi entiseen tapaan metsänparannusvaroista.

Sisäasiainministeriö kokoaa alueellisiin ohjelmiin (5b- ja 6-tavoitteet) kuuluvat hankkeet. Ohjelmien laatiminen on paraikaa meneillään. Tukea on tarkoitus hakea metsäteiden rakentamiseen, kunnostusojituksiin ja energiapuun hankintaan. Tukea saisivat kaikki maanomistajat ammatista riippumatta.

Metsällisten toimintaohjelmien laadinnan yhteydessä ja kansallista tukea kohdennettaessa on mahdollisuus luoda uusia linjauksia ja konkretisoida sitä, mitä metsätalouden kehittämisessä pidetään tärkeänä. Jo tällainen ohjelmien laadinta varmaan hyödyttää metsäsektoria.

Paljonko tukea Suomen metsätalous voisi saada?

Suomi saa EU:n rakennerahastoilta keskimäärin runsaat 2 miljardia markkaa vuotta kohden ajanjaksona 1995–99. Tästä summasta metsätalous voisi maa- ja metsätalousministeriön arvion mukaan saada ensi vuonna noin 50–60 miljoonaa markkaa. Alueellisiin ohjelmiin sisältyvien metsätalouden hankkeiden tukisummat riippuvat siitä, miten maakunnat painottavat metsätaloutta ohjelmissaan. Alueellisen tuen suuruutta ei vielä voida arvioida. Tukia huomattavampi hyöty onkin se, että jäsenenä voimme vaikuttaa EU:ssa tehtäviin päätöksiin siten, että suomalaisen metsänhoidon periaatteet hyväksytään ja metsää hyödynnetään yhteisenä eurooppalaisena luonnonvarana.

Yksikkökustannusten kehitys parantaa luontaisen uudistamisen edullisuutta

Metsänuudistamisen yksikkökustannusindeksiin sisältyvään taimikonhoitoon on vuonna 1993 tullut mukaan nuoren metsän kunnostus. Mikäli uutta työlajia ei oteta mukaan, uudistamisen tukkuhintaindeksillä korjattu painotettu yksikkökustannus on vuonna 1993 noussut 0,2 prosenttia edellisestä vuodesta. Näin laskettu painotettu yksikkökustannusten nousu on vuonna 1993 jäänyt selvästi pitkän aikavälin nousua pienemmäksi. Lasketussa yksikkökustannusindeksissä nuoren metsän kunnostus on kuitenkin mukana ja uudistamisen yksikkökustannusindeksi nousee tästä syystä 1,6 prosenttia vuodesta 1992 vuoteen 1993. Vuonna 1994 uudistamisen yksikkökustannusten ennustetaan alenevan.

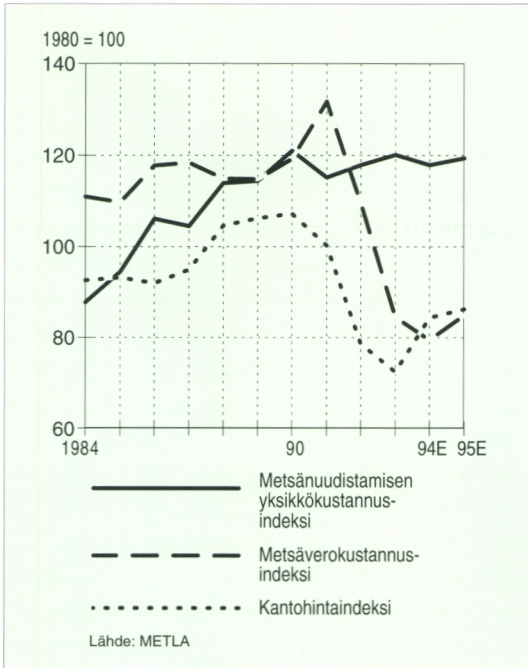
Metsänparannuksen, metsäteiden rakentamisen sekä metsäveron yksikkökustannukset pienentyneet

Lisääntyneen urakkakilpailun yksikkökustannuksia alentava vaikutus on havaittavissa sekä metsänparannus- että tienrakennusinvestointien yksikkökustannusindekseissä vuonna 1993. Ojitus ja metsäteiden rakentaminen ovat työlajeina halventuneet myös nimellisesti. Kehityksen seurauksena metsänparannusinvestointien ennustetaan lisääntyvän yksityismetsätaloudessa ainakin vuonna 1995.

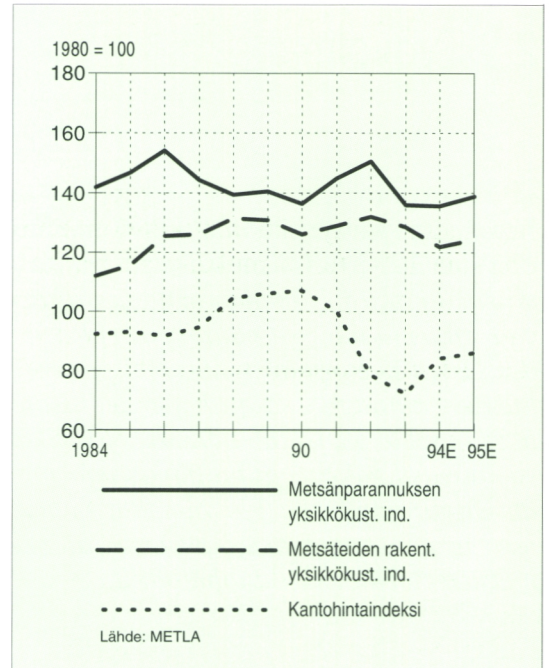
Metsäverotuksen yksikkökustannusindeksillä mitataan pinta-alaveroperusteisen metsäveron kannattavuusvaikutusta puuntuotannossa. Vuosien 1991 ja 1992 alhaiset kantohinnat ovat pienentäneet vuoden 1993 verokustannusindeksiä. Indeksien arvo jää alhaiseksi myös vuonna 1994 kantohintojen noususta huolimatta. Tuloperusteisen metsäveron valinneiden

Taulukko 5. Reaalisten kantohintojen ja puuntuotannon yksikkökustannusten vuotuinen kasvu vuosina 1983–93 sekä ennustettu muutos vuosina 1993–94.

Muuttuvat kulut	Osuus muuttuvista kuluista keskimäärin 1991–93 %	Keskimääräinen kasvu jaksolla 1983–93 %/vuosi	Muutosennuste 1993–94E %
Uudistaminen	70,0	2,6	-1,8
Metsänparannus	14,0	-0,5	-0,3
Metsäteiden rakentaminen	16,0	1,6	-5,1
Yhteensä	100	2,0	-2,1
Kantohintojen suhteellinen muutos		-1,0	16,4

Kuva 19. Metsänuudistamisen yksikkökustannusten, metsäveron sekä kantohintojen reaaliset indeksisarjat vuosina 1984–95.

Kuva 20. Metsänparannusinvestointien ja metsäteiden rakentamisen yksikkökustannusten sekä kantohintojen reaaliset indeksisarjat vuosina 1984–95.

metsänomistajien kohdalla veron kannattavuusvaikutus riippuu tilakohtaisten vähennyskelpoisten menojen määrästä. Tästä syystä myyntituloihin perustuvan metsäveron muutosten vaikutuksia puuntuotannon kannattavuuteen ei voida tässä laskea.

Metsäinvestoinneille hyvät edellytykset

Muuttuvien kulujen kustannusosuuksilla painotetut puuntuotannon reaaliset yksikkökustannukset pienenevät vuonna 1993 edelliseen vuoteen verrattuna. Yksikkökustannusten nousun taittuminen toteutui vuonna 1993 kaikissa metsänparannuksen työlajeissa sekä metsäteiden rakenta-

misessa. Uudistamisen työlajeissa on istutuksen yksikkökustannusten nousu ollut poikkeus muiden kustannuslajien laskevasta kehityksestä. Uudistamisen yksikkökustannusten ennustettu kehitys parantaa luontaisen uudistamisen ja kylvön suhteellista edullisuutta istutukseen verrattuna. Yksikkökustannusten aleneminen paransi puuntuotannon investointien kannattavuutta ja kantohintojen nousu yhdessä kasvaneiden hakkuumäärien kanssa kohensi investointien tulorahoituksen edellytyksiä vuonna 1993. Yksikkökustannusten ennustetaan alenevan lähes kaikissa työlajeissa myös vuonna 1994. Yksikkökustannusten mahdollisen nousun vuonna 1995 ei ennusteta vielä heikentävän puuntuotannon investointien kannattavuutta merkittävästi.

2.3 Työvoima

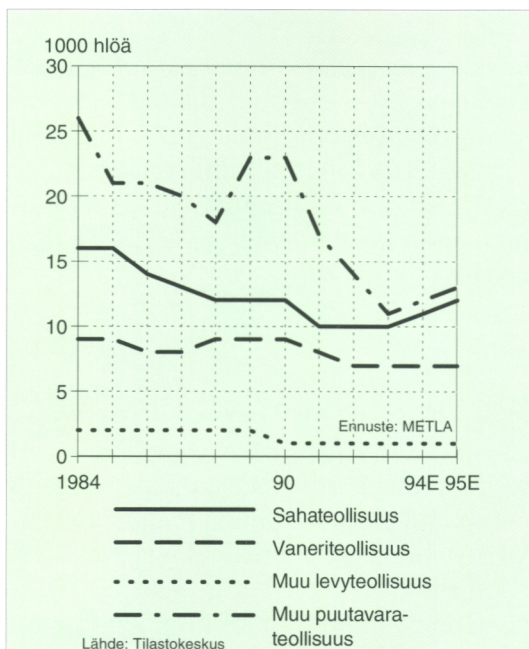
Hakkuiden ja metsäteollisuuden tuotannon kasvu eivät lisää metsäsektorin kokonaistyöllisyyttä. Nopeimmin tuotanto kasvaa saha- ja muussa puutavateollisuudessa, joissa myös työllisyys paranee hieman, mutta massa- ja paperiteollisuudessa sekä metsätaloudessa työpaikat vastaavasti vähenevät tuottavuuden ripeän kasvun johdosta. Työvoimakustannusten osuus kokonaistuotoksesta alenee metsäsektorin kaikilla toimialoilla.

2.3.1 Metsäteollisuus

Metsäteollisuuden työllisyyden aallonpohja saavutettiin vuonna 1993, jolloin teollisuudenala työllisti yhteensä 73 000 henkilöä. Vuoden 1994 arvioitu kokonaistyöllisyys on 74 000 henkilöä, ja ennuste vuodelle 1995 on 75 000 henkilöä. Työllisyyden paraneminen ei tuotannon volyymin suuresta kasvusta huolimatta ole merkittävä, sillä tuotannon kasvu saavutetaan suurimmaksi osaksi työn tuottavuutta kohottamalla. Alan työttömyysaste pysyy vuonna 1994 noin 12 prosentissa ja todennäköisesti alenee hieman vuonna 1995. Kaikkien toimialojen keskimääräiseen noin 19 prosentin työttömyysasteeseen verrattuna metsäteollisuuden työllisyys on selvästi keskimääräistä parempi. Metsäteollisuuden työllistävä merkitys kansantalouden tasolla on noin 3 prosenttia koko työvoimasta.

Sahateollisuus suurin lisätyöllistäjä

Työllisyys paranee lähivuosina erityisesti puutavateollisuudessa. Vuodesta 1993 vuoteen 1994 arvioidaan työllisyyden lisääntyvän 3 prosenttia ja edelleen vuoteen 1995 mennessä 7 prosenttia edellisestä vuodesta. Eniten työllisyys lisääntyy sahateollisuudessa, jossa työllisten määrä nousee 10 prosenttia vuodesta 1993 vuoteen 1994. Työllisyyden paronemisen ennakoidaan vuonna 1995 pysyvän samansuuruisena. Myös muu puutavateollisuus, joka sisältää muun muassa rakennuspuusepäntuotteiden ja puutalojen valmistuksen, parantaa työllisyyttään 8–9 prosenttia vuosina 1994 ja 1995. Puutavateollisuuden työttömyysaste pysyy edelleen koko metsäteollisuuden työttömyysastetta korkeampana. Alalta on poistunut viime vuosina noin 15 000 työpaikkaa. Alan työttömyysasteen arvioidaan kuitenkin vähenevän

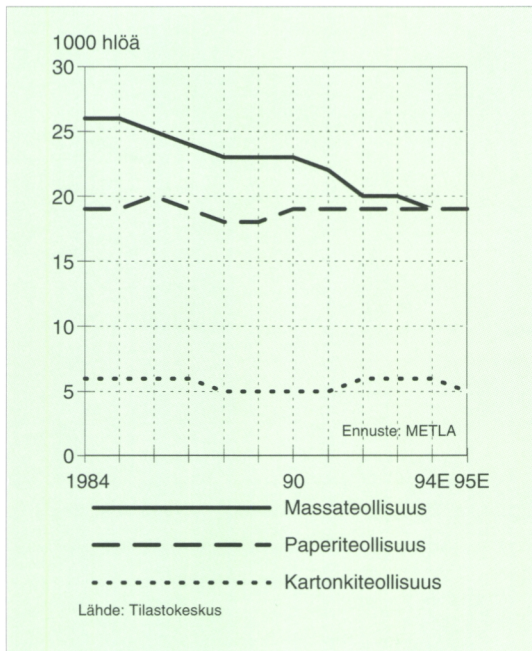

Kuva 21. Puutavateollisuuden työllisyyden kehitys vuosina 1984–95.

vuoden 1993 noin 18 prosentista 17 prosenttiin vuonna 1994 ja 15 prosenttiin vuonna 1995.

Työn tuottavuus nousee ripeästi

Massa- ja paperiteollisuuden kokonaistyöllisyys on edelleen hitaasti vähenevässä noin 2 prosentin vuosivauhtia vuosina 1994 ja 1995. Tuotannon kasvu saadaan aikaan tuotantoprosessia tehostamalla ja työn tuottavuutta kohottamalla. Massa- ja paperiteollisuus on ollut 1990-luvun lamavuosina yksi vakaimman työllisyyden aloista, ja työttömyysaste on pysynyt muihin toimialoihin verrattuna alhaisena. Tilastoitu työttömyysaste oli 6 prosenttia vuonna 1993. Työttömyysasteen arvioidaan olevan 7 prosenttia vuonna 1994 ja 6–7 prosenttia vuonna 1995. Työn tuottavuus kasvaa massa- ja paperiteollisuudessa kuluvana vuonna noin 7

Kuva 22. Massa- ja paperiteollisuuden työllisyyden kehitys vuosina 1984–95.

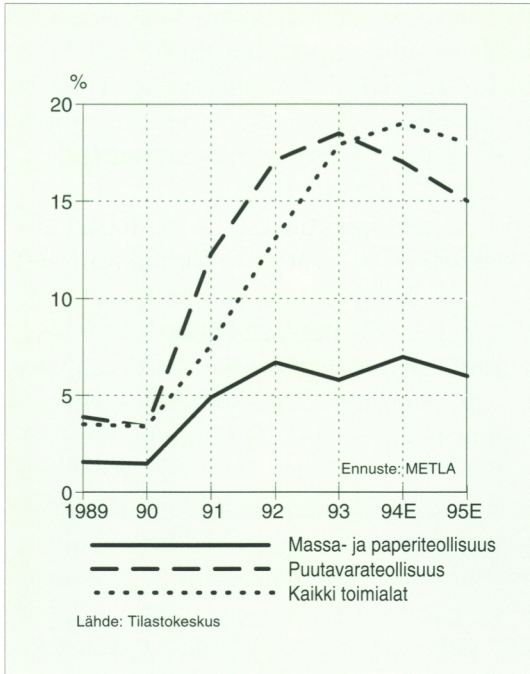
prosenttia ja tuottavuuden kasvun ennakoidaan jatkuvan saman suuruisena vuonna 1995. Myös puutavarateollisuuden tuottavuus paranee 7 prosenttia vuonna 1994 ja vielä 4 prosenttia vuonna 1995.

Palkkasummat kasvusuunnassa

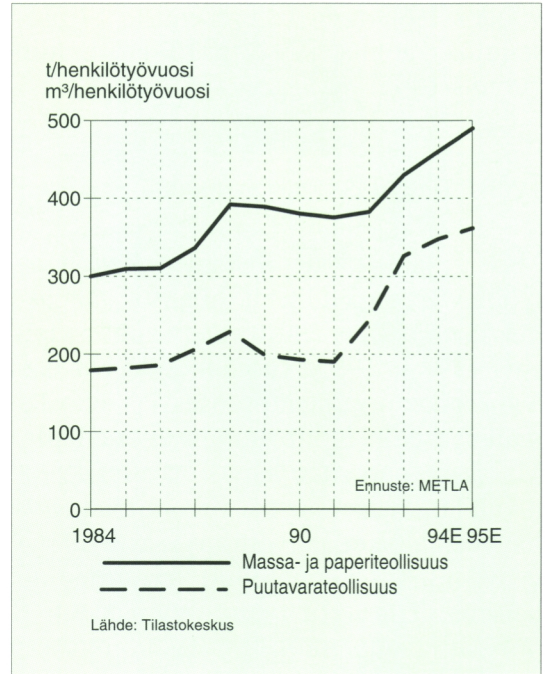
Vuonna 1993 metsäteollisuuden palkkasumma oli 10,7 miljardia markkaa. Massa- ja paperiteollisuuden osuus oli 7,4 miljardia ja puutavarateollisuuden 3,3 miljardia markkaa. Puutavarateollisuuden palkkasumman arvioidaan kasvavan työpaikkojen lisäyksen johdosta kuluvana vuonna noin 3 prosenttia ja vuonna 1995 edelleen noin 7 prosenttia. Reaalisena palkkasumman työllistä työntekijää kohti ei kuitenkaan arvioida juuri nousevan vuoden 1993 tasolta, jolloin se oli 112 000 markkaa. Massa- ja paperiteollisuuden palkkasumman arvioidaan myös hieman kasvavan työpaikkojen hienoisesta vähenemisestä huolimatta. Kasvu palkkasummassa on 2 prosenttia vuonna 1994 ja yhden prosentin luokkaa vuonna 1995. Työllistä kohti laskettu palkkasumma vuonna 1993 oli 165 000 markkaa. Tämä kasvaa 4 prosenttia vuonna 1994 ja edelleen 3 prosenttia vuonna 1995.

Työvoimakustannukset hallinnassa

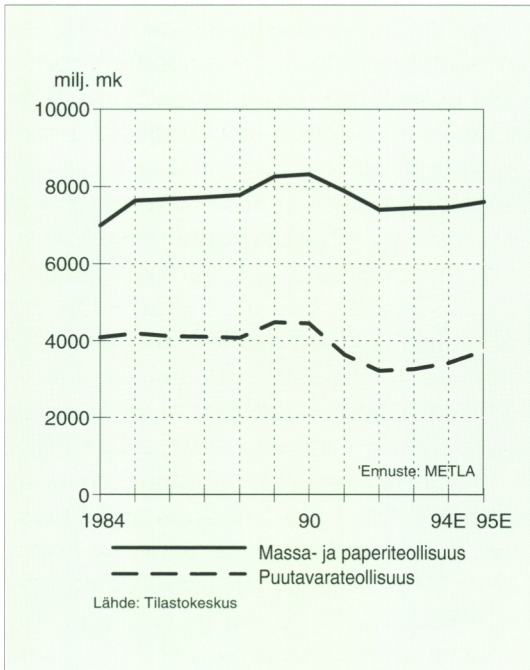
Metsäteollisuuden kokonaistuotos oli 65,1 miljardia markkaa vuonna 1993. Siitä 48,5 miljardia syntyi massa- ja paperiteollisuudessa ja 16,6 miljardia puutavarateollisuudessa. Edellisvuodesta kokonaistuotos lisääntyi massa- ja paperiteollisuudessa 12 prosenttia ja puutavarateollisuudessa 13 prosenttia. Vuosina 1994 ja 1995 saavutettaneen samantasoisia kasvulukuja. Palkkasumman osuus

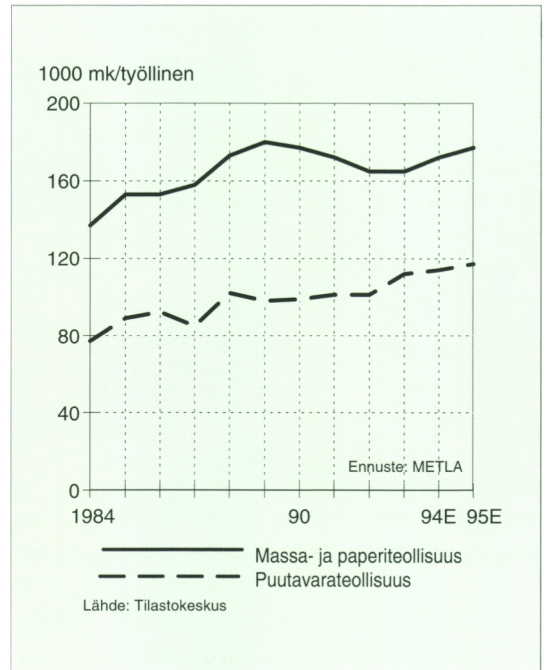
Kuva 23. Metsäteollisuuden työttömyysaste vuosina 1989–95.

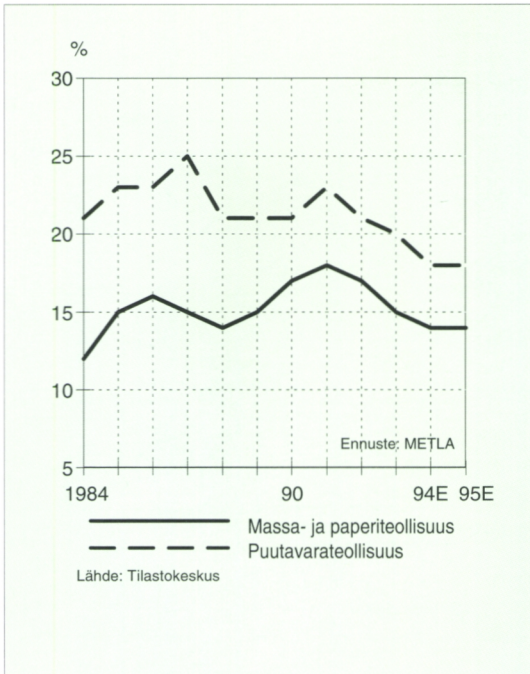
Kuva 24. Työn tuottavuus metsäteollisuudessa vuosina 1984–95.

Kuva 25. Metsäteollisuuden reaalin palkkasumma vuosina 1984–95.

Kuva 26. Metsäteollisuuden reaalin palkkasumma työllistä kohti vuosina 1984–95.

Kuva 27. Metsäteollisuuden palkkasumman osuus kokonaistuotoksesta vuosina 1984–95.

massa- ja paperiteollisuuden kokonaistuotoksesta oli 15 prosenttia vuonna 1993. Osuuden arvioidaan vähenevän vuosina 1994–1995 yhden prosenttiyksikön. Puutavarateollisuudessa palkkasumman osuus kokonaistuotoksesta oli 20 prosenttia vuonna 1993. Osuuden ennakoitaan alenevan vuosina 1994–1995 yhteensä kaksi prosenttiyksikköä. Tällöin se alittaisi pitkän aikavälin keskiarvon.

2.3.2 Metsätalous

Metsätalouden työllisyys heikkenee edelleen lähivuosina. Vuonna 1993 metsätalous työllisti keskimäärin 28 000 henkilöä. Vuoden 1994 arvioitu työllisyys on keskimäärin 26 000 henkilöä ja 25 000 henkilöä vuonna 1995. Vuosina 1993–

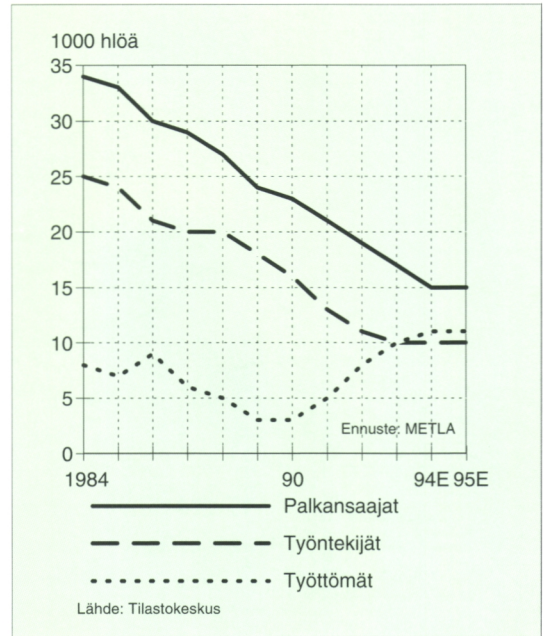
1995 markkinahakkuiden arvioidaan lisääntyvän 38 miljoonasta kuutiometristä 52 miljoonaan kuutiometriin. Samanlaisesti koneellisen puunkorjuun osuus pystyhakkuilla korjattavasta puumäärästä lisääntyy lähelle 90 prosenttia. Metsätyökoneiden käyntiasteet ja kannattavuus paranevat. Kasvatavat puunkorjuusuoritteet eivät lisää kokonaistyöpanoksen tarvetta manuaalisen puutavaran teon vähetessä. Puunkorjuun työpanostarpeen painopiste on siirtynyt koneenkuljettajatyöpanoksen puolelle.

Metsänhoitotyöt työllistävät

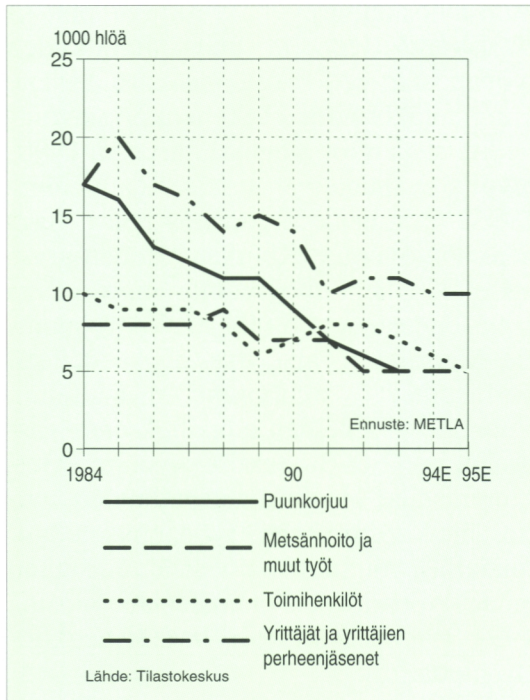
Metsänhoitotöiden koneellistaminen ei ole edennyt puunkorjuun koneellistamisen tahdissa. 1980-luvun alussa puutavaran teko työllisti kolme kertaa enemmän kuin metsänhoitotyöt. 1990-luvun alussa puutavaran teon ja metsänhoitotöiden työpanostarpeet ovat samansuuruisia, kummallakin noin 4 000 henkilötyövuotta. Metsäalan toimihenkilötarve on 1990-luvulla vähentynyt tasaisesti. Vuonna 1993 toimihenkilötyöpanos oli 7 000 henkilötyövuotta. Kuluvan vuoden arvio on 6 000 henkilötyövuotta ja vuodeksi 1995 ennustetaan 5 000 henkilötyövuotta. Metsänomistajat itse ovat edelleen osallistuneet aktiivisesti metsätöihin. Vuonna 1993 heidän työpanoksensa vastasi noin 11 000 henkilötyövuotta. Metsänomistajat ovatkin metsätalouden suurin ”henkilöstöryhmä” työpanoksen suuruudella mitattuna. Metsänomistajien oman työpanoksen ennustetaan vuosina 1994–1995 olevan noin 10 000 henkilötyövuotta.

Työttömyysaste pysyy korkeana

Metsätalouden työttömyys pysyy kaikkien toimialojen keskimääräistä työttömyyttä korkeampana ja saattaa kasvaa edelleen koneellistamisen vähentäessä työvoiman tarvetta. Vuonna 1993 metsätalouden työttömyysaste oli 26 prosenttia, mikä tarkoitti noin 10 000 työtöntä työntekijää. Arvio vuoden 1994 työttömyysasteeksi on 30 prosenttia eli noin 11 000 työtöntä henkilöä. Ennuste vuodelle 1995 on samaa suuruusluokkaa. Työvoimaa vähentävän toimialan tilastoitunut työttömyys pysyy kauan korkeana, jos mahdollisuuksia työllistyä toisilla toimialoilla ei ole. Ainoastaan pitkällä aikavälillä avoin työttömyysaste alenee työpäikän menettäneiden siirtyessä työvoiman ulkopuolelle.

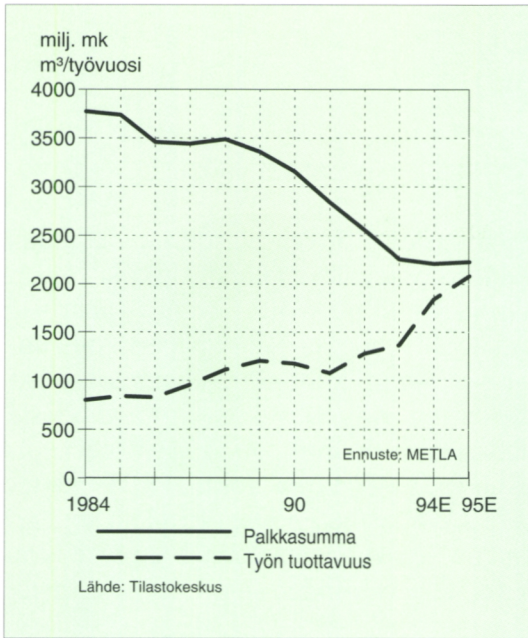
Kuva 29. Metsätalouden palkansaajat, työntekijät ja työttömät vuosina 1984–95.

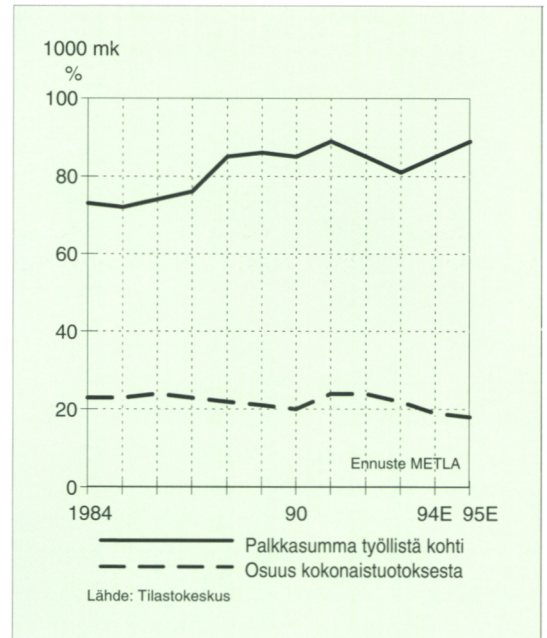
Kuva 28. Metsätalouden työllisyyden kehitys vuosina 1984–95.

Tuottavuus kasvaa, palkkasumma supistuu

Korjatun puumäärän ja käytetyn kokonaistyöpanoksen suhteella mitattuna metsätalouden tuottavuus kasvoi vuonna 1993 noin 7 prosenttia. Vuoden 1994 tuottavuuden kasvuksi saadaan 35 prosenttia. Vuonna 1995 tuottavuuden ennustetaan kasvavan samalla tavalla arviotuna 13 prosenttia. Metsätalouden reaalin palkkasumma väheni edellisestä vuodesta 11 prosenttia vuonna 1993 ja vähenee edelleen 6 prosenttia vuonna 1994. Laskun ennustetaan jatkuvan hiekan lieventyessä vuonna 1995. Palkkasumma työllistä kohti aleni vuosina 1991–1993. Vuonna 1993 se oli 81 000 markkaa. Vuosina 1994–1995 reaalin palkkasumman työllistä kohti arvioidaan kääntyvän varovaiseen nousuun.

Kuva 30. Metsätalouden reaalin palkkasumma ja työn tuottavuus vuosina 1984–95.

Kuva 31. Metsätalouden reaalin palkkasumma työllistä kohti ja palkkasumman osuus kokonaistuotoksesta vuosina 1984–95.

Työvoimakustannusten osuus vähenee

Metsätalouden kokonaistuotos aleni vuonna 1993 edellisestä vuodesta 6 prosenttia ja oli 9,9 miljardia markkaa. Vuosina 1994 ja 1995 kokonaistuotoksen ennakoidaan kasvavan huomattavasti hakkuumäärien ja kantohintojen nousun seurauksena. Palkkasumman osuus kokonaistuotoksesta oli 22 prosenttia vuonna 1993. Palkkasumman osuus kokonaistuotoksesta supistuu todennäköisesti alle 20 prosentin vuosina 1994–1995. Tällä tasolla se on huomattavasti alle pitkän aikavälin keskiarvon.

Hakkuiden lisääntyminen ei työllistä

Markkinahakkuiden ennustetaan kasvavan vuoden 1991 aallon pohjasta vuoteen 1995 mennessä noin 50 prosenttia. Yhtä

paljon hakkuut kasvoivat edellisen kerran vuosina 1977–1980, jolloin markkinahakkuut kasvoivat 54 prosenttia. Metsäsektorin kokonaistyöllisyys kuitenkin pysyi tuolloin suurin piirtein entisellään, vaikka puolitoista vuosikymmentä sitten tuottavuuden ja koneellistamisen taso oli nykyistä alempi. Hakkuiden kasvusta huolimatta metsäsektorin kokonaistyöllisyys vähenee 22 prosenttia vuosina 1991–1995. Metsäsektori näyttää pystyvän hämmästyttävän joustavaan työpanoksen käyttöön: tuotantosektorin läpi kulkevan materiaalivirran kasvu puolella suhteellisen lyhyessä ajassa ei näy työpanostarpeen kasvuna. Työllisyysvaikutukset ovat ilmeisesti ainoastaan välillisiä kerroinvaikutuksia toisilla toimialoilla.

3 Suhdannetiedustelut

3.1 Metsäteollisuus

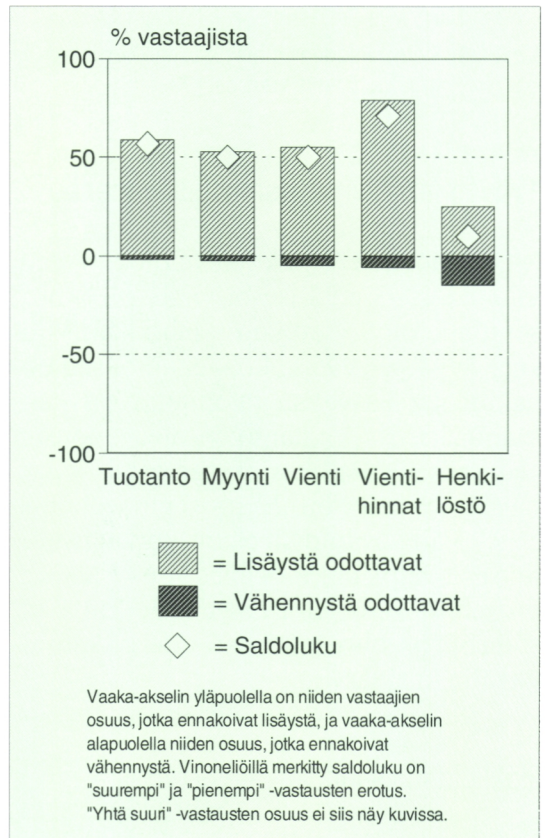
Tiedustelu tehtiin syyskuussa postikyselyinä, ja mukana olivat metsäteollisuusyritysten kaikki eri yksiköt sahoja lukuun ottamatta. Sahoista poimittiin otos. Kyselylomakkeita lähetettiin yhteensä 152 ja vastausprosentti oli 60. Selluteollisuudelta saatiin 11, paperiteollisuudelta 24, kartonkiteollisuudelta 8, vaneriteollisuudelta 9 ja sahateollisuudelta 39 vastausta.

3.1.1 Vuoden 1994 suhdannetilanne

Vastausten perusteella vuoden 1992 lopussa alkanut metsäteollisuusyritysten taloudellisen tilanteen kohentuminen on jatkunut edelleen vuonna 1994. Kuluva vuoden loppupuolella sekä tuotanto, myyntimäärät että vientitoimitukset ovat vastaajien enemmistön arvioimina suurempia kuin vuoden alkupuoliskolla. Eri-tyisesti tilanne on parantunut paperi-, vaneri- ja sahateollisuudessa. Kasvaneiden määrien lisäksi myös vientihinnat ovat nousseet kaikilla toimialoilla. Henkilöstön määrän väheneminen on myös pysähtynyt. Vaneritehtailla ja sahoilla henkilöstön määrä on kääntynyt selvään nousuun.

Käyntiasteet nousseet vuodesta 1993

Käyntiasteet olivat vastausajankohtana varsin korkeat. Ne olivat kaikilla toimialoilla yli 90 prosenttia: sellu-, vaneri- ja sahateollisuudessa 96, paperiteollisuudessa 94 ja kartonkiteollisuudessa 95 prosenttia. Käyntiaste on viime vuodesta noussut selvimmin paperi- ja vaneriteollisuudessa. Kaikilla toimialoilla odotetaan käyntiasteen nousevan vielä seuraavan puolen vuoden aikana 1–2 prosenttia. Yritysten valmiiden tuotteiden varastot

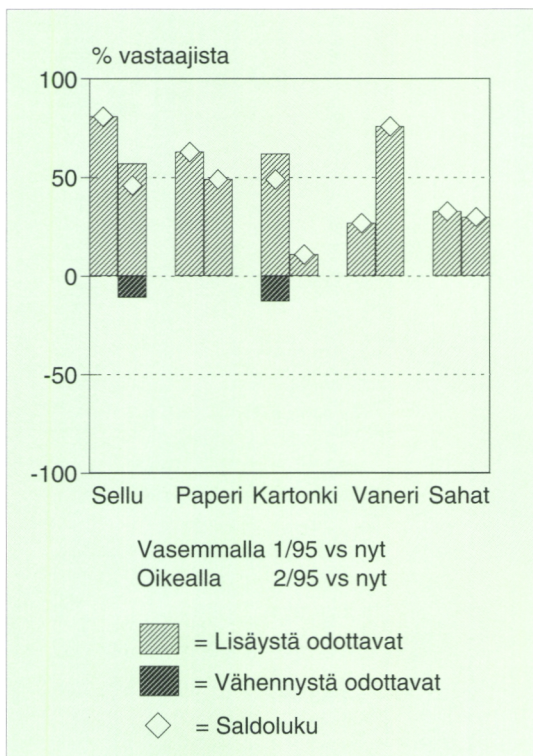
Kuva 32. Metsäteollisuuden kehitys vuoden 1994 loppupuoliskolla verrattuna vuoden alkupuoliskoon.

olivat useimmiten pienemmät kuin vuotta aikaisemmin.

Yritysten käyttökateen, prosentteina liikevaihdosta, vastaajat arvioivat vuonna 1994 keskimäärin seuraavan suuruiseksi: selluteollisuus 30, paperiteollisuus 19, kartonkiteollisuus 20, vaneriteollisuus 22 ja sahateollisuus 24. Verrattuna vuoden takaisiin arvioihin on käyttökate noussut kaikilla toimialoilla muutaman prosenttiyksikön vaneriteollisuutta lukuun ottamatta.

3.1.2 Toimialoittaiset suhdanne-odotukset vuodelle 1995

Kaikilla metsäteollisuuden toimialoilla odotetaan tuotannon, kokonaisynti-

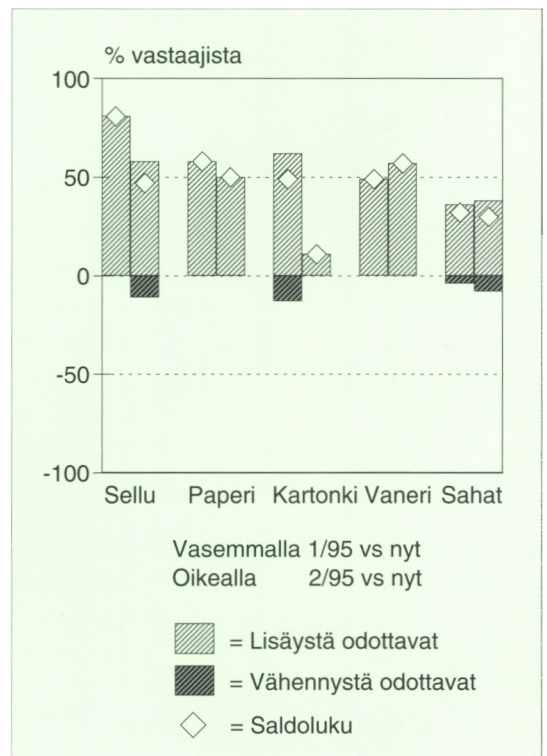

Kuva 33. Metsäteollisuuden tuotannon kehitys vuoden 1995 ensimmäisellä ja toisella vuosipuoliskolla.

määrien ja vientitoimitusten kasvavan myös ensi vuonna. Kasvun jatkumista odotetaan selvimmin massa- ja paperiteollisuudessa. Tuotannon ja viennin määrällinen kasvu näyttäisi sen sijaan olevan suurinta vaneri- ja sahateollisuudessa, joissa odotetaan yli 10 prosentin kasvuvauhtia.

Kotimaan markkinat kasvavat

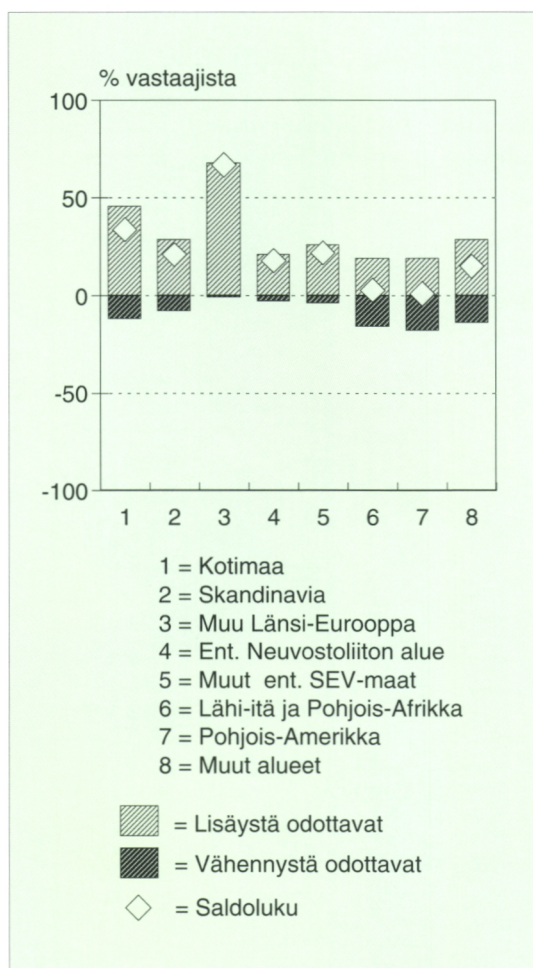
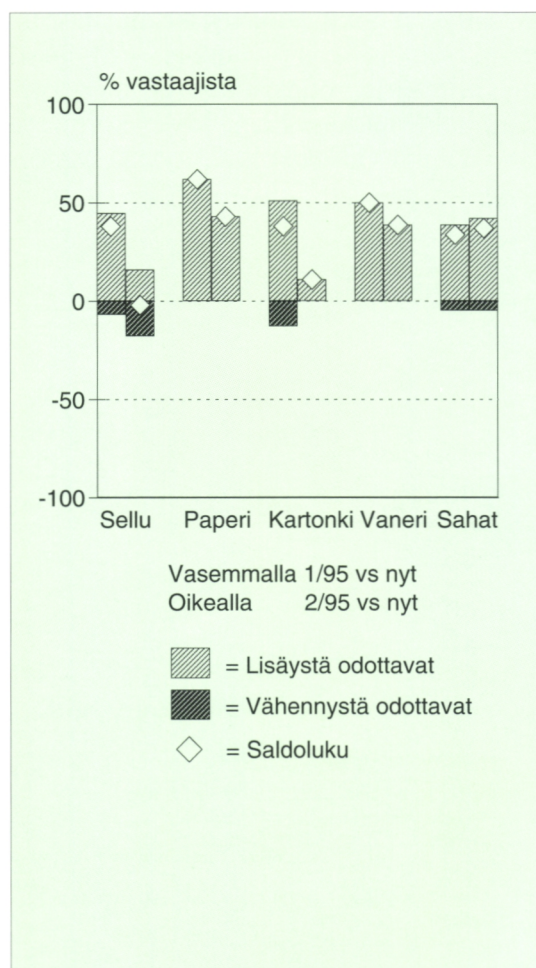
Vastaajien enemmistö arvioi myyntimäärien lähes kaikilla vientimarkkina-alueilla säilyvän joko tämänhetkiselä tasolla tai kasvavan ensi vuonna. Erityisesti myyntimäärien Länsi-Eurooppaan odotetaan jatkavan kasvuaan. Myös kotimaan kysynnän arvioidaan lisääntyvän. Myyn-

Kuva 34. Metsäteollisuuden myyntimäärien kehitys vuoden 1995 ensimmäisellä ja toisella vuosipuoliskolla.

Taulukko 6. Metsäteollisuuden tuotannon ja viennin muutokset vuonna 1995 verrattuna vuoteen 1994.

	Tuotanto, muutos-%	Vienti, muutos-%
Sahatavara	+ 15	+ 10
Vaneri	+ 14	+ 14
Sellu	+ 3	+ 1
Paperi	+ 5	+ 4
Kartonki	+ 3	+ 3
Paperin ja kartongin jalosteet	+ 5	+ 5

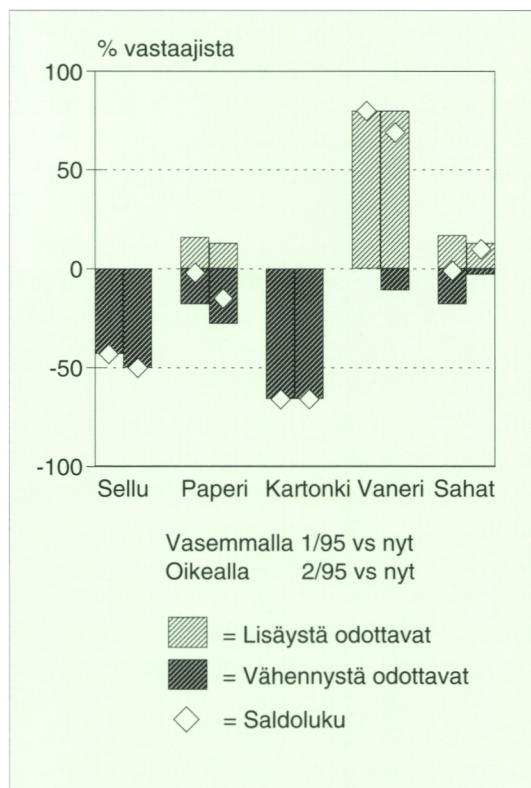
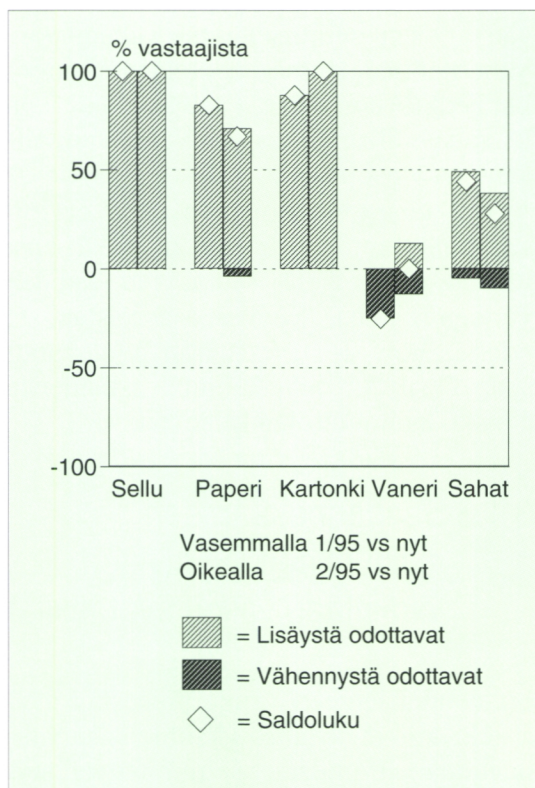

Kuva 35. Metsäteollisuuden vientitoimitusten kehitys vuoden 1995 ensimmäisellä ja toisella vuosipuoliskolla.

Kuva 36. Metsäteollisuuden markkina-alueittaisten myyntimäärien kehitys vuonna 1995.

Taulukko 7. Metsäteollisuuden vientihintojen muutokset vuonna 1995 verrattuna vuoteen 1994.

Vientihinnat, muutos-%	
Mäntysahatavara	+ 9
Kuusisahatavara	+ 6
Täyskoivuvaneri	+ 3
Muut vanerit	0
Havusulfaatti	+ 23
Lehtisulfaatti	+ 24
Sanomalehtipaperi	+ 9
Päällystämätön aikakauslehtipaperi	+ 4
Päällystetty aikakauslehtipaperi	+ 5
Päällystämätön hienopaperi	+ 12
Päällystetty hienopaperi	+ 11
Aallotuskartonki	+ 10

Kuva 37. Metsäteollisuuden vientihintojen kehitys vuoden 1995 ensimmäisellä ja toisella vuosipuoliskolla.

Kuva 38. Metsäteollisuuden henkilöstön kehitys vuoden 1995 ensimmäisellä ja toisella vuosipuoliskolla.

Taulukko 8. Metsäteollisuuden arviot kantohintojen kehityksestä.

Kantohintojen muutos	Vastaajia, %	
	ensi vuonna verrattuna kuluvaan vuoteen	seuraavien kolmen vuoden aikana
Nousu yli 10 %	17	14
Nousu 2–10 %	72	70
Muutos –2 – +2 %	11	16
Lasku 2–10 %	0	0
Lasku yli 10 %	0	0
Yhteensä	100	100

timäärissä muilla markkina-alueilla on toimialoittaisia eroja: selluteollisuudessa odotetaan myynnin kasvua etenkin Lähi-idässä, paperi- ja kartonkiteollisuudessa entisten NL:n ja SEV-maiden alueella ja kartonkiteollisuudessa lisäksi Skandinaviassa. Kartonkiteollisuuden vastaajat arvioivat myyntimäärien vähenevän Lähi-idässä ja Pohjois-Afrikassa.

Vastaajien enemmistö kaikilla toimialoilla odottaa hintojen nousevan vuonna 1995 vaneriteollisuutta lukuun ottamatta. Massa- ja paperiteollisuudessa hintojen nousua odottivat lähes kaikki vastaajat. Odotetut hinnannousut ovat suurimmat sellussa ja hienopapereissa.

Yritysten parantunut taloudellinen tilanne näkyy myös kasvaneina investointiaikamuksina. Seuraavien 12 kuukauden aikana 73–100 prosenttia vastaajista eri toimialoilla aikoo tehdä investointeja. Investoinnit ovat lähinnä korvausinvestointeja ja/tai tarkoitettu tuottavuuden ja laadun kohottamiseen. Kuitenkin myös tuotantokapasiteettia lisääviä investointeja on suunnitteilla etenkin sahateollisuudessa. Lähes kaikki vastanneet yritykset investoivat kotimaahan.

Huolimatta kasvavasta tuotannosta henkilöstön määrä massa- ja paperiteollisuudessa näyttää ensi vuonna joko säilyvän entisen suuruisena tai vähentyvän. Vaneriteollisuudessa odotetaan kuitenkin henkilöstön määrän selvästi kasvavan ja sahateollisuudessa säilyvän suunnilleen nykytasolla.

Kaikkien toimialojen vastaajat arvioivat kantohintojen nousevan sekä ensi vuonna että vielä seuraavien kahden vuoden aikana. Suurin osa vastaajista odottaa noin 2–10 prosentin hinnannousua. Yksikään tiedusteluun vastanneista ei usko kantohintojen laskevan.

3.1.3 Suhdannekäänteen ajoittuminen ja yritysten toimintaan vaikuttavat tekijät

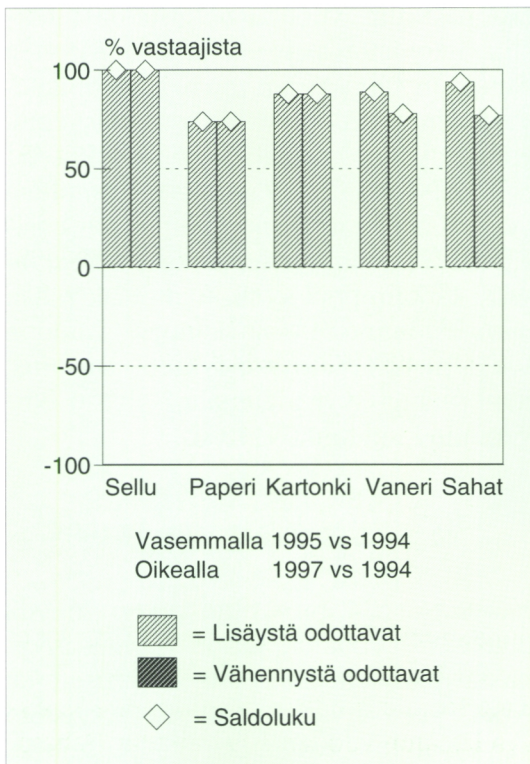
Suhdannekäänteen ajoittumisesta ovat kaikki toimialat lähes yksimielisiä. Suhdanteiden arvioidaan useimmiten kääntyvän laskuun vuoden 1997 aikana. Sahateollisuudessa käännettä odotetaan hieman aikaisemmin kuin muilla toimialoilla. Sahateollisuudessa suunnilleen yhtä moni

vastaajista odottaa käänteen ajoittuvan jo vuoden 1996 loppuun kuin vuodelle 1997.

Raaka-aineen kustannuskehitys ongelmana

Vastaajat arvioivat raaka-aineen hinnan rajoittavan yritysten toimintaa kaikilla toimialoilla seuraavan vuoden aikana. Sahat sekä sellu- ja paperitehtaat odottavat myös ongelmia raakapuun saannissa. Raaka-aineeseen liittyvien rajoitteiden lisäksi vastaajat kaikilta toimialoilta mainitsevat ongelmana varsin usein epäsuotuisan valuuttakehityksen. Vaneritehtailä toimintaa rajoittaa myös kotimaan kysynnän niukkuus.

Raakapuumarkkinoiden toiminnan tehostamiseksi on esitetty laatuhinnoittelun

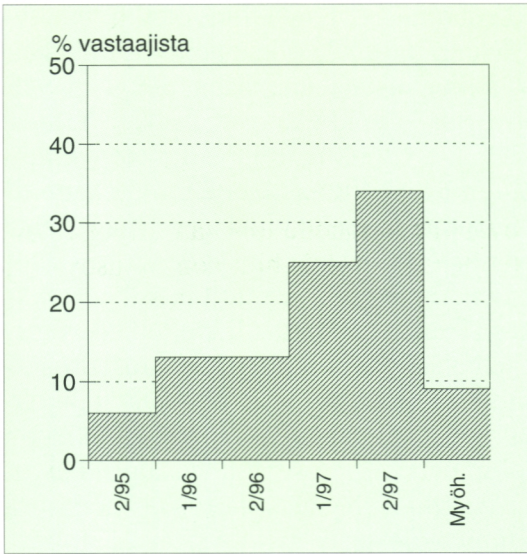
Kuva 39. Metsäteollisuuden kantohintaodotukset.

toteuttamista. Laatuhinnoittelun edellytyksenä on mahdollisuus myös puutavaralajikohtaiseen kauppaan nykyisin valitsevan leimikkokaupan lisäksi. Yrityksiltä kysyttiinkin, olisivatko ne valmiit siirtämään painopistettä leimikkokaupasta puutavaralajikohtaiseen kauppaan. Massa- ja paperiteollisuudessa vastaajien enemmistö ei ottanut tähän kysymyksen kantaa tai kanta oli kielteinen. Vaneritehtaista 44 ja sahoista 21 prosenttia ilmoitti jo siirtyneensä puutavaralajikohtaiseen kaupankäyntiin. Kummallakin toimialalla 33 prosenttia vastaajista ei ollut valmis siirtymään ja runsas neljäsosa ilmoitti olevansa valmis siirtymään puutavaralajikohtaiseen kauppaan.

Vähäistä valmiutta puutavaralajikohtaiseen kauppaan perusteltiin sillä, että integraatit pystyvät hyödyntämään kaikki leimikot, puunhankinta hoidetaan jonkun muun kuin yrityksen omasta toimesta, puunkorjuu halutaan säilyttää olemassa olevan henkilöstön takia itsellä tai että uusi kauppatapa sotkee markkinat lopullisesti. Puutavateollisuudessa perusteltiin siirtymisvalmiutta sillä, että oikealaatuinen raaka-aine alentaa selkeästi yrityksen kustannuksia ja pienentää raaka-aineen ja valmiiden tuotteiden varastoja.

Sahojen vuosituotanto voisi nousta parilla miljoonalla kuutiometrillä

Viimeaikainen sahateollisuuden tuotannon kasvu on julkisuudessa herättänyt keskustelun siitä, mitkä ovat realistiset mahdollisuudet nostaa sahatavaran tuotantoa tulevaisuudessa ottaen huomioon markkinoiden kehitys ja raaka-ainetarvit. Sahateollisuuden vastaajilta kysyttiin, miten he arvioivat yrityksensä vuosituotannon kehittyvän seuraavien viiden vuoden aikana. Vastaajat, joiden yhteenlas-

Kuva 40. Suhdannekäänteän ajoittuminen metsäteollisuudessa.

ketu vuosituotanto on tänä vuonna noin 5,4 miljoonaa kuutiometriä, arvioivat tuotantonsa keskimäärin kasvavan noin 15 prosenttia. Mikäli koko ennakoitu sahatavaratuotanto kuluvana vuonna on noin 9,4 miljoonaa kuutiometriä, merkitsisi edellä mainittu kasvuprosentti tuotannon lisäystä noin 11 miljoonaan kuutiometriin. Jos laskelmaan sisällytetään mahdolliset uudet yrittäjät, jotka ovat lähinnä pieniä, kotimarkkinoille saavia yrityksiä, arviota voitaneen korottaa miljoonalla kuutiometrillä ja päätyä näin 12 miljoonaan kuutiometriin.

3.2 Metsänomistajat

Tiedustelu tehtiin postikyselyinä syyskuussa ja lähetettiin tuhannelle satunnaisotannalla valitulle metsänomistajalle.

Vastauksia saatiin määräaikaan mennessä 566. Maanviljelijöitä on vastaajista 37 prosenttia, muissa ammateissa toimivia 60 prosenttia ja yhteisöjä 3 prosenttia. Vastaajien metsälöiden keskikoko on 55 hehtaaria eli siis keskimääräistä suurempi

3.2.1 Puunmyynnit ja puuntuotanto

Tänä vuonna puuta on myynyt vastaajista 31 prosenttia ja niitä, jotka aikovat myydä vielä tänä vuonna, on 18 prosenttia.

Myydyissä tai myytäväksi aiotuissa leimikoissa oli suunnilleen yhtä paljon tukkipuuvaltaisia ja kuitupuuvaltaisia leimikoita. Vastaajista noin 40 prosenttia ilmoittaa myyneensä tai aikovansa myydä puuta yhtä paljon kuin tavallisesti. Verrattuna viime vuoden tiedustelun tuloksiin huomattavasti enemmän myyvien osuus on selvästi kasvanut ja huomattavasti vähemmän myyvien osuus laskenut. Kumpiakin on vastaajista noin viidesosa.

Lähes puolet vastaajista ilmoittaa puun hintakehityksen vaikuttaneen ensisijaisesti puunmyyntipäätökseen. Seuraaviksi tärkeimpinä syinä mainitaan rahan tarve kulutukseen ja lainojen hoitoon sekä metsänhoitoyhdistyksen suositus, mutta nämä syyt mainitaan selvästi harvemmin kuin hintakehitys.

Tarjonta lähes ennallaan vuonna 1995

Vastaajista 24 prosenttia aikoo myydä puuta ensi vuonna. Viime vuonna myymistä aikovien osuus oli 16 prosenttia. Niitä, jotka eivät osaa sanoa myyvätkö vai eivät, on vastaajista 17 prosenttia, edellisvuonna 18 prosenttia. Niitä, jotka eivät aio myydä on 31 prosenttia, kun

vastaava luku viime vuonna oli 40 prosenttia. Kun lisäksi otetaan huomioon, että tavallista suurempia myyntejä suunnittelevien osuus on kasvanut viime vuodesta, ei tarjonta näytä olennaisesti heikenevän vuonna 1995.

Valtion myöntämien metsänparannusvarojen supistuminen ei kyselyn mukaan vaikuta metsänhoito- ja metsänparannustöiden kokonaismäärään. Runsaat 50 prosenttia vastaajista suunnittelee tekevänsä metsänhoito- ja parannustöitä ensi vuonna suunnilleen yhtä paljon kuin tavallisesti. Ensi vuonna huomattavasti enemmän ja huomattavasti vähemmän metsänparannustöitä tekeviä vastaajia on suunnilleen yhtä paljon. Tulokset eivät poikkea juuri lainkaan edellisvuotisten tiedustelujen tuloksista.

3.2.2 Kantohintaodotukset

Vastanneiden metsänomistajien vuoden 1995 kantohintaodotukset ovat varsin yhdenmukaisia. Yhteensä 65 prosenttia vastaajista odottaa kantohintojen vuonna 1995 nousevan vuodesta 1994. Hinnannousua ei yleensä kuitenkaan arvioida kovin korkeaksi. Yli 10 prosentin hinnannousua odottaa 16 prosenttia vastaajista ja 2–10 prosentin hinnannousua 49 prosenttia vastaajista. Pidemmällä aikavälillä kantohintaodotukset ovat vielä optimisempia. Vastaajista 70 prosenttia arvioi kantohintojen nousevan nykytasosta seuraavien kolmen vuoden aikana.

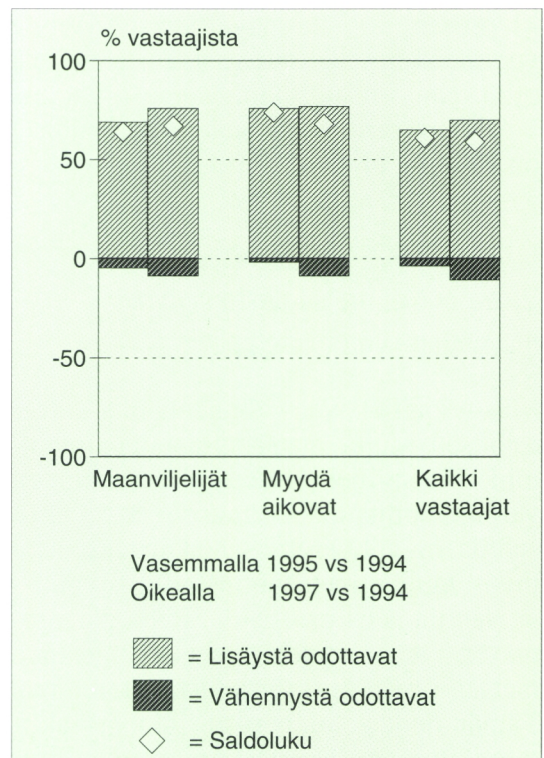
Omistajaryhmittäin kantohintaodotuksissa on vain vähäisiä eroja. Kuten aieminkin maanviljelijämetsänomistajat odottavat muita metsänomistajia useammin hintojen nousevan seuraavana vuonna ja vielä kahden seuraavan vuoden aikana. Myös niiden metsänomistajien, jotka aikovat myydä puuta ensi vuonna,

hintaodotukset poikkeavat hieman keskimääräisistä – lähes 80 prosenttia heistä odottaa hintojen olevan ensi vuonna tätä vuotta korkeammat.

Metsänomistajien ja metsäteollisuuden odotukset kantohintojen kehityksestä ovat varsin lähellä toisiaan. Myös metsäteollisuus arvioi hintojen nousevan ja metsäteollisuudessa hintojen nousua odotetaan itseasiassa vielä selvemmin kuin metsänomistajakunnassa.

3.2.3 Verotusmuodon sekä korjuu- ja hankintapalveluiden valinta

Metsäverolakia on muutettu siten, että pinta-alaverotuksesta siirrytään myyntiverotukseen. Kolmentoista vuoden siirty-

Kuva 41. Metsänomistajien kantohintaodotukset.

Taulukko 9. Metsänomistajien arviot kantohintojen kehityksestä.

Kantohintojen muutos	Vastaajia, %	
	ensi vuonna verrattuna kuluvaan vuoteen	seuraavien kolmen vuoden aikana
Nousu yli 10 %	16	21
Nousu 2–10 %	49	49
Muutos –2 – +2 %	31	20
Lasku 2–10 %	3	9
Lasku yli 10 %	1	3
Yhteensä	100	100

mäkauden ajaksi metsänomistaja voi valita joko pinta-alaverotuksen tai myyntitulon verotuksen. Valinta oli tehtävä vuoden 1994 maaliskuussa.

Vastaajista 59 prosenttia on valinnut myyntituloihin perustuvan verotuksen ja 41 prosenttia pinta-alaverotuksen. Viime vuonna noin viidesosa vastaajista ei vielä ollut tehnyt päätöstään. Valtaosa vuonna 1993 epävarmoista päätöksentekijöistä on valinnut pinta-alaverotuksen.

Vajaa puolet metsäalasta siirtynyt myyntitulon verotuksen piiriin

Maanviljelijät ovat valinneet pinta-alaverotuksen muita metsänomistajia useammin. Maanviljelijöistä 47 prosenttia on valinnut pinta-alaverotuksen ja 53 prosenttia myyntiverotuksen, kun vastaavat luvut muilla metsänomistajilla ovat 39 prosenttia ja 61 prosenttia. Pinta-alaverotuksen valinneiden metsänomistajien metsälöt ovat keskimääräistä suurempia. Tämän tiedustelun perusteella metsäalasta onkin täsmälleen 50 prosenttia siirtynyt myyntiverotuksen piiriin ja 50 prosenttia jäänyt siirtymäkaudeksi pinta-ala-

verotuksen piiriin. Koska vastaajat edustavat keskimääräistä suurempia tiloja, pinta-alaverotukseen jäävän metsän osuus ei yksityismetsien kokonaispinta-alasta nouse aivan näin korkeaksi.

On arvioitu, että myyntitulon verotukseen siirtyneiden metsänomistajien puun tarjonta pienenee, koska myyntiveroon siirtyneet ovat realisoineet hakkuumahdollisuuksiaan ennen veromuodon muutosta. Tiedustelun perusteella näin näyttääkin olevan. Myyntiverotuksen valinneista 39 prosenttia myy puuta tänä vuonna ja 18 prosenttia aikoo myydä ensi vuonna. Pinta-alaverotuksessa pysyvistä sen sijaan 65 prosenttia myy puuta tänä vuonna ja 32 prosenttia aikoo myydä ensi vuonna.

Korjuu- ja hankintapalvelut metsänhoitoyhdistykselle

Vastaajilta tiedusteltiin myös, kuka soveltuu parhaiten hoitamaan korjuu- ja hankintapalvelut heidän metsässään. Vastausvaihtoehtoina olivat metsänhoitoyhdistys, metsäteollisuusyritys tai kumpikin yhtä hyvin. Metsänhoitoyhdistyksen valitsi 47 prosenttia vastaajista, metsäteolli-

suusyrittöksen 12 prosenttia ja kumpaakin piti yhtä hyvänä 41 prosenttia vastaajista.

Metsänhoitoyhdistyksen valintaa perusteltiin enimmäkseen sillä, että yhdistys koettiin luotettavaksi, puolueettomaksi ja asiantuntevaksi. Varsin usein syynä mainittiin myös se, että metsänhoitoyhdistys toimii paikkakunnalla. Yhdistyksellä on näin paikallista tuntemusta ja yhdistyksen henkilöstö on tuttua. Lisäksi moni vastaajista piti yhdistyksen korjuu-

jälkeä metsässä parempana kuin yrityksen.

Metsäteollisuusyritysten eduiksi koettiin lähinnä tehokkuus, hyvä kalusto ja kokemus, mutta korjuujälkeä moitittiin usein. Suuri osa vastaajista piti siis yhdistystä ja yritystä yhtä hyvinä tai huonoina korjuu- ja hankintapalveluissa. Molemmista oli sekä hyviä että huonoja kokemuksia.

Lähteet

Kansainvälinen suhdannekehitys	OECD, ETLA, PTT, Suomen Pankki
Suomen kansantalous	ETLA, PTT, Suomen Pankki, VM
Metsävarojen hyväksikäyttö	METLA
Puuntuotannon kokonaispanostus ja julkinen tuki	METLA, Valtion talousarvioesitys
Puutavaraiteollisuuden vienti ja tuotanto	FAO, Metsäteollisuus ry, METLA Rakennusteollisuuden Keskusliitto, Skogsstyrelsen (Ruotsi), Tilastokeskus, Tullihallitus
Massa- ja paperiteollisuuden vienti ja tuotanto	CEPIPRINT, METLA, Metsäteollisuus ry, Pulp & Paper International, Tullihallitus
Metsäteollisuuden kustannukset ja kannattavuus	ETLA, Metsäteollisuus ry, KTM, METLA, Tilastokeskus
Raakapuumarkkinat ja puuhuolto	METLA
Puuntuotannon yksikkökustannukset	METLA
Työvoima	METLA, Tilastokeskus

Valtakunnan metsien inventointi ja metsävaratietopalvelu

Valtakunnan metsien inventointi on maan kaikki metsät kattava metsävarojen seurantajärjestelmä. Se on tuottanut 1920-luvulta lähtien tietoja maankäytöstä ja erilaisten metsien pinta-aloista, puuston määrästä, kasvusta, rakenteesta ja laadusta sekä puuntuotantomahdollisuuksista. Metsien terveydentilaa ja metsätuhoja on arvioitu seitsemännestä inventoinnista (1977—84) lähtien.

Vuonna 1986 alkaneen kahdeksannen inventoinnin aikana on maastomittausten lisäksi otettu käyttöön satelliittikuvatieto ja numeerinen karttatieto. Niiden avulla saadaan metsävaratunnukset pienalueittain, esimerkiksi kunnittain tai metsätiloittain.

Valtakunnan metsien inventoinnin mittaustietojen ja metsää kuvaavien mallien avulla ennustetaan metsien pitkän ajan kehitystä ja suunnitellaan metsävarojen käyttöä. Inventoinnin tulokset julkaistaan tulosraporteissa, Metsätilastollisessa vuosikirjassa ja karttakokoelmissa. Kulloinkin mitatuille alueille tulokset julkistetaan vuosittain. Tilauksesta tehdään metsävaroja koskevia selvityksiä sekä toimitetaan tuloksia tilastoina, teemakarttoina tai tietokonetallenteina.

Lisätietoja: Erkki Tomppo, Sakari Salminen ja Markku Siitonen

Metsätilastollinen tietopalvelu

Metsätilastollinen tietopalvelu tuottaa kattavaa ja ajantasaista tilastotietoa Suomen metsä- ja puutaloudesta. Tietopalvelu perustuu Metsäntutkimuslaitoksen omiin kyselyihin ja tutkimustoimintaan sekä yhteistyöhön muiden tilastoviranomaisten ja metsäsektorin organisaatioiden kanssa.

Metsätilastolliseen vuosikirjaan kootaan tärkeimmät metsätilastot ja lisäksi tuloksia mm. valtakunnan metsien inventoinnista ja metsien terveydentilan seurannasta. Vuosikirjan ohella tietopalvelu julkaisee Metsätilastotiedotteita, joissa pääosin kuukausittain seurataan mm. puukaupan, markkinahakkuiden, raakapuun ulkomaankaupan ja metsäteollisuustuotteiden viennin kehitystä. Vuosittain ilmestyy noin 70 tiedotetta.

Tietopalvelussa laaditaan myös vuosittain valtioneuvostolle ehdotus metsäveropöytäkirjasta sekä tuotetaan tietoa puun kasvatuksen kuluista ja tilakohtaisista vähennyksistä. Erillistutkimuksilla on selvitetty mm. hankintahakkuiden korjuukustannuksia ja piensahojen puunkäyttöä. Tulokset pientalojen puunkäyttötutkimuksesta valmistuvat vuoden 1994 lopussa.

Lisätietoja: Martti Aarne, Eero Mikkola, Sinikka Västilä ja Esa Ylitalo

Yhteystiedot: Metsäntutkimuslaitos, metsien käytön tutkimusosasto, Unioninkatu 40 A, 00170 Helsinki, puh. (90) 857 051, telekopio (90) 857 05 717 tai (90) 625 308